

**LES GAVARRES A L'ANTIGUITAT : EL POBLAMENT
EN EL MASSÍS I EL SEU ENTORN IMMEDIAT A ÈPOCA
IBÈRICA I ROMANA**

Jordi Merino Serra - Anna Vargas Coll

Novembre 2020

**LES GAVARRES A L'ANTIGUITAT: EL POBLAMENT EN EL MASSÍS I EL SEU
ENTORN IMMEDIAT A ÈPOCA IBÈRICA I ROMANA**

I N D E X

1. Introducció	2
2. Metodologia de treball	3
3. Les Gavarres i el seu entorn a l'època antiga	8
4. Consulta materials Museu d'Arqueologia de Catalunya - Girona	20
5. La prospecció superficial	34
6. Inventari dels jaciments arqueològics	61
7. Conclusions	137
7. Bibliografia	141

ANNEXOS

Annex 1

Planejament urbanístic dels municipis de les Gavarres. Normatives municipals de protecció del patrimoni històric.

Annex 2

Fitxes dels jaciments arqueològics. Fitxer Accés.

Foto portada: Conjunt termal d'època romana de la Torre dels Moros (Llagostera).

1. INTRODUCCIÓ

L'ocupació humana de les Gavarres i del seu entorn i l'explotació dels recursos que el massís ofereix es varen iniciar ara fa uns 100.000 anys, en el Paleolític inferior. Ha estat una ocupació pràcticament ininterrompuda des d'aquells moments, de la que han quedat testimonis més o menys visibles, i dels que en destaquen, sens dubte, els espectaculars conjunts megalítics abundantment documentats arreu del massís.

Tanmateix, hi ha un període concret de la història, cabdal per al desenvolupament de la nostra cultura i societat actuals, que ens és poc conegut en el massís, i que correspon a les cultures ibèrica i romana, amb un arc cronològic de gairebé 1000 anys, amb inici al segle V aC i final al V dC.

Tradicionalment, i davant la manca de troballes, s'ha considerat que les Gavarres varen quedar totalment despoblades i que la seva ocupació no es torna a reiniciar fins segles més tard, a l'època alt medieval.

Tanmateix, l'estudi acurat de totes les referències i les troballes efectuades en els darrers temps semblaven indicar el contrari, que les Gavarres, durant l'antiguitat clàssica, també varen ser ocupades i els seus recursos aprofitats pels pobladors del massís i del seu entorn.

Entenem que, tal com s'ha fet amb altres períodes històrics, era necessària la realització d'un estudi sobre el poblament de les Gavarres i el seu entorn a l'època ibèrica i romana, sobretot atesa la gran quantitat d'informació fragmentada que actualment existeix.

També volem justificar, en aquesta introducció, la inclusió, juntament amb les Gavarres, del seu entorn en el projecte, atès a les dues èpoques que volem estudiar estaven estretament lligades. A època ibèrica, els poblats estaven situats en zones enlairades, de fàcil defensa. Tanmateix, també hi havia poblament a la plana, lligat a l'explotació de la terra. Només en èpoques de perill, tota la població es refugiava en els poblats fortificats. A època romana s'inverteix l'esquema del poblament. Les vil·les agrícoles es troben a la plana, però també hi ha ocupació a les parts més muntanyoses, amb establiments relacionats amb la ramaderia i l'explotació del bosc.

Entenem que aquest estudi és un primer pas per al coneixement del món antic al massís i que ha de ser una eina per a futurs treballs més especialitzats. Estem als inicis i queda molta feina per fer.

Des d'aquestes pàgines volem agrair a totes les persones que ens han ajudat a poder fer realitat aquest estudi: a Ramon Buxó, director del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, a Josep M. Llorens, arqueòleg i bibliotecari del mateix museu, a Jordi Nogués, tècnic del Servei d'Atenció als Museus (SAM) a Girona, a Jordi Colomeda, arqueòleg i tècnic del Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols, a Xavier Niell, arqueòleg cassanenc, per mostrar-nos jaciments que no coneixíem, a Joan Botey, que ens va mostrar els materials arqueològics que té a casa seva i ens en va explicar la procedència, i a tot l'equip del Consorci, l'Oriol, l'Enric i, sobretot, la Maria, pel seu recolzament. Moltes gràcies a tothom!!!

2. METODOLOGIA DE TREBALL

El treball que hem realitzat s'ha mogut en diferents àmbits, combinant el treball de despatx i biblioteca amb el treball de camp. Els passos realitzats han estat els següents:

Consulta de l'inventari de jaciments arqueològics coneguts. Com a primer pas, hem consultat l'Inventari de Patrimoni Arqueològic de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya¹, que recull tota la informació existent sobre els jaciments. Un segon portal, de la mateixa Direcció General, ens proporciona informació sobre la situació i perímetre dels jaciments².

Per recollir tota la informació, hem confeccionat una fitxa d'Acces on poder-la introduir i que comentarem en el capítol següent.

Consulta de bibliografia publicada. Durant els darrers 150 anys, des de la Renaixença, el nostre país ha estat terra de savis i erudits, que s'han interessat molt en la recuperació del nostre passat llunyà. Aquest fet ha permès que les publicacions sobre temes d'història i arqueològica siguin molt nombroses.

Aquest fet encara es manté a l'actualitat. Per una banda, és evident que cal valorar-lo de forma molt positiva, perquè ens demostra que l'interès per la cultura i la història està, a hores d'ara, ben viu. Però, tanmateix, aquest mateix fet provoca un problema. Hi ha tantes publicacions (revistes, congressos, Jornades, monografies...) que és pràcticament impossible estar al dia d'un tema concret de forma relativament fàcil. Hem consultat i recollit bona part de les publicacions, que presentem al final del treball.

Molta d'aquesta informació l'hem trobat, sobretot, a la biblioteca del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona. A més, actualment, bona part de les publicacions són accessibles directament a les pàgines web de les diferents institucions.

Recerca de materials i informació en els a les Gavarres. Molts dels museus situats a l'entorn de les Gavarres, siguin d'història general o centrats en un tema concret, guarden col·leccions de materials arqueològics recollits per aficionats i erudits locals que els hi han dipositat.

Aquest fet és especialment visible a l'actual Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona que durant molts anys, fins a finals del segle XX era el Museu Arqueològic de la Diputació de Girona, seu del Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona, promogut i dirigit durant molt temps pel Dr. Miquel Oliva i Prat, una persona clau a l'arqueologia gironina.

Home de caràcter senzill i afable, va ser amic de savis i erudits locals, de pagesos, de boscatans i de qualsevol persona que li pogués donar informació sobre un possible nou jaciment. Per poca que fós, tota era recollida i arxivada. Aquest fet va propiciar la reunió d'una gran quantitat de notícies, acompanyades d'una petita quantitat de material arqueològic i quatre referències sobre el lloc de la troballa.

Molts dels materials procedeixen de jaciments coneguts (Platja Artigues, Llafranc..), sens cap més referència al punt en el que s'ha efectuat la troballa. D'altres tenen referències tan generals que és impossible saber exactament d'on venen.

¹ <http://invarque.cultura.gencat.cat/>

² <http://sig.gencat.cat/portalsigcultura.html>

En veure que la feina que estàvem fent era llarga i gens profitosa, vàrem reduir la recerca al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, que era on quantitativament hi havia més material, sense extendre-la als altres museus on podíem trobar més materials.

En el capítol corresponent podreu consultar les dades de l'inventari realitzat en el Museu d'Arqueologia de Catalunya.

Prospecció de camp. La prospecció de camp és una de les eines imprescindibles per a la documentació de nous jaciments arqueològics. És evident que no es pot portar una propecció general de tot el massís, tant per la superfície que significa, com per l'estat del bosc en moltes zones.

En aquest cas, hem prospectat quatre zones concretes, repartides per tot el massís, que comentem en el capítol corresponent.

Confecció de l'inventari i redacció del text final. A partir de les dades recollides, hem confeccionat l'inventari de jaciments, omplint tota la informació recollida. En total, s'han identificat 144 jaciments i àrees d'expectàvia arqueològica, repartits pel massís i el seu entorn. Aquest fet ens permet arribar a unes primeres conclusions sobre l'ocupacoçp enèpoca antiga al massís.

LA FITXA DE JACIMENT ARQUEOLÒGIC

Per poder recollir la informació d'una manera sistemàtica i unificada, hem confeccionat un model de fitxa on es pugui recollir aquesta informació. Hem pres com a base la fitxa d'Inventari de Patrimoni Arqueològic de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, modificant alguns dels camps per adaptar-los a les nostres necessitats.

El model de fitxa s'ha confeccionat amb el programari Accés 365, del paquet ofimàtic Microsoft Office 365.

Els camps de la fitxa

Els camps que s'inclouen a la fitxa de jaciment arqueològic són:

- Número de jaciment: La identificació dels jaciments s'ha realitzat amb dues numeracions correlatives. La primera fa referència al municipi on es localitza el jaciment, i el segon correspon al número d'ordre del jaciment dins del seu municipi. D'aquesta manera, el número 01.09 fa referència al jaciment de Castellbarri, en el terme municipal de Calonge i Sant Antoni.
- Nom del jaciment: Nom amb el que es coneix el jaciment. En el cas que s'utilitzi més d'un nom, el que estigui més estès.
- Altres noms del jaciment: Altres noms amb els que es coneix el jaciment.
- Terme municipal: Terme en el que es troba el jaciment.
- Comarca: Comarca en la que es troba el jaciment.

- Coordenades UTM: El sistema de coordenades geogràfiques UTM (Universal Transverse Mercator) s'utilitza per referenciar qualsevol punt de la superfície terrestre, referenciat en dos eixos (x i y).
- Coordenades geogràfiques: Els paral·lels i els meridians són línies imaginàries paral·leles que donen la volta a la terra. Les mesures es prenen en graus (°), minuts (') i segons (").
- Tipus de jaciment: Cada jaciment s'ha inclòs en una de les següents categories:
 - 01. Àrea d'expectativa arqueològica.
 - 02. Lloc d'ocupació amb estructures.
 - 03. Lloc d'ocupació: poblat.
 - 04. Lloc d'ocupació: vil·la.
 - 05. Lloc d'ocupació: megàlit reaprofitat.
 - 06. Centre de producció ceràmica – forn.
 - 07. Camp de sitges – sitja isolada.
 - 08. Obra pública: aqüeducte.
 - 09. Obra pública: pedrera.
 - 10. Obra pública: via de comunicació.
 - 11. Obra pública: pont.
 - 12. Edifici religiós.
 - 13. Edifici militar.
 - 14. Necròpolis – enterrament.
 - 15. Jaciment subaquàtic: derelicta.

Cal especificar que dins del tipus "Àrea d'Expectativa arqueològica" s'hi inclouen totes aquelles troballes superficials de les que encara no es coneix la procedència o no es poden relacionar amb un jaciment determinat. Són indicatius de l'existència d'un possible jaciment, però és necessària una intervenció arqueològica posterior per poder confirmar la seva existència.

- Cronologia: El marc cronològic del jaciment i el seu major o menor ajustament s'estableix en funció del coneixement que se'n té. La taula utilitzada en aquesta recerca és la següent:
 - 01. Prehistòria.
 - 02. Edat del ferro – Ibèric (650 aC – 50 aC).
 - 03. Edat del ferro (650 aC – 550 aC).
 - 04. Ibèric antic (550 aC – 450 aC).
 - 05. Ibèric ple (450 aC – 200 aC).

- 06. Íbero – romà (200 aC – 50 aC).
 - 07. Època romana (218 aC – 476 dC).
 - 08. Època romana. República (218 aC – 27 aC).
 - 09. Època romana. Alt Imperi (27 aC – 284 dC).
 - 10. Època romana. Baix Imperi (284 aC – 476 dC).
 - 11. Època visigòtica (s.VI dC – VII dC).
 - 12. Època alt medieval (s.VIII – s. X dC).
 - 13. Època baix medieval (s.XI – 1492)
 - 14. Època moderna (1292 – 1789).
 - 15. Època contemporània (1789 – actualitat).
-
- Localització i accés: Descripció de l'indret on es troba el jaciment. També es comenta la dificultat d'accés i si s'hi pot arribar amb cotxe, amb vehicle 4x4 o a peu.
 - Inclòs dins l'EIN les Gavarres? Si / No. Entenem que aquesta informació pot ser útils per a l'equip tècnic del Consorci de les Gavarres i per als Ajuntaments corresponents.
 - Descripció: Inclou totes les dades conegudes sobre el jaciment: descripció, estudis portats a terme i altres dades que es considerin rellevants.
 - Notícies històriques: Dades i referències sobre la descoberta del jaciment i intervencions arqueològiques antigues que s'hi hagin portat a terme.
 - Intervencions arqueològiques efectuades: Les intervencions arqueològiques incloses en aquest punt són les efectuades en època contemporània, amb autorització de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.
 - Dipòsit materials arqueològics: Lloc de dipòsit dels materials arqueològics procedents de les intervencions portades a terme.
 - Estat de conservació i protecció física: Valoració de l'estat de conservació del jaciment.
 - Propietat: En principi, només s'especifica si es públic o privat,
 - Protecció legal: Si s'escau, nivell de protecció atorgat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i pel Planejament Urbanístic de cada ajuntament.
 - Bibliografia: Publicacions directament relacionades amb el jaciment, o publicacions de caire més generalista que hi facin referència explícita.
 - Autors fitxa: En aquest cas, i fruit d'aquest treball, són Anna Vargas i Jordi Merino.
 - Data fitxa: Data en la que s'ha efectuat la fitxa.
 - Revisió fitxa: Perquè el contingut de la fitxa continuï tenint validesa amb el pas del temps, és recomanable fer una actualització de dades periòdica de

l'inventari, atès que hi ha molts camps que poden haver variat: intervencions arqueològiques portades a terme, museïtzacions, noves publicacions... Es farà constar el nom de la persona responsable de la revisió.

- Data revisió fitxa: Data en la que s'ha efectuat la revisió de la fitxa.

3. LES GAVARRES I EL SEU ENTORN A ÈPOCA ANTIGA

Inici de l'edat del ferro

L'inici de l'edat del ferro a Catalunya s'inicia a finals del segle VII i inicis del segle VI aC., amb l'aparició de les primeres eines fetes amb aquest metall. En aquest moment, hi ha les primeres ocupacions del que després endevindran els grans hàbitats ibèrics: el Puig de Sant Andreu d'Ullastret i el Castell de la Fosca a Palamos, entre d'altres.

El ferro arriba a Catalunya pel contacte amb els pobles d'origen indoeuropeu, que ja coneixien aquesta tecnologia. Els primers objectes que arriben són importants i són, sobretot, de funció ornamental.

Un dels principals aspectes que tenen lloc en aquest moment és la intensificació amb els pobles colonials de la Mediterrània, sobretot durant el darrer quart del segle VII aC. Comencen a arribar materials, sobretot ceràmica, d'origen etrusc i grec, procedents de la fundació focea de *Massalia*, l'actual Marsella. La fundació de *Emporion* entorn de l'any 600 aC s'explica a partir de la necessitat de tenir un punt de trobada on realitzar els intercanvis comercials entre els colonitzadors i els indígenes del territori.

El procés d'iberització

A grans trets, el moment inicial del lent procés d'iberització a les comarques del nord-est de Catalunya se situa entorn de l'any 600 aC. Lentament, l'antic món de l'antiga edat del ferro es va transformant en una societat cada vegada més jerarquitzada, socialment més complexa i amb una xarxa de relacions comercials que es va anar fent més densa i potent.

Els elements indicadors de l'inici d'aquest procés són diversos. En l'àmbit urbanístic, les antigues cabanes de planta circular, fetes amb elements peribles, són substituïdes per cabanes amb la planta rectangular, sòcol fet de pedra i parets de tovot, amb el sostre fet amb elements vegetals. La distribució d'aquestes cabanes indica un mínim plantejament urbanístic, situades a l'entorn d'un carrer o d'una plaça. Aquests poblats se situen a la plana, al costat d'un curs d'aigu o en llocs enturonats.

El canvi també és evident en altres aspectes, com la cultura material. A finals del segle VII, la pràctica totalitat de la ceràmica encara està feta a mà. Són formes senzilles, amb decoracions amb acanalats o cordons, i amb l'exterior espatulat. Pocs anys després, apareixen els primers materials d'importació, les àmfores fenícies. La progressiva utilització del torn ràpid dona inici a la producció local de ceràmica, que esdevé un dels referents d'aquesta cultura.

Es desconeix l'organització política i territorial d'aquest moment, tot i que cal pensar en un territori que comença a prendre forma, amb grups poc definits i una estructuració social encara incipient.

Aquest període no s'ha documentat a les Gavarres ni al seu entorn immediat. El jaciment més proper amb nivells d'aquesta època és el Puig de Sant Andreu, a Ullastret, que, amb el temps, esdevindrà la gran capital indigeta.

A partir de mitjans del segle V aC s'inicia una etapa de prosperitat econòmica, deguda en part a un augment significatiu de la demanda externa de cereals, que coincideix amb una crisi de producció i carestia al Mediterrani oriental. És el moment d'inici de molts dels poblats del nostre sector i zones properes. L'arqueologia ha documentat

tivells antics a poblats situats en zones properes: Kerunda, a Sant Julià de Ramis, el Puig d'en Rovira, a Quart. el Castell, a Palamós, i el Fortim, a Sant Feliu de Guíxols. També se suposa que és l'inici del Puig del Castell, de Cassà de la Selva i de Castellbarri, a Calonge, tot i que, en aquests darrers casos, no s'ha pogut demostrar arqueològicament.

L'organització territorial

A època ibèrica, les Gavarres i el seu entorn se situava dins el territori dels indigets, una tribu que s'extenia per l'Alt i Baix Empordà, Gironès, Pla de l'Estany, la Selva i part de la Garrotxa. El seu territori limitava al nord amb el Pirineus, al sud, amb la Tordera i a ponent, amb les muntanyes de l'Alta Garrotxa i les Guilleries.

A partir de mitjans del segle V, els poblats es comencen a construir en turons enlairats, fàcilment defensables, i amb un ampli domini visual del territori que els envoltava, prop de les principals vies de comunicació o de la línia costanera. Un magnífic exemple de situació estratègica és el poblament de Castellbarri, amb un espectacular domini visual de la costa.

A l'interior d'aquests poblats es desenvolupa un urbanisme amb una planificació prèvia. S'hi construïen els carrers principals i els secundaris, les zones públiques, les àrees de treballs i emmagatzematge i cisternes per recollir aigua de la pluja. Les cases característiques d'aquests poblats són petites, amb una o dues sales, i una avantsala, coberta però oberta a l'exterior, corresponent a una zona de treball. En el poblats més petits, les cases aprofitaven la muralla perimetral com a paret de fons, tal com s'ha documentat al Puig del Castell, de Cassà. En el grans poblats, com el proper de Puig de Sant Andreu, hi havia sectors amb cases molt més grans i complexes, per a les elits aristocràtiques i zones religioses, on es construïen els temples per al culte.

A les Gavarres, com hem comentat anteriorment, només es coneixen, amb certesa, dos poblats: el Puig del Castell, a Cassà de la Selva i Castellbarri, a Calonge. En el cas del primer, es va delimitar totalment la seva extensió i es va excavar un tram de muralla i diversos habitatges que l'aprofitaven com a paret de fons. Cronològicament, les excavacions no anaren més enllà del segle III aC. El cas de Castellbarri és diferent. Se n'ha excavat una mínima part (3 sales) i, fins al moment, es desconeix si hi ha relació amb la torre veïna, documentada a l'època medieval i amb una possible fonamentació d'època antiga.

Al litoral, hi ha un seguit de poblats amb característiques semblants. Estan situats just al costat del mar, en llocs estratègics i de fàcil defensa i amb un bon control del tram de costa proper. Els seus habitants es dedicaven a la navegació de cabotatge, a la pesca i a l'explotació dels recursos del territori immediat. Trobem aquest model d'ocupació al territori costaner de les actuals comarques de la Selva i el Baix Empordà. Dins del territori que estudiem, hi ha tres exemples d'aquest tipus de poblament: el Fortim, a Sant Feliu de Guíxols, Sant Sebastià de la Guarda, a Palafrugell i, en el centre, el més espectacular, el Castell, a Palamós.

Paral·lelament als poblats, l'ocupació del territori es completava amb un segon tipus d'assentament, situat sobretot a la plana, i probablement estacional durant les èpoques de més feina agrícola, format per cabanes d'estructures senzilles i peribles, envoltades de sitges (dipòsits excavats en el sòl natural), on s'emmagatzemava el gra de la collita. Els exemples a l'entorn de les Gavarres són molt nombrosos: Camp de l'Arrencada, sitja de la Rambla i de la carretera de Riudellots, a Cassà de la Selva, vial del Port, a Palamós, Campdorà a Girona, entre d'altres.

Un darrer tipus d'ocupament, més testimonial, és l'aprofitament d'antics megàlits aprofitats com a lloc d'habitació per pastors i bosquetans ja a època ibèrica. És el cas de la Cova d'en Daina, a Romanyà, per exemple.

Tanmateix, les dades sobre l'ocupació dels massis i entorn no acaben aquí. Cal tenir en compte el que anomenem "Àrees d'expectativa arqueològica". Són llocs on han aparegut materials d'època ibèrica en superfície, que no es poden relacionar amb estructures ni ocupacions per manca d'excavació arqueològica. A les Gavarres i el seu entorn coneixem 88 Àrees d'aquest tipus. Al darrer capítol, a les conclusions, en parlarem més extensament.

Fins al moment, es desconeix l'organització del territori indiget, que suposa uns lligams polítics, econòmics i culturals entre els diferents habitats que l'integraven. La seva capital estava situada a Ullastret, en el conjunt que formen el turó de Sant Andreu i l'Illa d'en Reixac. En el cas del Puig, molt més conegut i excavat que l'Illa, té una imponent muralla amb torres que l'envolta, amb un fossat de grans dimensions que s'ha excavat els darrers anys, amb espais de culte, centres artesanals dedicats a la fabricació i transformació de productes i grans cases aristocràtiques, amb estructures complexes, on vivia lèlit del país.

Un nivell per sota hi hauria poblats grans que controlaven un ampli territori. En aquest cas, serien el nucli de Peralada al nord, Kerunda al centre i, potser, Montbarbat en el sector selvatà. En un darrer nivell, hi hauria els poblats més petits, que controlaven un territori més reduït, al seu entorn. Aquest seria el cas dels poblats de les Gavarres i del seu entorn.

Destaquem aquí el poblat de Castellbarri com una excepció. Per les restes excavades, la seva reduïda extensió i la seva posició estratègica, potser el podríem considerar una petita fortificació de caire militar de control de la costa i depenent d'un poblat més gran, situat a l'interior. A la comarca veïna de la Selva, s'ha documentat un cas semblant, el Puig de Castellet, a Lloret de Mar, situat també en una situació estratègica i amb un funció clarament militar.

L'economia

La base principal de l'economia era l'agricultura de secà, sobretot els cereals. Els registres arqueològics han documentat el conreu de blat, mill, ordi i civada, juntament amb lleguminoses, sobretot pèsols i llenties. L'artifatge dels boscos va permetre la utilització de noves terres de conreu. Les mateixes cendres, barrejades amb adobs vegetals i animals, abonaven la terra i permetien nous conreus.

La introducció de les eines de ferro va permetre un augment considerable de la producció dels conreus i, per tant, de la població. Aquest augment de producció i l'aparició d'excedents, que eren emmagatzemats i comercialitzats, va provocar canvis socials, amb l'aparició d'una nova classe dirigent, que controlava la producció i la seva posterior comercialització amb els pobles mediterranis. Intercanviaven productes de consum, com l'oli i el vi, i productes de prestigi, com les ceràmiques de luxes àtiques i els ornaments, que posteriorment comercialitzaven en el territori.

Una mostra de la importància de l'agricultura en època ibèrica són els camps de sitges, que anteriorment hem comentat. Una sitja era un dipòsit excavat en el subsol on es emmagatzemaven els cereals amb una triple finalitat: com a reserva l'aliment per a les males collites, com a reserva de gra per a la sembra i com a magatzem per a la seva posterior comercialització.

Amb l'arribada dels romans, l'emmagatzematge en sitges fou substituït per la utilització del *dolium*, un recipient ceràmic de grans dimensions, que posteriorment, a època baix

medieval i moderna es va continuar utilitzant (insertar nota peu Cuites a la rajoleria de can Frigla). L'ús de les sitges, excepte comptades ocasions, va desaparèixer a època romana i es va recuperar a l'època medieval. És interessant la troballa de camps de sitges d'època ibèrica i medieval en el mateix indret, superposades i retallant-se les unes a les altres, com és el cas del Camp de l'Arrencada, a Cassà de la Selva, o al mas Sala, a Santa Cristina d'Aro.

També es practicava la ramaderia, i en els jaciments ibèrics és molt normal trobar-hi ossos de xais, cabres, porcs, cavalls i bous. En el cas de les Gavarres, l'elevat grau d'acidesa de la terra ha fet que els ossos hagin desaparegut i no puguem conèixer la dieta animal dels antics habitants. Finalment, la dieta es complementava amb la caça, la pesca i la recol·lecció de productes silvestres.

Una altra de les innovacions introduïdes a partir del contacte amb els pobles colonitzadors és la utilització del torn ràpid, que suposa un considerable augment qualitatiu i quantitatiu del repertori ceràmic de producció local, amb un extens repertori de formes amb una utilització posterior molt especialitzada. Les ceràmiques comunes es produeixen tant en forma oxidada com reduïda, en funció del tipus de cocció que han rebut. Paral·lelament, es continua produint la ceràmica a mà, molt abundosa en els primers segles de la iberització i que després es continuarà fabricant en època romana. Són peces molt senzilles, amb un repertori molt limitat, sense decoració, i dedicat a la cuina.

Conjunt d'atells ceràmics de fabricació ibèrica.

A partir del segle IV aC, s'inicia la producció d'un tipus ceràmic molt característic, anomenat gris de costa catalana, una ceràmica de gran qualitat amb una producció de disseny propi i d'imitacions de ceràmiques d'importació, primer gregues i després itàliques. Un dels tallers amb unes produccions molt característica és la ceràmica gris emporitana, produïda en tallers d'Empúries i del seu entorn immediat.

Hi ha altres activitats econòmiques que no són de primer ordre però, no per això són menys importants. Dos exemples clars serien l'explotació de les mines de Mont-ras o de les pedreres dels Clots de Sant Julià, a Forallac.

Altres activitats productives són exclusivament dedicades a l'autoconsum o a un comerç d'àmbit molt local. La producció tèxtil, sobretot llana i lli, està abundantment documentada en molts jaciments per l'aparició de *pondus* o pesos de teler i fusaioles. També hi ha documentada la presència de petits forns per treballar el metall i de molins, primer barquiformes i després rotatius, per moldre el gra.

Cal tenir en compte que els indigets varen rebre directament la influència grega per l'extrema proximitat a les dues colònies del golf de Roses, Emporion al sud i Rhode al nord. Aquest fet va propiciar que les influències forànies fossin molt més evidents que a altres tribus ibèriques mes allunyades, com els ausetans o els ileergetes.

Camp de treball en el Puig del Castell (Cassà de la Selva).

Introducció de la moneda

A l'àrea indigeta, la circulació monetària s'inicià molt aviat, en el segle IV aC, degut a la difusió i utilització de les encunyacions de les colònies gregues d'*Emporion* i de *Rhode*. Tanmateix, les seques pròpiament ibèriques no comencen a produir fins molt més tard, a finals del segle III aC, directament relacionades amb el pagament de tributs per al finançament de la Segona Guerra Púnica, que enfrontava romans i cartaginesos per al control comercial del Mediterrani occidental. Aquestes encunyacions es perllongaren fins a mitjans del segle I aC, ja sota el domini romà, coincidint amb l'abandonament dels darrers poblats ibèrics.

Tresoret de dracmes d'Ullastret.

Elements de cultura ibèrica

Una de les manifestacions més característiques de la cultura ibèrica és l'escriptura. La seva aparició va lligada a la prosperitat econòmica i a una organització social cada vegada més complexa. Els indigets utilitzaven l'escriptura ibèrica llevantina, formada per vint-i-vuit signes alfabètics i sil·làbics, que copiaven signes grecs i, en menys quantitat, algun signe fenici. Tanmateix, tenien un valor diferents i, encara a hores d'ara, els textos ibers continuen essent il·legibles, tot i que s'estan fent grans avenços en aquest camp.

A partir del segle IV, les inscripcions ibèriques són nombroses, sobretot sobre àmfores i ceràmica, amb relació al contingut, distribució i propietari, Molt interessants, però poc abundoses, són les inscripcions fetes sobre làmines de plom, autèntics documents mercantils. Un dels més interessants que coneixem prové del jaciment del Castell de Palamós³. de forma vertical. escrit amb signes ben traçats, disposats en línies regulars. Es pot observar la separació de paraules mitjançant grups de tres punts disposats verticalment. Ara mateix, és la inscripció més llarga de Catalunya.

Plom amb escriptura ibèrica del jaciment del Castell (Palamós). Font: MAC-Girona.

³ <http://www.macgirona.cat/ca/Col·leccions/Objectes-de-la-col·leccio/Protohistoria-mon-iber/Plom-amb-inscripcio-iberica>

Detall del mateix plom

Un segon element cultural característic del món ibèric és el ritual funerari. Els ibers incineraven els seus morts. El procés d'un enterrament s'iniciava portant el difunt a una zona d'enterraments. El cos es dipositava dins d'un forat anomenat *ostrinium* i es cremava, juntament amb les seves armes i objectes personals. La cremació no permetia altes temperatures, com es fa actualment, i les restes òssies es recollien, es rentaven i es trituraven. Eren col·locades dins d'una urna, que es dipositava en un enterrament excavat en el sòl, juntament amb el seu aixovar, format per atuells ceràmics amb menjar i beure, armes, joies, objectes simbòlics com els ous d'estruç. L'enterrament era mes o menys luxós en funció de la classe social i econòmica de la persona difunta.

Tot i els diversos poblats i zones d'habitat ibèriques que coneixem a les Gavarres i el seu entorn, no s'ha trobat mai cap necròpolis, tenint en compte que solien estar una mica allunyades del l'habitat. La necròpolis més prospera excavada es troba a Serra de Daró i és una àrea funerària vinculada al Puig de Sant Andreu d'Ullastret.

Enterrament aristocràtic a la necròpolis de Serra de Daró. Font: MAC-Ullastret.

Inici de la romanització

L'estiu de l'any 218 aC va desembarcar a Empúries un exercit romà comandat pels germans Publi i Cneu Escipió, amb el propòsit de tallar el subministrament de les línies

d'abastiment de l'exercit cartaginès encapçalat per Hannibal, que es dirigia cap a Roma després del seu conegut pas pels Pirineus i, sobretot, pels Alps, dins del marc de la Segona Guerra Púnica. L'elecció d'Empúries va venir determinada pel fet de ser una ciutat aliada i pel coneixement que els romans tenien del país, degut als contactes comercials que havien tingut durant el segle III aC i que es basaven, sobretot, en l'intercanvi dels cereals del país pel vi italià i productes, sobretot ceràmica, de més qualitat.

La Segona Guerra Púnica va finalitzar l'any 202 aC amb una contundent victòria dels romans, que els va donar el control econòmic i polític de la Mediterrània occidental.

Els primers anys després de l'arribada dels romans no varen significar un canvi notori per als habitants del país, tot i que des d'un primer moment varen d'haver de pagar un tribut als nouvinguts per fer front a les despeses de l'exercit romà. Tanmateix, els romans varen decidir quedar-se en el nostre territori i encarir els tributs de tal manera que la població tí es va rebel·lar contra els nouvinguts en una revolta iniciada l'any 197 aC i que va finalitzar dos anys més tard, després de l'arribada de dues legions comandades pel cònsol Marc Porci Cató, amb la submissió total del poble íber.

Els segles II i I aC

S'ha relacionat, moltes vegades, l'abandonament dels poblats ibèrics per la repressió romana. Tanmateix, l'abandonament no és general. Se sap del cert que la gran ciutat indigeta, el Puig de Sant Andreu i l'Illa d'en Reixac, es abandonada, probablement perquè era el gran centre econòmic i polític de la població i suposava un perill per als nouvinguts. En general, els poblats s'abandonen progressivament durant el segle II, a mesura que es va implementant les noves tècniques agrícoles i d'ocupació del territori. Tanmateix, també en aquest moment, hi ha poblats que tenen un notable expansió, com és el cas del Castell de Palamós o dels Guíxols, a Sant Feliu de Guíxols. També es continua utilitzant el sistema tradicional d'emmagatzematge, les sitges excavades en el subsòl. El seu ús es perllonga fins pràcticament el canvi d'era. És molt destacable el jaciment del Mas Sala, a Santa Cristina d'Aro, situat al bellmig de les Gavarres, on s'han documentat quatre sitges amortitzades en època d'August.

La primera fase de la romanització, es caracteritza per l'elevat esforç impositiu que exigeixen a la població indígena, l'obertura al territori al mercat comercial italià, especialment oli i vi, una més intensa explotació dels cereals per a la seva exportació, com ho demostren els nombrosos camps de sitges d'aquest moment i, per altra banda, les sitges excavades a la ciutat d'Empúries, amb unes dimensions espectaculars, de quatre/cinc metres de fons i de diàmetre, on s'emmagatzemava el gra abans de ser embarcat. Finalment, també es millora i augmenta la xarxa viària, molt necessària per als desplaçaments de les legions romanes.

A finals del segle II aC es produeix un important canvi en el procés de romanització. Els romans decideixen intervenir directament l'organització i explotació del territori. S'inicia amb la fundació de noves ciutats (Emporiae, Gerunda, Blandae i, més tard, Aquae Calidae), que actuen com a centres de dominació política i administrativa i com a punts d'intercanvi comercial. Aquestes noves ciutats són habitades, majoritàriament, per la població indígena procedent dels antics poblats o de l'entorn.

Els petits assentaments indígenes situats a les planes, canvien progressivament els seus conreus, substituint els cereals per la vinya i dedicant-se a la producció de vi. Fins al moment, el vi consumit era d'importació, sobretot de la península itàlica. Ara, el procés s'inverteix, i el nord-est català es converteix en un gran centre productor de vi, de baixa qualitat, que s'exporta sobretot cap a la península itàlica i a altres llocs del

Mediterrani. Paral·lelament a la producció de vi, també s'inicia la producció d'àmfores per al seu transport. Durant el segle I aC, també s'abandonen de manera definitiva els poblats ibèrics, situats en llocs de difícil accés, incòmodes de viure, lluny dels camps i dels nous mercats.

Així doncs, a l'arribar el canvi d'era el món ibèric ha desaparegut i el territori d'ha integrat als nous models romans.

L'Alt Imperi romà

A partir d'August, a finals del segle I aC, s'inicia la darrera fase de romanització del territori. Els antics jaciments indígenes s'han adaptat a les noves tècniques de conreu i explotació del territori, els assentaments agrícoles s'han especialitzat i la xarxa de comunicació afavoreix el transport ràpid de les mercaderies. La integració total a l'Imperi es produeix en època de Vespasià, a mitjans del segle I dC, quan atorga el dret llatí a tots els ciutadans hispans.

La llei consagrava el *municipium* com a unitat bàsica d'organització del territori. Cada municipi funcionava seguint l'esquema d'una ciutat romana, distribuïda entre *urbs* i *ager*. Ls *urbs* era el centre administratiu, comercial i religiós, mentre que l'*ager* era el territori, amb explotacions rurals, zones de boscos i petits nuclis que depenien de la *urbs*. En el cas de les Gavarres i el seu entorn, el territori depenia de tres centres: Emporiae, amb categoria de colònia romana, la màxima categoria d'una *urbs*, Gerunda, municipi de dret romà i *Aquae Calidae* (Caldes de Malavella), municipi de dret llatí. Com hem comentat abans, la proximitat d'Empúries, el primer nucli grec i romà a la península, va propiciar, primer, el ràpid desenvolupament de la cultura ibèrica i, després, l'inici i expansió del domini romà.

El *Mare Nostrum* (la Mediterrània) fou el centre de l'imperi romà. La pràctica totalitat del transport i comerç que es realitzava, era per via marítima, molt més ràpida i segura que el transport per terra ferma. En un primer moment, en els segles II i I aC, com hem comentat anteriorment, les nostres terres eren punt d'arribada del comerç i els productes itàlics. Des de mitjans del segle I aC i, sobretot, a partir del canvi d'era, el procés s'inverteix, i el nostre territori es converteix en punt d'exportació, sobretot, de vi.

El canvi de sistema d'explotació de la terra hi tingué molt a veure. d'un conreu diversificat, és va passar al conreu únic de la vinya, destinat sobretot a la comercialització.

El procés d'explotació i comercialització del vi era el següent. Les explotacions agràries, seguint el nou model itàlic, es dedicaven sobretot al conreu de la vinya i a la producció de vi, que era transportat al litoral i envasat en àmfores, que eren produïdes en el mateix indret. Des d'aquests ports, el producte era transportat a Empúries i carregat en vaixells més grans, que iniciaven el seu periple per la Mediterrània.

A la costa més propera a les Gavarres, hi ha documentats i excavats tres grans centres d'explotació i comercialització de vi: Pla de Palol (Castell-Platja d'Aro), el Collet (Calonge i Sant Antoni) i Llafranc (Palafrugell) amb una característica comuna, l'existència de grans forns dedicats a la producció, sobretot, d'àmfores. El vi era intercanciat per altres productes de consum: salaons de peix, cereals, oli, i ceràmica de luxe.

Vil·la romana del Pla de Palol (Castell-Platja d'Aro).

Vil·la romana del Pla de Palol (Castell-Platja d'Aro).

Cal pensar en l'explotació del bosc a les Gavarres en aquesta època, sobretot la zona més propera al mar. Primer, per a la plantació de vinyes i, després, per la gran quantitat de llenya necessària per al funcionament dels forns.

La producció d'aquests forns no es limitava només a les àmfores (les més conegudes són la Pascual I i la Dressel 2/4, que s'utilitzen des de mitjans del segle I aC fins a finals del segle I dC), també tenien un ampli repertori de ceràmiques comunes, per a la seva utilització quotidiana, ceràmica de cuina, dòlies (uns recipients de grans

dimensions per a l'emmagatzematge de sòlids i líquids) i material de construcció (tègules i ímbrex).

A partir de finals del segle I dC, la producció vinària entra en una progressiva decadència, probablement per la competència dels vins de la Gàl·lia. Tot i així, sembla que el funcionament de les vil·les i dels centres propers a la zona marítima no se'n resenteixen i s'amotllen a la nova situació.

A mitjans del segle II dC, arqueologia ha documentat una important davallada de la ciutat romana d'empúries, reflex d'una crisi econòmica i política. Part de la ciutat romana queda abandonada i la Neàpolis, l'antiga ciutat grega, esdevé una zona d'enterrament. Aquest fet no sembla repercutir massa en el territori, atès que és en aquest moment quan a moltes vil·les es realitzen obres d'engrandiment i embelliment, amb paviments de mosaics, grans jardins i molts luxes.

El segle III dC

A partir d'aquesta data, l'imperi romà pateix un conjunt de transformacions que afecten l'estructura social, econòmica i política i s'entra en un període turbulent, amb un poder dèbil i fragmentat, amenaçat per la pressió de les tribus bàrbares.

S'ha parlat, en aquest període, de la fugida d'habitants des de les ciutats cap el camp, fet que no sembla afectar, de manera directa, a la zona que estem estudiant. Les vil·les romanes excavades, sobretot el Pla de Palol (Castell-Platja d'Aro), el Collet (Calonge i Sant Antoni), Bell-lloc d'Aro i Santa Cristina d'Aro, continuen funcionant sense problemes. també cal destacar, en aquest període el conjunt termal de la Torre del Moro, a Penedes (Llagostera), del que encara no s'ha pogut localitzar la vil·la de la que depenia.

En aquestes vil·les es fa palès el contacte comercial que continuen tenint amb el nord d'Àfrica i la zona de la Narbonesa.

Conjunt termal de la Torre del Moro.

La cristianització del territori

Les primeres dades de les comunitats cristianes establertes a Catalunya apareixen a mitjans del segle III a la ciutat de Tarraco, amb el martiri del bisbe Fructuós i els seus dos diaques, Auguri i Elogi, l'any 259 sota la persecució de Valerià.

A les comarques gironines, i durant la persecució de Dioclecià, té lloc el martiri de Sant Feliu a Girona. L'impacte del cristianisme a la societat benestant es veu reflectida en els sarcòfags cristians de l'església de Sant Feliu de Girona, del primer quart del segle IV dC.

Durant els segles V i VI, el cristianisme es troba ben arrelat a la societat del nord-est català, i els bisbats de Girona i Empúries estan plenament consolidats. A la zona que hem estat estudiant, hi ha tres notables edificis d'aquest moment, a Sant Feliu de Guíxols, Santa Cristina d'Aro i a Bell-lloc d'Aro.

4. CONSULTA DE MATERIALS DEL MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA - GIRONA

Com a part de la recerca, s'han revisat els materials dipositats en el Museu d'Arqueologia de Catalunya - Girona, procedents de jaciments diversos de la zona de les Gavarres. Són materials que no estan relacionats directament amb cap intervenció arqueològica sistemàtica. Molts havien estat recollits pel Dr. Miquel Oliva, director del Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació de Girona i director de les excavacions d'Ullastret, fins a la seva disortada mort, en un accident de trànsit, l'any 1974. Altres materials li havien estat doats al mateix Dr. Oliva per aficionats i amics.

La nostra intenció, en iniciar aquest recull, era posar els materials al dia i documentar, si es podia, algun nou jaciment no conegut.

Tanmateix, la feina no va fructificar com volíem. Molts dels materials procedeixen de jaciments coneguts (Platja Artigues, Llafranc..), sens cap més referència al punt en el que s'ha efectuat la troballa. D'altres tenen referències tan generals que és impossible saber exactament d'on venen.

En veure que la feina que estàvem fent era llarga i gens profitosa, vàrem reduir la recerca al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, que era on, quantitativament hi havia més material, sense estendre-la als altres museus on podíem trobar més materials.

L'inventari dels materials dipositats en el museu són:

Jaciment: Platja Artigues

Municipi: Platja d'Aro

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 20061 - 20065

Inventari materials arqueològics:

- Comuna oxidada: 1 nansa i a sense forma
- Terra Sigillata Sud-gàl·lica: 1 fragment sense forma decorat.
- Os: 1 fragment.
- Petxina: 1 fragment.

Data ingrés museu: setembre 1962

Observacions: Donació del propietari de l'Hotel Xaloc

Jaciment: Castell d'Aro

Municipi: Castell - Platja d'Aro

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 20255-20260

Inventari materials arqueològics:

- Àmfora Pascual 1: 1 vora.
- Amfora Dressel 1: 1 nansa.
- Àmfora indeterminada: 1 arranc de nansa.
- Comuna oxidada: 2 fragments sense forma
- Tègula: 2 fragments sense forma.

Data ingrés museu: Maig 1959

Observacions: Donació Josep Sanz

Imatge dels materials.

Jaciment: Platja Artigues

Municipi: Platja d'Aro

Comarca: Baix Empordà.

Número d'Inventari General: 20543-20545

Inventari materials arqueològics:

- Àmfora indeterminada: 1 pivot i un fragment sense forma
- Comuna oxidada: 1 vora

Data ingrés museu: 1944

Observacions: Trobat a la carretera de Sant Feliu de Guíxols a Palamós, damunt Platja Artigues.

Imatge dels materials.

Jaciment: Llafranc

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 20638

Inventari materials arqueològics:

- Terra Sigillata Sud-gàl·lica: 1 fragment sense forma.

Data ingrés museu: 12.5.1960

Imatge dels materials.

Jaciment: Platja Artigues

Municipi: Platja d'Aro

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 21651

Inventari materials arqueològics:

- Tègula: 20 fragments

Data ingrés museu: Octubre 1961

Observacions: Recollit per Miquel Oliva en un bosc proper

Imatge dels materials.

Jaciment: Platja Artigues

Municipi: Platja d'Aro

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 21717 - 21719

Inventari materials arqueològics:

- Àmfora Pascual 1: 3 fragments

Data ingrés museu: Tardor 1961

Observacions: Recollit en un bosc proper.

Imatge dels materials.

Jaciment: Casa Vella

Municipi: Platja d'Aro

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 21727 - 21732

Inventari materials arqueològics:

- Gris emporitana: 1 base.
- Comuna oxidada: 1 fragment sense forma
- Dòlium: 1 base
- Tègula: 2 fragments
- Ímbrex: 1 fragment

Data ingrés museu: -

Observacions: Antic mas en ruïnes

Imatge dels materials.

Jaciment: Sant Esteve del Mar

Municipi: Palamós

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 29095 - 29156

Inventari materials arqueològics:

- Comuna oxidada: 53 fragments sense forma
- Comuna reduïda: 2 fragments sense forma
- Àmfora indeterminada: 3 fragments sense forma
- Tègula: 3 fragments
- Tovot: 1 fragment.

Data ingrés museu: 9 agost 1966

Observacions: Recollits en superfície per Miquel Oliva

Imatge dels materials.

Jaciment: Far de Sant Sebastià, Llafranc

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 99795

Inventari materials arqueològics:

- Comuna reduïda: 5 fragments sense forma.
- Comuna pasta sanvitx: 1 fragment sense forma.

- Comuna oxidada: 1 fragment sense forma.
- Àmfora de boca plana; 1 nansa.

Data ingrés museu: 5.8.1971

Imatge dels materials.

Jaciment: Sant Esteve de la Fosca

Municipi: Palamós

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 99969 - 99970

Inventari materials arqueològics:

- Comuna oxidada: 11 fragments sense forma.
- Àmfora indeterminada: 4 fragments sense forma
- Terra Sigillata Africana A: 1 fragment sense forma

Data ingrés museu: juliol 1982

Observacions: Recollida per Miquel Oliva.

Imatge dels materials.

Jaciment: Sant Esteve del Mar

Municipi: Palamós

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 201000

Inventari materials arqueològics:

- Àmfora indeterminada: 1 fragment sense forma

Imatge dels materials.

Jaciment: Sant Esteve del Mar

Municipi: Palamós

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 201001

Inventari materials arqueològics:

- Campaniana A: 1 fragment sense forma

Data ingrés museu: -

Observacions: Trobat al voltant del forn d'època romana

Imatge dels materials.

Jaciment: Llafranc

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 201068

Inventari materials arqueològics:

- Campaniana A: 1 fragment sense forma

Data ingrés museu: 21.9.1969

Imatge dels materials.

Jaciment: Llafranc

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 201069

Inventari materials arqueològics:

- Comuna oxidada: 17 fagments sense forma.
- Comuna reduïda: 3 fagments sense forma.

Data ingrés museu: 21.9.1969

Imatge dels materials.

Jaciment: Calella

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 201023

Inventari materials arqueològics:

- 1 fragment comuna reduïda, sense forma

Data ingrés museu: juliol 1969

Imatge dels materials.

Jaciment: Calella

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 201024

Inventari materials arqueològics:

- 1 fragment de comuna oxidada, sense forma.

Data ingrés museu: juliol 1969

Imatge dels materials.

Jaciment: Calella

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 201132

Inventari materials arqueològics:

- 1 vora de Terra Sigillata Africana D

Data ingrés museu: Gener 1969

Observacions: Donació sr. Sanz Roca

Imatge dels materials.

Jaciment: Castell de Sant Esteve

Municipi: Palamós

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 211602

Inventari materials arqueològics:

- Àmfora itàlica; 1 fragment sense forma
- Àmfora indeterminada: 1 fragments sense forma
- Comuna oxidada: 2 fragments sense forma
- Comuna reduïda: 2 fragments sense forma

Data ingrés museu: 11 març 1976

Observacions: Restes trobades a prop d'un forn d'època romana.

Jaciment: Troballa subaquàtica

Municipi: Palamós

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 211613

Inventari materials arqueològics:

- Àmfora indeterminada: 1 fragment sense forma
- Bronze: un possible fragment d'àmfora.

Data ingrés museu: 11.9.1973

Observacions: Donació Joaquim Vila.

Imatge dels materials.

Jaciment: Far de Sant Sebastià - Llafranc

Municipi: Palafrugell

Comarca: Baix Empordà

Número d'Inventari General: 211617

Inventari materials arqueològics:

- 5 fragments de ceràmica comuna oxidada

Data ingrés museu: 12.7.1972

Imatge dels materials.

5. PROSPECCIÓ SUPERFICIAL

Una de les tècniques utilitzades pe a conèixer nous jaciments arqueològics és la prospecció superficial sistemàtica d'un territori, a fi de detectar i documentar restes o estructures arqueològiques.

Atesa la superfície del massís, és pràcticament impossible fer una prospecció sistemàtica de tota la seva superfície. D'aquesta manera, les zones prospectades s'han limitat a quatre zones concretes:

- Sector Muntanya de can Mont (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà).
- Sector entre el coll de la Ganga i Sant Cebrià dels Alls (Monells, Cruïlles i Sant Sadurní de l'Heura, Baix Empordà).
- Sector entre Bell-lloc i Romanyà (Santa Cristina d'Aro, Baix Empordà).
- Sector entre el Castellar i Santa Maria de Montnegre (Quart, Gironès).

Els resultats de les prospeccions han estat positius en tots els casos i han permès documentar 8 noves Zones d'expectativa arqueològica.

Les noves zones són:

- 1. Bosc de can Mont (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà).
- 2. Possible mur romà (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà).
- 3. Camí de can Tosselló a can Mont (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà).
- 4. El Vilar (Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura).
- 5. Puig de la Toixonera (Quart, Gironès).
- 6. Montigalar (Quart, Gironès).
- 7. Camp de la Creu de can Valls (Quart, Gironès).
- 8. Les Estrades (Santa Cristina d'Aro, Baix Empordà).

A aquesta llista, cal afegir-hi tres jaciments més, que ens han estat comunicats i encara no havien estat inventariats. Són:

- 9. Aqüeducte de can Vilallonga (Cassà de la Selva, Gironès).
- 10. Mas Plaja (Forallac, Baix Empordà).
- 11. Pou del Mas Petit (Forallac, Baix Empordà).

Finalment, en els magatzems del Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona, hem pogut documentar uns materials procedents de Santa Coloma de Fitor.

- 12. Santa Coloma de Fitor.

1. BOSC DE CAN MONT (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà)

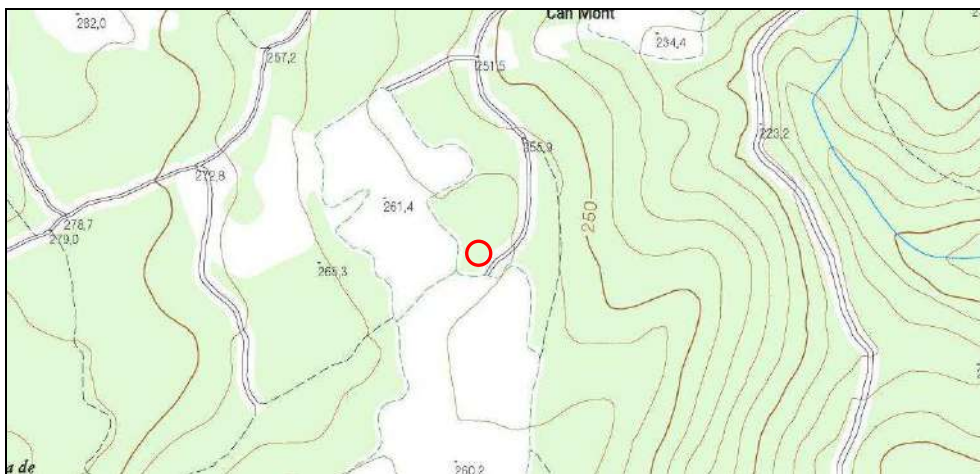
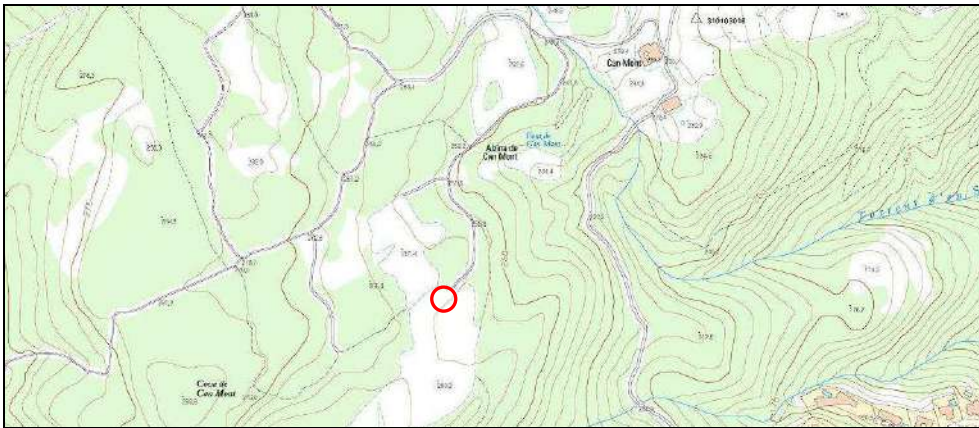
1. Situació

El sector on s'ha localitzat el material arqueològic està situat al sud-oest de can Mont (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà) i tocar dels camps del mateix nom.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 503895

y: 4634177

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

Vista general de l'indret on s'ha efectuat la troballa.

2. Material arqueològic

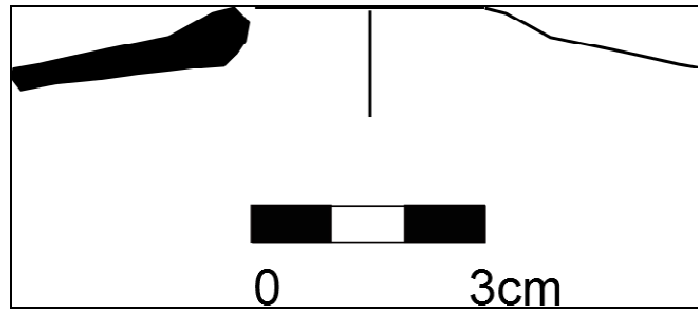
S'hi han recollit diversos fragments de ceràmica en superfície, la majoria de producció local, tot i que també hi ha dos fragments d'àmfora itàlica, procedents de la zona de la Campània.

Inventari de material arqueològic

- Àmfora ibèrica: 1 vora
- Àmfora itàlica: 2 fragments sense forma.
- Comuna oxidada ibèrica: 2 fragments sense forma.
- Comuna pasta "sandvitx" ibèrica: 6 fragments sense forma.

Imatge dels materials recollits al Bosc de can Mont.

Vora d'àmfora ibèrica.

3. Cronologia

Amb els materials recollits, és molt difícil donar una cronologia acurada. A grans trets, el podem situar des de mitjans del segle III aC fins a finals del segle II aC.

2. POSSIBLE MUR ROMÀ (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà)

1. Situació

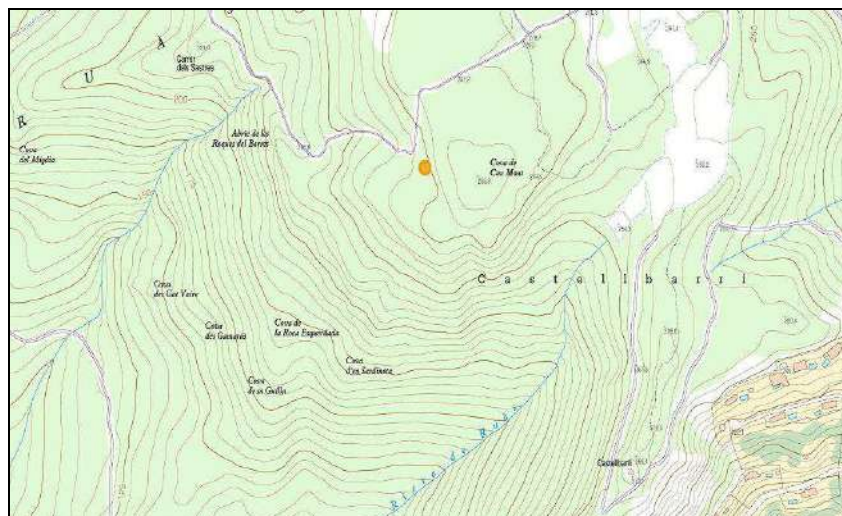
A la part mitja-alta de la muntanya de can Mont, a tocar del camí que de can Rosselló puja cap a can Mont, en les proximitats del mirador de les Roques del Barret.

Des de l'Abric del Rat Penat, s'ha de continuar avançant per corriol obert pel Club Alpí Palamós l'any 2010 per tal de visitar les coves sepulcral dels Boscos de Ruàs i la Muntanya de can Mont, uns 63 metres en direcció nord, fins que aquest corriol torna a girar ara en direcció nord-oest. El mur de pedra està situat una mica més endavant, al mig del corriol, poc abans d'arribar a la pista forestal que va de can Rosselló a can Mont.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x:503615

y: 4634030

Plànol de situació (Base: topogràfic ICGC).

Dues imatges del mur.

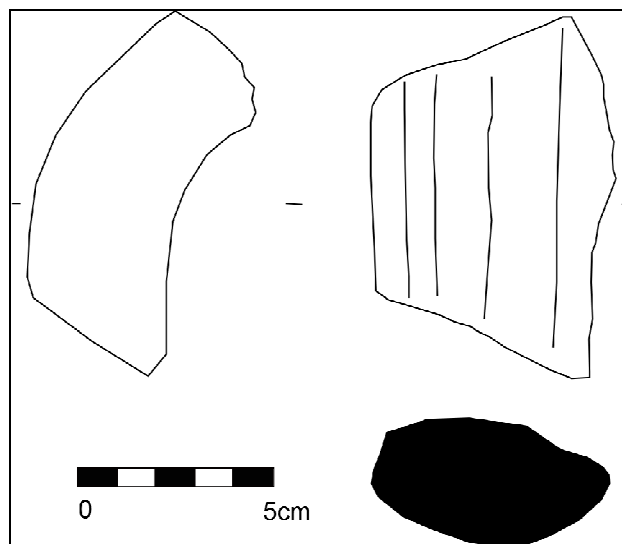
2. Material arqueològic

Àmfora itàlica: 1 fragment de nansa

Nansa d'àmfora: Correspon a una àmfora greco-itàlica o Dressel 1A (només amb la nansa és de molt mal catalogar). Pasta ataronjada amb cristalls i impureses negres i marronoses, típiques de les argiles de zones volcàniques. Eren àmfores vinàries procedents de la zona de la Campania, a l'actual territori del golf de Nàpols.

Ceràmica de cuina: 1 fragment sense forma

Ceràmica de cuina: Les característiques d'aquest fragment, prim, ben cuit, de pasta molt dura i factura recta, ens fa pensar que no és d'època romana.

Imatge del material recollit i dibuix de la nansa d'àmfora.

3. Cronologia

Àmfora itàlica: Cronologia aproximada: mitjans s.III - finals II aC.

Ceràmica de cuina: Segles XIV - XV.

3. CAMÍ DE CAN TOSSELLÓ A CAN MONT (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà)

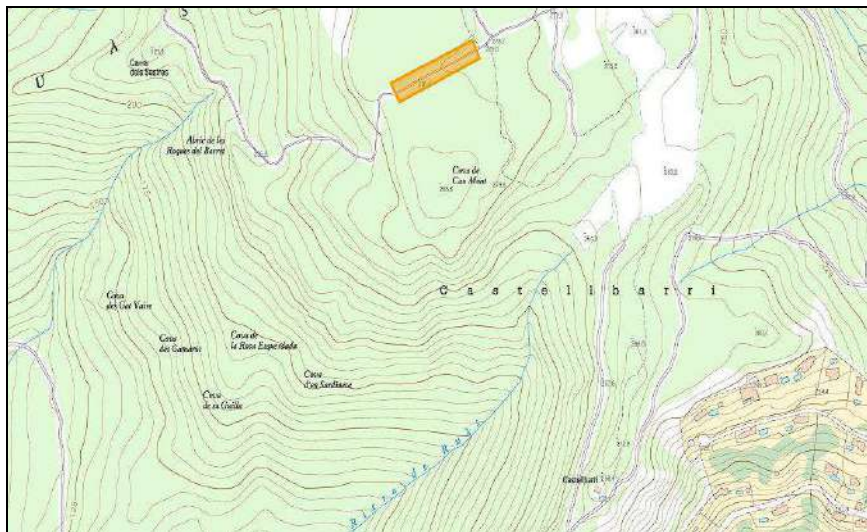
1. Situació

A la part alta de la muntanya de can Mont. Es localitza a 100-130 metres al nord-est del PEA nº17, al ben mig de la pista forestal que des de can Rosselló puja cap a can Mont, entre el mirador de les Roques del Barret i els primers camps de conreu de can Mont.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 503679

y: 4634140

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

Vista del tram de camí on es va efectuar la troballa.

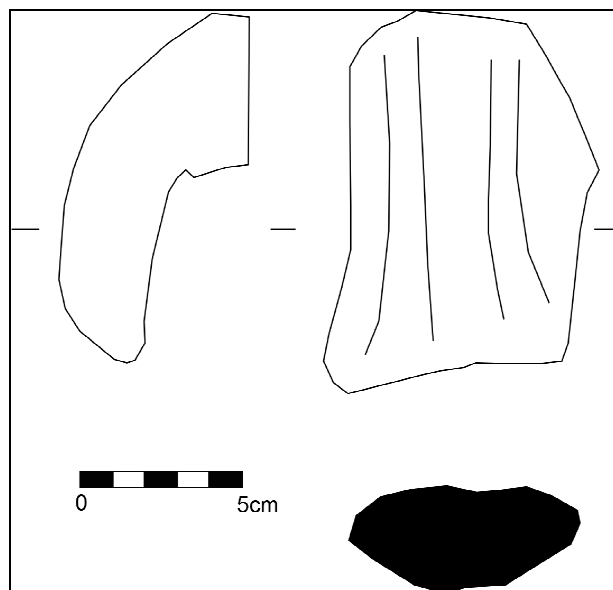
2. Material arqueològic

Nansa d'àmfora:

Correspon a una àmfora greco-itàlica o Dressel 1A (només amb la nansa és de molt mal definir). Pasta ataronjada amb cristalls i impureses negres i marronoses, típiques de les argiles de zones volcàniques. Eren àmfores vinàries procedents de la zona de la Campania, a l'actual territori del golf de Nàpols.

Imatge dels materials localitzats.

Imatge del material recollit i dibuix de la nansa d'àmfora.

Inventari de material arqueològic

Àmfora itàlica: 1 fragment de nansa (grecoitàlica o Dressel 1A).

1 fragment sense forma.

Tègula: 1 fragment.

3. Cronologia

Cronologia aproximada: mitjans s. III - finals II aC.

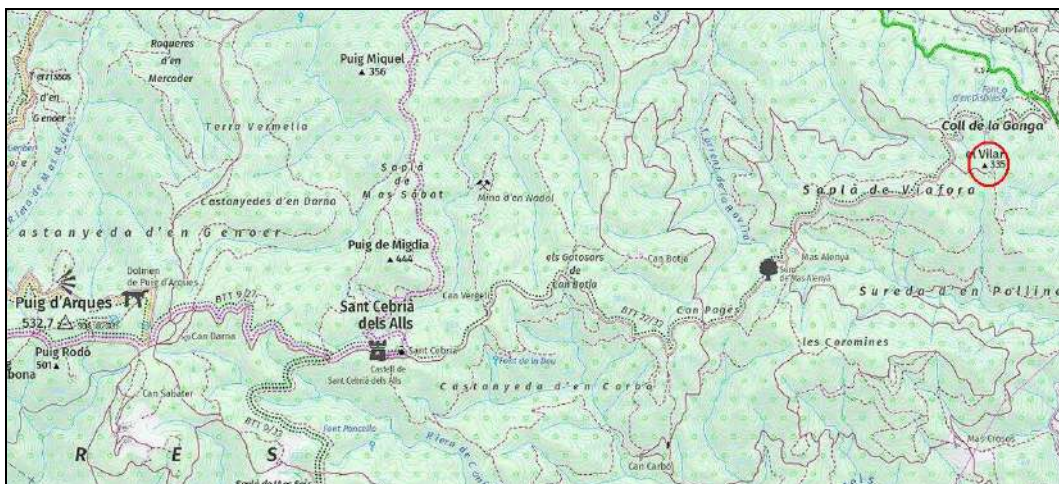
4. EL VILAR (Monells, Cruïlles i Sant Sadurní de l'Heura, Baix Empordà)1. Situació

Situat a la part més alta del turó. Gran quantitat de pedres apilonades. A primer cop d'ull, no hi ha estructures. Cal tornar-hi i mirar-ho amb més detall. El topònim, el Vilar, és força indicatiu.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 504161

y: 4638249

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

Vista general del lloc de la troballa.

2. Material arqueològic

El material recollit és un conjunt de ceràmica ibèrica força homogeni, amb els tipus ceràmics més característics: àmfora ibèrica, comuna oxidada i ceràmica de pasta "sanwix". Cal destacar la presència d'un petit fragment de ceràmica Campaniana A, procedent de la regió de la Campania (l'actual regió de Nàpols), que arribava juntament amb les àmfores itàliques i era considerada una vaixela de luxe.

Inventari del material arqueològic

- Ceràmica Campaniana A: 1 fragment sense forma.
- Ceràmica comuna oxidada: 1 vora, 4 fragments sense forma.
- Ceràmica comuna amb pasta "sanwix": 1 fragment sense forma.
- Àmfora ibèrica: 1 nansa, 4 fragments sense forma.

Conjunt de materials arqueològics de El Vilar.

Nansa d'àmfora ibèrica i petit fragment de ceràmica Campaniana A.

4. Cronologia

Aquest conjunt ceràmic el podem situar, a grans trets, a finals del segle III i segle II aC.

5. MONTIGALAR (Quart, Gironès)

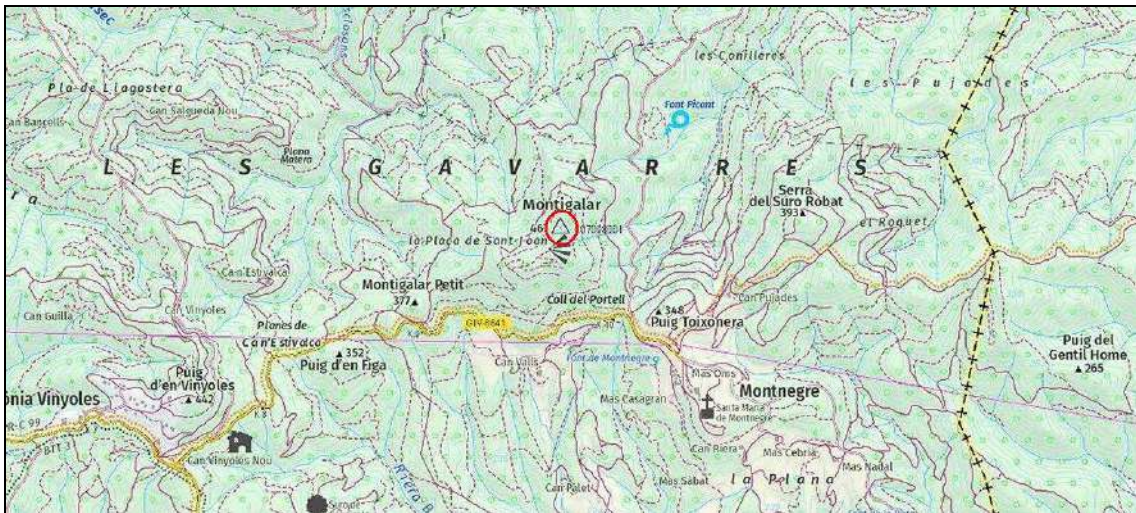
1. Situació

El Montigalar està situat en el terme municipal de Quart, al nord de la carretera XXXX, que porta fins a Montnegre. S'hi arriba per un camí que hi porta des d'aquesta mateixa carretera.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 493769.

y: 4645667.

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

Cim del Montigalar.

Detall d'una possible estructura feta amb blocs de pedra.

L'Empordà des del cim del Montigalar.

2. Material arqueològic

No s'ha recollit cap fragment de material arqueològic en el cim i en el seu entorn, molt remenat per la construcció d'un vèrtex geodèsic. Hem identificat el lloc com a una Zona d'Expectativa Arqueològica per un possible mur i, sobretot, per la vista espectacular de l'Empordà des d'aquest indret, que seria un magnífic lloc de guaita i control del territori.

3. Cronologia

Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC) i època romana (218 aC - 476 dC).

6. PUIG TOIXONERA (Quart, Gironès)

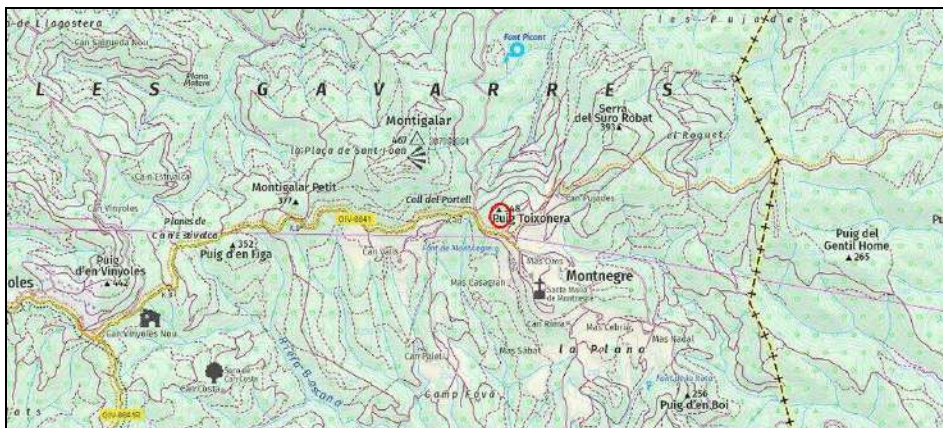
1. Situació

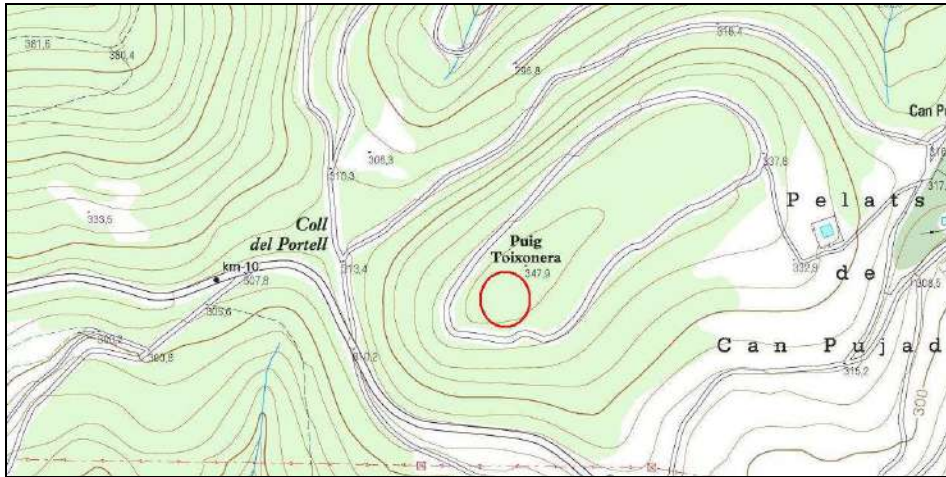
El Puig Teixonera està situat a l'est del Montigalar i al nord de Montnegre. És un cim del formes suaus i arrodonides. S'hi arriba des del coll del Portell, situat a ponent del puig, tot seguint un camí que el volta pel nord i s'enfila a l'arribar a l'est.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 494504.

y: 4645148.

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

Vista general de l'indret on s'ha efectuat la troballa de materials.

2. Material arqueològic

El conjunt està format pràcticament en la seva totalitat per materials de producció indígena, característic dels petits assentaments ibèrics. L'únic element d'importació és un fragment d'àmfora itàlica, possiblement una grecoitàlica o una Dressel 1, pel tipus de pasta del fragment conservat.

Conjunt de materials recollits a l'indret.

Inventari del material arqueològic

- Àmfora ibèrica: 10 fragments sense forma.
- Ceràmica com. oxidada: 1 arranc de nansa, 9 fragments sense forma.
- Ceràmica gris de la costa catalana: 1 fragment sense forma.
- Ceràmica indeterminada: 1 fragment sense forma.
- Àmfora itàlica: 2 fragments sense forma.
- Àmfora indeterminada: 1 fragment sense forma.

4. Cronologia

Podem situar la troballa en els segles III - II aC.

7. CAMPS DE LA CREU DE CAN VALLS (Quart, Gironès)

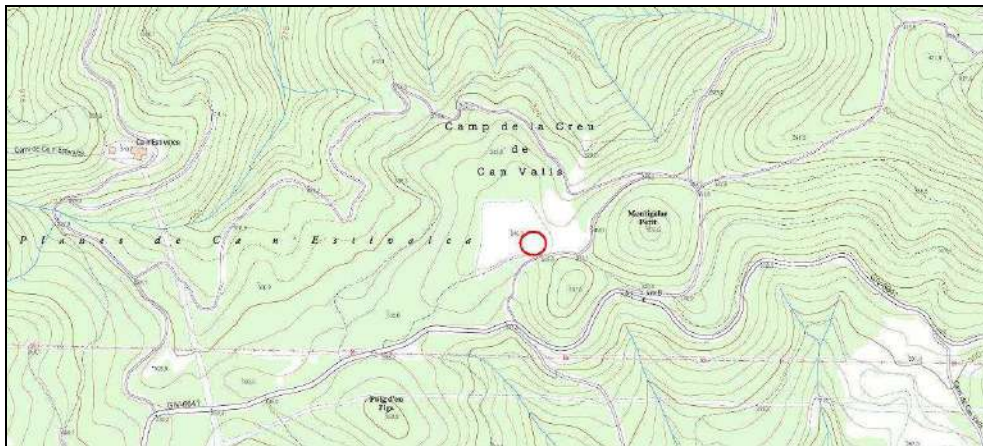
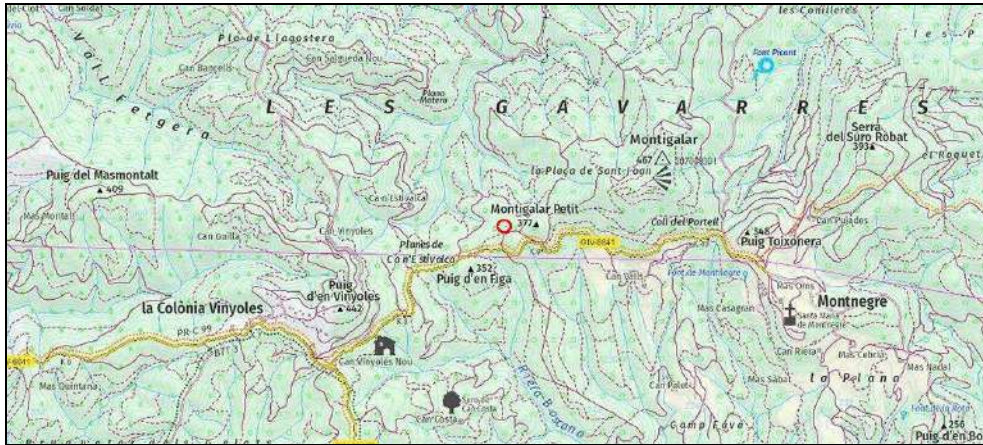
1. Situació

Les troballes s'han efectuat a ponent del del Montigalar petit i al nord i al peu d'un petit turó sense nom. El lloc on s'ha localitzat el material és just al peu del turó, a tocar d'un camp actualment abandonat.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 492991.

y: 4645316.

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

Imatge de l'indret on s'ha efectuat la troballa.

2. Material arqueològic

Petit conjunt de material format per 5 fragments. És un conjunt molt reduït, però el fet que la ceràmica no estigui rodada ens pot fer pensar en un jaciment proper.

Conjunt de materials localitzats.

Inventari del material arqueològic

- Ceràmica comuna oxidada ibèrica: 3 fragments sense forma.
- Àmfora itàlica: 2 fragments sense forma.

3. Cronologia

Podem situar la troballa en els segles III - II aC.

8. LES ESTRADES (Santa Cristina d'Aro, Baix Empordà)

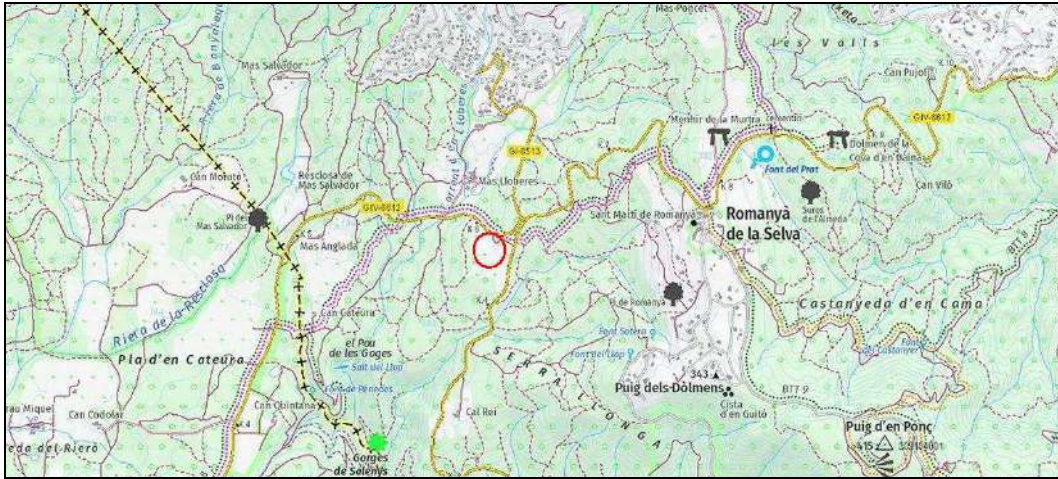
1. Situació

El camp on s'ha efectuat la troballa està situat al sud de la carretera GIV-6612 que porta des del veïnat de Penedes a Romanyà de la Selva, a prop del trencall de la carretera GIV-6613, que puja a Romanyà des de Santa Cristina d'Aro.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 497787

y: 4633443

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

2. Material arqueològic

El material recollit és un petit conjunt d'època romana, amb dos fragments de tègula i diversos fragments de ceràmica comuna i àmfora.

Conjunt de material arqueològic recollit.

Inventari del material arqueològic

- Ceràmica comuna oxidada: 6 fragments sense forma.
- Ceràmica de cuina a mà: 1 fragment sense forma.
- Àmfora itàlica: 1 fragment sense forma.
- Àmfora indeterminada: 1 fragment sense forma.
- Material de construcció (tègula): 9 fragments sense forma.

4. Cronologia

El material els dóna molt poca informació i situem la troballa, a grans trets, en època romana.

9. AQÜEDUCTE DE CAN VILALLONGA (Cassà de la Selva, Girones)

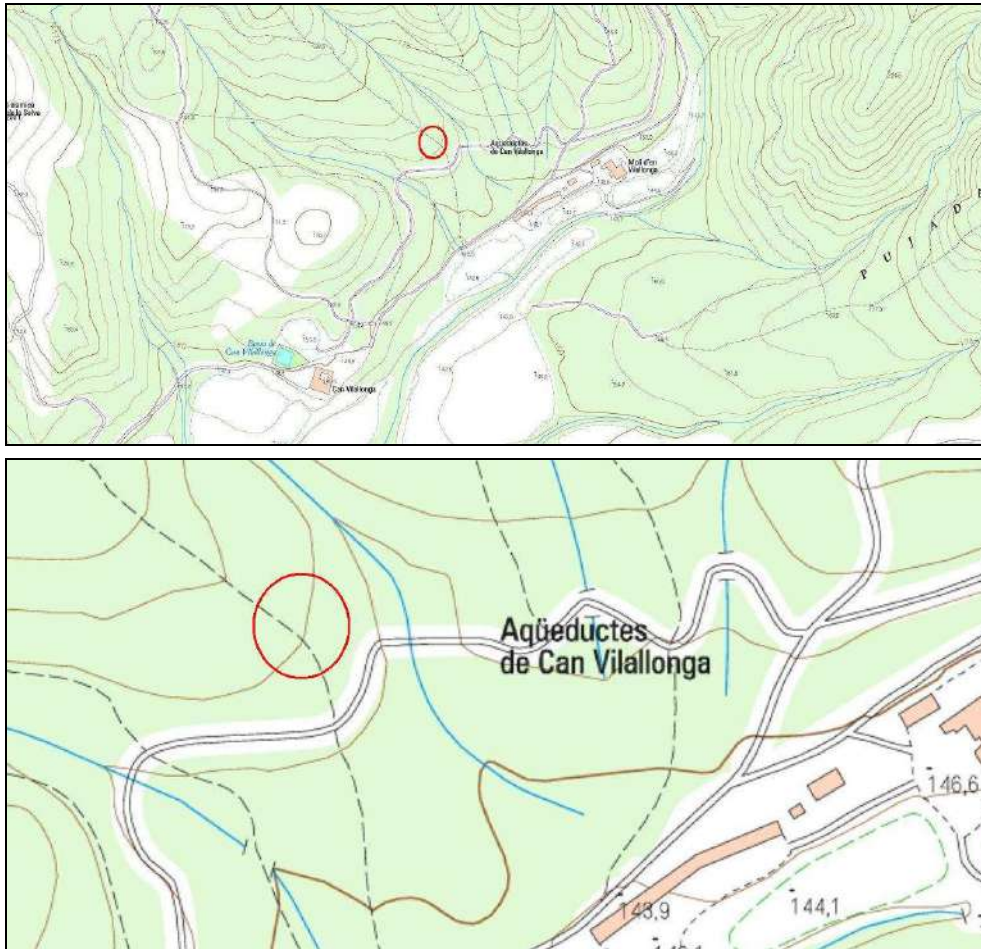
1. Situació

L'Àrea d'Expectativa Arqueològica està situada en una zona propera a l'aqüeducte del can Vilallonga, al nord-est de can Vilallonga. Està a uns metres al nord de l'aqüeducte, entre els dues primeres arcades, procedents des de can Vilallonga.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 492638.

y: 4636743.

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

Vista del possible mur. A l'esquerra, es distingeix una zona vermellosa formada per teules i rajols trencats.

2. Descripció

El conjunt està format per un possible mur construït amb blocs sense treballar i lligats en sec. Al seu costat, hi ha un estrat vermellós format per fragments de teula rajols. Seguint el camí cap a dalt, es poden veure més fragments de teula, dels que es desconeix la procedència.

Aquest lloc ens ha estat comunicat per en Xavier Niell.

3. Material arqueològic

En el lloc es poden veure diversos fragments de tègula, que no han estat recollits.

4. Cronologia

No hi ha prou informació per fer una mínima aproximació cronològica, tot i que es pot situar, a grans trets, en època romana.

10. MAS PLAJA (Forallac, Baix Empordà)

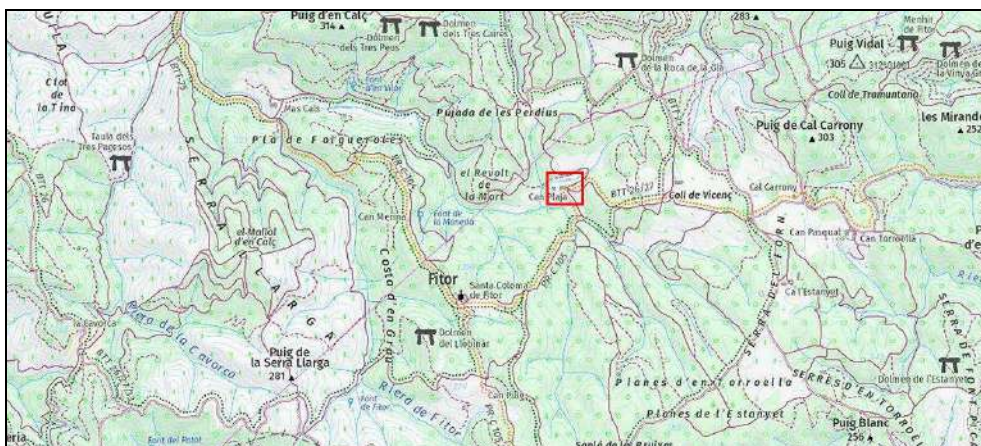
1. Situació

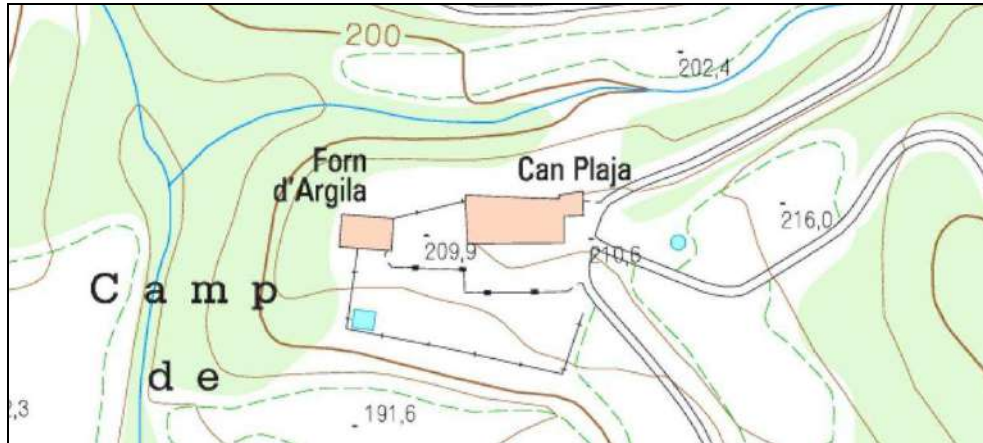
El Mas Plaja està situat al nord-est de l'església de Santa Coloma de Fitor, en el terme municipal de Forallac. s'hi arriba per una carretera que hi porta des del nucli de Fonteta.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 507714.

y: 4639896.

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

2. Descripció

El conjunt de material, format per diversos fragments de vidre, fou trobat durant unes obres portades a terme en el mateix mas. La informació ens ha estat proporcionada pel sr. Joan Botey, propietari del mas, que també ens ha deixat veure el material.

3. Material arqueològic

A falta d'un estudi més acurat, podria ser que els vidres fossin de procedència romana.

Conjunt de materials recollits en el Mas Plaja.

11. POU DEL MAS PETIT (Forallac, Baix Empordà)

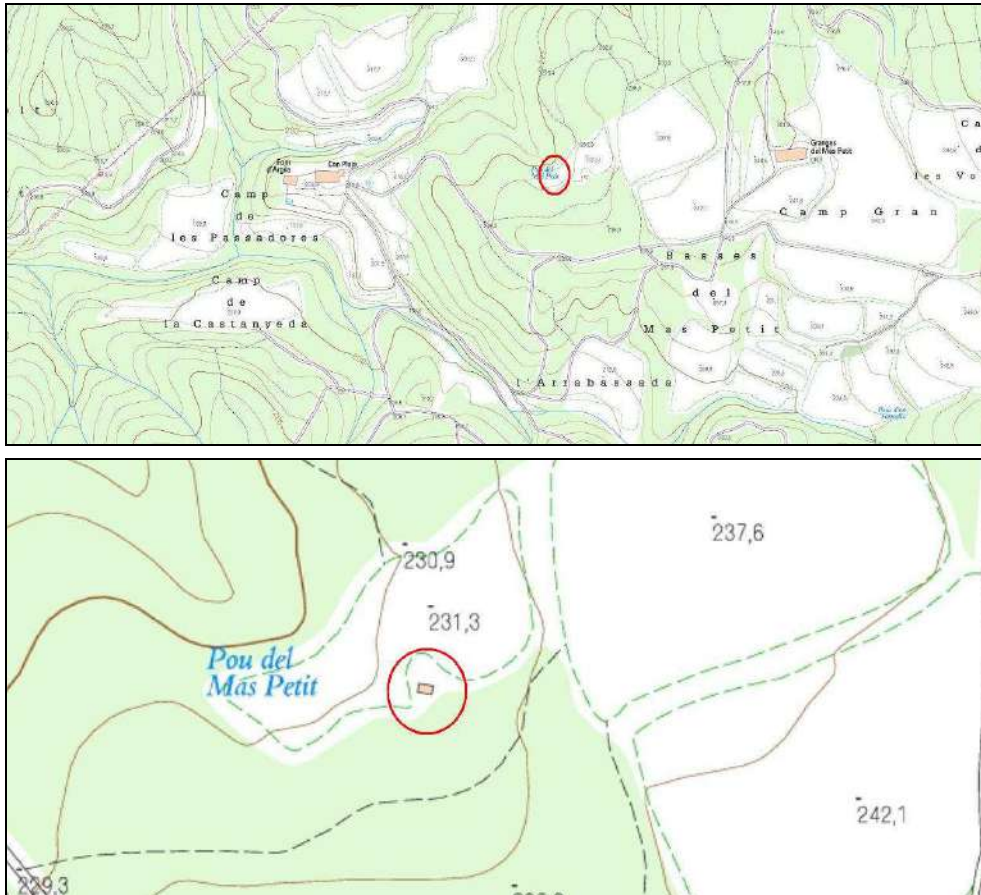
1. Situació

El pou del mas Petit està situat a l'est del mas Plaja.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 508009.

y: 4639898.

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

2. Descripció

Aquest material va aparèixer durant unes obres de neteja efectuades en el pou del Mas Petit. Segons ens va comentar el sr. Joan Botey, en el moment de fer les obres, els paletes van comentar que havien trobat diverses àmfores i material antic.

Posteriorment, ell mateix en va poder recuperar diversos fragments, que ara guarda a casa seva.

3. Material arqueològic

El material recollit i que ara és al Mas Plaja, és un petit conjunt material d'època romana, molt interessant si tenim en compte com es va efectuar la troballa. A la imatge es pot veure una nansa d'àmfora Dressel 1A 0 1B, datada al segle III aC. A la part davantera, i entr dos fragments de ceràmica comuna oxidada d'època romana, hi ha dos petits fragments de Terra Sigillata Sudgàl·lica, una ceràmica d'importació procedent de la zona de Millau, al sud de França, i amb una cronologia de mitjans del segle I - segle II dC. En aquest cas, hi ha un fragment decorat i una vora que, possiblement, podria pertànyer a la mateixa peça.

4. Cronologia

Segle I aC - Segle I dC.

12. SANTA COLOMA DE FITOR (Forallac, Baix Empordà)

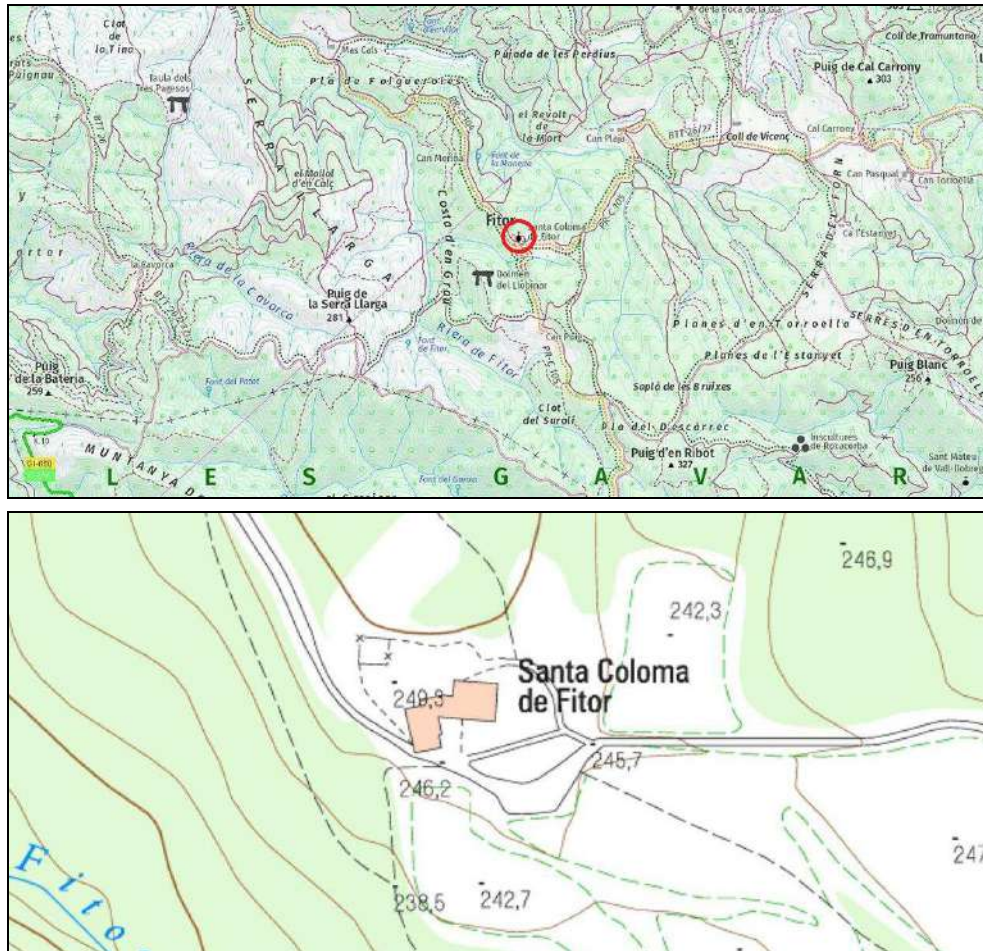
1. Situació

L'església de Santa Coloma de Fitor està situada al bell mig de les Gavarres, en el terme municipal de Fitor.

Les coordenades del lloc de la troballa son (UTM 31N/ETRS89):

x: 507199.

y: 4639340.

Plànols de situació (Base: topogràfic ICGC).

2. Descripció

En els magatzems del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona es conserva un fragment d'un bol de vidre que, segons figura a la fitxa d'inventari del museu, procedeix de Santa Coloma de Fitor i fou recuperat a les obres de restauració que s'hi portaren a terme a la dècada dels 50 del segle passat.

Dues imatges del fragment de vidre, amb el número d'inventari del MAC-Girona.

4. Cronologia

Època romana. Alt Imperi (27 aC – 284 dC).

5. INVENTARI DELS JACIMENTS DE LES GAVARRES I EL SEU ENTORN

TERME MUNICIPAL DE CALONGE I SANT ANTONI

Número de jaciment: 01.01. - Nom jaciment: Aqüeducte de la font del mas Ribot.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Obra pública: Aqüeducte.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Aquesta conducció recollia l'aigua de la font del mas Ribot i la portava a la vil·la del Collet. Segons Pere Caner, n'hi havia restes al mas Falet i al pinar del Collet, avui desapareguts. També en quedaven restes al costat de la Font del mas Ribot, actualment totalment embardissats.

Bibliografia: Caner 1949; Palol 1950; Nolla/Nieto 1978; Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.02. Nom jaciment: Els Bòlits.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del Ferro – Ibèric (650 aC – 50 aC).

Descripció: Segons referències de Josep Estragués, col·laborador de Pere Caner, en aquesta àrea apareixen materials ceràmics d'època ibèrica. En visites posteriors, no s'ha pogut realitzar cap més troballa.

Bibliografia: Caner 1956/57; Caner 1983; Pujol 1989.

Número de jaciment: 01.03. - Nom jaciment: Cal Federal

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Troballes efectuades entre els mas Federal i la carretera. Tot i que Pere Caner cita l'existència d'alguna estructura i tègules romanes, durant l'elaboració de la Carta Arqueològica, l'any 2001, només es pogué documentar algun petit fragment de material romà en el camí del mas.

Bibliografia: Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.04 - Nom jaciment: Cala del Forn

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El possible jaciment se situa a la cala situada al nord-est de la platja de can Cristus. Pere Caner hi documentà diversos fragments de dolia i tègules. Ell assenyala l'existència d'un possible forn, tot i que no n'hi ha cap testimoni.

Bibliografia: Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.05. - Nom jaciment: Can Margarit de Baix

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Es varen trobar diversos fragments de ceràmica romana a prop de la font de la masia de can Margarit. Durant la revisió de la Carta Arqueològica de 2001, només es va poder documentar un fragment de tègula a prop del mas.

Bibliografia: Caner 1972/73; Badia 1977; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.06. - Nom jaciment: Can Met dels Gats

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: el mas de can Met està situat al nord de la carretera de Platja d'Aro a Palamós. Pere Caner esmenta la troballa de restes de paret de pedra lligada amb morter i fragments de tègula. Durant la realització de la Carta Arqueològica, l'any 2001, no es va trobar cap resta ni cap material arqueològic en aquest indret.

Bibliografia: Caner 1949; Nolla/Nieto 1978; Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.07. - Nom jaciment: Cap Roig a Treumal

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana

Descripció: Pere Caner recull la troballa de diversos fragments de ceràmica i tègula romanes en aquest indret, que ell anomena Sant Jordi. Cal remarcar que la referència que apareix a la Carta Arqueològica realitzada el 1983, que també es recull a la publicació de Nolla/Casas 1984, i que fa a la documentació de tres sitges de grans dimensions amb material d'època romana, és errònia, atès que aquestes sitges es varen excavar en un camí proper a la finca del Collet.

Bibliografia: Oliva 1947/48; Caner 1956/57; Gorges 1979; Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.08. - Nom jaciment: Carrer dels Sastres.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: poblat

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC) – Època medieval (segles VIII-X dC).

Descripció: Restes d'un poblat del que encara es poden diversos murs fets de pedra lligats amb argila. A la part est, hi ha un mur de pedra lligat amb fang d'uns 80 cm d'amplada i que podria ser el mur de tancament del poblat per llevant. Al costat de ponent, s'hi veuen diverses habitacions. Pere Caner hi va realitzar diversos sondeigs, tot i que no es coneixen bé els resultats de la intervenció. Finalment, també són visibles tres sitges.

Entre els materials localitzats, hi ha fragments de ceràmica Campaniana A i B, fragments de vidre romà, molins de mà i ceràmic gris medieval.

Bibliografia: Badia 1977; Nolla/Casas 1984; AADD 1989; Pujol 1989.

Número de jaciment: 01.09. - Nom jaciment: Castellbarri.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: poblat i edifici militar: torre.

Cronologia: Època ibèrica (650 aC – 50 aC) - Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El poblat presenta una forma allargada en direcció N-S. A la banda nord hi ha una torre medieval feta de grans carreus de pedra. Pel costat Oest de la torre i, a poca distància d'aquesta, es veu una paret feta de pedra seca, de carreus irregulars, d'un metre d'amplada i entre un i dos metres d'alçada. Aquesta paret és la muralla del recinte, i és visible pels costats nord i sud. En l'actualitat es pot veure, especialment en el vessant oest, restes del que podrien ser murs d'aterassament o perimetrals del poblat. També són visibles restes de dues habitacions que han quedat al descobert després de la realització de diferents campanyes d'excavació efectuades a mitjans dels anys 90. Aquestes intervencions han permès determinar la data aproximada d'abandonament del poblat que caldria situar al voltant de l'any 200 aC.

Bibliografia: Oliva 1947/48; Badia 1977; Nolla/Nieto 1978; Caner 1983; Nolla/Casas 1984; Caravaca 1996; Caravaca *et al.* 1996; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 01.10 - Nom jaciment: El Collet

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El coneixement que es té de la vil·la és molt parcial, tot i la seva importància. En els marges que hi ha a prop de la pista de tennis de la casa, al costat nord-oest, s'hi podien veure parets de pedra seca amb tègules, paviment *d'opus signinum*, una claveguera feta amb tègules, i abundant ceràmica. A l'oest, s'hi observaven unes pedres molt grans rectangulars i alineades que podien formar part d'una muralla a jutjar per les seves dimensions. L'any 1897 es va trobar un dipòsit de bronzes, molt interessants, que el Dr. Pere de Palol, va datar en el segle IV dC. A l'agost del 2004 es va realitzar una intervenció amb georadar, que va detectar diverses alineacions, moltes d'elles orientades de forma propera a l'eix nord-sud amb les corresponents perpendiculars a l'eix est-oest, en profunditat entre 50 i 70 cm. Això indicaria la possible presència d'estructures rectangulars orientades. També s'han pogut detectar possibles paviments o canvis estructurals en el subsòl. Queda pendent la realització d'una excavació en extensió per documentar les restes que s'hagin conservat.

Bibliografia: Palol 1950; Nolla/Nieto 1978; Nolla/Casas 1984; Nolla *et al.* 2005; Burch/Palahí/Vivó 2016; Mallorquí 2018.

Número de jaciment: 01.11 - Nom jaciment: La Font del mas Ribot

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El jaciment està situat a la zona compresa entre la carretera vella de Palamós, l'ermita de Sant Daniel i la carretera C-31. Pere Caner cita la troballa de material romà en superfície (ceràmica i tègula). Durant la revisió de la Carta Arqueològica, l'any 2001, no es va localitzar cap resta arqueològica.

Bibliografia: Caner 1949; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.12. - Nom jaciment: Mas Ambrós

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Entre els masos Ambrós i Bojons, Pere Caner hi assenyala la troballa de diversos fragments de ceràmica i material de construcció d'època romana. Actualment, la zona està molt urbanitzada i és difícil poder-hi fer una prospecció.

Bibliografia: Gorges 1979; Caner 1983; Nolla/Casas 1984; Pujol 1989.

Número de jaciment: 01.13. - Nom jaciment: Puig de la Torre Valentina.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Pere Caner cita la troballa de ceràmica romana a la pineda del cim del Puig de la Torre Valentina, sobre el xalet de l'artista Madeleine Carroll. Actualment, el terreny no construït està dins de finques privades i no es pot prospectar. La situació de l'indret fa factible l'existència d'una ocupació d'època antiga.

Bibliografia: Caner 1949; Gorges 1979; Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.14 - Nom jaciment: Roca Criadora

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: La Roca Criadora és un conjunt d'afloraments i blocs granítics caiguts al cim d'una petita elevació. Pere Caner cita la troballa de diversos fragments de ceràmica i tègula romana. Durant la revisió de la Carta Arqueològica feta l'any 2001 no es va localitzar cap fragment de material arqueològic.

Bibliografia: Caner 1949; Caner 1956/57; Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.15. - Nom jaciment: Sant Nazari

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació amb estructures.

Cronologia: Època ibèrica (650 aC – 50 aC) - Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Pere Caner esmenta la troballa d'abundant material d'època romana en obrir-se la fonamentació d'uns apartaments. També cita la troballa de ceràmica ibèrica en obrir-se un pou, a 1,50 metres de fondària. Durant la revisió de la Carta Arqueològica, efectuada l'any 2001, en un terreny al costat de la plaça, encara es podien veure fragments de tègula, *opus signinum*, ceràmica comuna oxidada, africana de cuina i fauna.

Bibliografia: Caner 1983; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.16. - Nom jaciment: Els Vinyers

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època ibèrica (650 aC – 50 aC) - Època romana (278 aC – 476 dC).

Descripció: En el sector del Mas dels Vinyers, Pere Caner situa la troballa de material d'època ibèrica en el cim d'un petit turó. Hi va efectuar un sondeig sense resultats. A prop, i després d'haver recollit materials romans en superfície, va efectuar un segon sondeig que li va permetre la recuperació de més material arqueològic. Malauradament, no va localitzar cap estructura.

Bibliografia: Caner 1956/57; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 01.17. - Nom jaciment: El Collet Est

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la, camp de sitges i necròpolis.

Cronologia: Època romana. República (218 aC – 27 aC). Alt Imperi (27 aC – 284 dC).

Descripció: El jaciment correspon a una terrisseria d'època romana relacionada amb la vil·la del Collet. S'hi ha trobat una gran quantitat de material dels segles II i I aC, que no s'han pogut relacionar amb cap estructura. Les excavacions arqueològiques han permès documentar edificis que formaven part del complex i una zona de forns, d'època imperial romana. Hi ha una construcció formada per dues grans naus, orientades d'est a oest i que ocupen gran part de la zona amb una llargada d'uns 45 m i una amplada total de 13 m. L'extrem est d'aquestes naus va caure durant el període d'ús de l'edifici. És per això que s'ha pogut localitzar un nivell amb tots els objectes que hi havia a l'interior, cosa que dona una clara imatge de la distribució i funcionalitat de l'espai. Sembla tractar-se d'una zona de treball domèstic. Les altres naus, que no estaven compartimentades, sembla que corresponien a la zona de tornejat i treball de les peces. S'han localitzat diversos forns, que produïen materials de construcció i d'àmfores Dressel 2/4. Aquest conjunt correspon a una bòbila d'època alt imperial que cal relacionar estretament amb la vil·la romana que es troba a la part superior del Collet de Sant Antoni de Calonge.

Bibliografia: Prados 2006; Burch/Nolla/Palahí 2007; Burch/Nolla/Tremoleda 2015.

Número de jaciment: 01.18. - Nom jaciment: Puig d'en Vilar.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Necròpolis – enterrament.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Pere Caner dona la notícia de la troballa de dues tombes durant les obres de construcció d'un dipòsit d'aigua al com d'aquest puig, També cita la troballa de dos fragments de ferro, que podrien ser dos punyals. Caner descriu la tomba com una caixa amb les parets fetes de fragments de rajol i coberta amb lloses de pissarra.

Bibliografia: Caner 1956/57; Caner 1983.

Número de jaciment: 01.19. - Nom jaciment: Rec Madral.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana. República (218 aC - 27 aC); 09.Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC)

Descripció: Durant els treballs de prospecció realitzats l'any 2005 es va poder documentar un fragment de mur voltat de ceràmica romana. En la majoria de les rases es van localitzar ceràmiques i restes de material constructiu romà (teules, rajols) sobretot a profunditats majors de 2m. La major part de la ceràmica trobada és d'època romana; ceràmica baix republicana materials típics de la cultura ibèrica, com un fragment de vora de bicònic de ceràmica reduïda de la costa catalana, fragment d'àmfora ibèrica, fragments de ceràmica comuna ibèrica i de Campaniana A (Lamboglia 28), un fragment informe de Campaniana B i d'àmfora itàlica. D'altra banda també s'ha documentat material alt imperial com Terra Sigil-lata Sud-gàl-lica, ceràmica africana A (Hayes 18), de inicis del segle III la més tardana.

Bibliografia: Badia 1977.

Número de jaciment: 01.20. - Nom jaciment: Nostra Senyora del Collet.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Centre de producció ceràmica: forn – Obra pública: aqüeducte.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En motiu de l'execució del projecte d'accés de vianants al monestir de Nostra Senyora del Collet, l'any 2008 es va realitzar una intervenció arqueològica que va permetre la documentació d'un forn i d'un tram d'aqüeducte d'època romana, així com un conjunt d'enterraments d'època moderna. Les estructures foren documentades i cobertes, per a la seva protecció.

Bibliografia: García 2014.

Número de jaciment: 01.21. - Nom jaciment: Puig ses Forques.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: megàlit reaprofitat.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El megàlit de Puig ses Forques és un sepulcre de corredor de cambra subcircular i passadís, actualment no visible. Es data en el neolític mig-recent. En el seu interior s'hi recolliren, a més dels materials prehistòrics, diversos fragments de ceràmica d'època romana, fet que indica un reaprofitament del monument com a cabana a època antiga.

Bibliografia: Esteva 1964.

Número de jaciment: 01.22. - Nom jaciment: Mur ibero-romà.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana. República (218 aC – 27 aC).

Descripció: En aquest indret, la prospecció arqueològica superficial ha permès la documentació d'un mur fet amb blocs sense treballar, lligats amb morter de calç, que travessa el camí. També s'han recuperat dos fragments de material ceràmic: una nansa d'àmfora itàlica i un fragment de ceràmica de cuina, potser medieval.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 01.23 - Nom jaciment: Camí de can Rosselló a can Mont.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En aquest indret, s'han recollit dos fragments d'àmfora itàlica i un fragment de tègula romana. No s'ha documentat cap estructura que es pugui relacionar amb aquesta troballa.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 01.24. - Nom jaciment: Bosc de can Mont.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC) – Ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest indret, s'han recollit dos fragments d'àmfora itàlica i un fragment de tègula romana. No s'ha documentat cap estructura que es pugui relacionar amb aquesta troballa.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 01.25. - Nom jaciment: Torre de la Creu del Castellar.

Terme municipal: Calonge i Sant Antoni - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Al capdamunt del Puig de la Creu del Castellar es troba en el massís del Castellar o de Can Mont resten els fonaments d'una petita torre circular i d'un mur que gairebé no sobresurten del terreny. El diàmetre extern de

la torre és de 7 metres i el gruix del mur és d'un metre aproximadament. L'aparell era de pedra grossa poc treballada ajuntada amb morter, però la vegetació abundant només permet d'endevinar on exactament va situar-se la torre. En aquest indret també s'hi ha recollit un petit conjunt de ceràmica d'època romana, que no s'ha pogut relacionar amb cap estructura.

Bibliografia: Caner 1953.

TERME MUNICIPAL DE CASSÀ DE LA SELVA

Número de jaciment: 02.01. - Nom jaciment: Camp de la Vinyaperduda.

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Centre de producció ceràmica: forn.

Cronologia: Època romana. República (218 aC – 27 aC).

Descripció: Jaciment localitzat per membres de la Colla Excursionista Cassanenca, que trobaren gran quantitat de fragments de tègula i ceràmica romana en superfície. L'any 2000, s'hi va portar a terme una intervenció arqueològica, que va permetre la documentació d'un paviment format per toves rectangulars de grans dimensions i que formaven part de l'estructura d'un forn. A ponent de l'estructura, es va documentar un estrat format per terra argilosa barrejada amb

Bibliografia: Merino 1998; Merino 1999; Llinàs/Merino/Vargas 2002; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 02.02. - Nom jaciment: Puig Germà

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest indret, membres de la Colla Excursionista Cassanenca varen localitzar fragments de ceràmica comuna oxidada i gris de la costa catalana, d'època ibèrica. No s'hi ha localitzat estructures.

Bibliografia: Merino 1998; Merino 1999.

Número de jaciment: 2.03. - Nom jaciment: Puig de l'Esquetlla

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Membres de la Colla Excursionista Cassanenca varen localitzar diversos fragments de tègula en aquest indret. Durant la realització de la Carta Arqueològica no s'ha pogut prospectar l'indret, atesa la frondositat del bosc.

Bibliografia: Merino 1998; Merino 1999.

Número de jaciment: 02.04. - Nom jaciment: Puig del Castell.

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: poblat.

Cronologia: Edat del ferro – època ibèrica (650 aC – 50 aC).

Descripció: El poblat fou descobert per Lluís Esteve l'any 1964. Es va excavar entre els anys 1966 i 1969 per membres de la Colla Excursionista Cassanenca, sota la supervisió de Miquel Oliva. Les excavacions es varen reiniciar entre els anys 2001 i 2009, organitzat per l'Ajuntament de Cassà de la Selva.

Les excavacions han permès recuperar el perímetre del poblat i deixat a la vista un pany de muralla de 110 metres de llarg, amb una possible torre. S'han excavat diversos àmbits adossats a la muralla. A la part nord del puig es localitza la possible entrada del jaciment i dos contraforts exteriors a la muralla.

L'extensió total del poblat, amb les dades conegudes, se situa en uns 15.000 metres quadrats.

Bibliografia: Merino 1998; Merino 1999, Fuertes/Merino 2002; Fuertes/Merino 2004; Fuertes/Merino 2005; Fuertes/Merino 2006; Fuertes/Merino/Morales 2008; Llinàs 2013.

Número de jaciment: 02.05. - Nom jaciment: Can Cassà de les Serres

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Can Cassà de les Serres és un mas de grans dimensions, amb elements dels segles XVI i XVII. A la part da darrera s'hi veuen estructures més antigues, corresponent a les fases més antigues del mas. Membres de la Colla Excursionista Cassanenca han recollit, a tocar del mas, diversos fragments de tègula i de ceràmica comuna oxidada, que podrien indicar una estructura anterior al mas, potser d'època antiga.

Bibliografia: Merino 1998; Merino 1999.

Número de jaciment: 02.06. - Nom jaciment: Rambla Onze de setembre

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Camp de sitges – sitja isolada.

Cronologia: Ibero-romà: 200 aC – 50 aC.

Descripció: Durant l'any 1978, i durant unes obres de remodelació de la Rambla Onze de Setembre, es deixà al descobert una sitja, excavada per membres de la Colla Excursionista Cassanenca, que mesurava 1,70 m. de

fondària i 1,20 m. de diàmetre a la part superior. Entre els materials recollits, hi havia fragments de ceràmica emporitana, 4 molins plans i 2 de rotatoris.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984; Llinàs/Merino 1991; Merino 1998; Merino 1999; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 02.07. Nom jaciment: El formigat.

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest indret s'hi descobriren materials arqueològics en superfície: ceràmica comuna oxidada, vores i nanses d'àmfora ibèrica i ceràmica gris de la costa catalana. Aquestes troballes no s'han pogut localitzar amb cap estructura.

Bibliografia: Gener 1970; Merino 1999; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment:02.08. - Nom jaciment: Can Roser

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació amb estructures.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC).

Descripció: Can Roser està situada en el veïnat de Matamala. L'any 1975, es fer-se els fonaments de la casa i construir-se una pista de tennis, es va localitzar una possible sitja i restes d'un forn, que ningú ha vist. Hi ha una gran quantitat de material arqueològic d'època ibèrica, emmagatzemades a la mateixa casa.

Bibliografia: Merino 1999; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 02.09. - Nom jaciment: Puig Castellanet.

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Aquest turó està situat a prop del puig del Castell. En aquest indret s'hi ha recollit diversos fragments de ceràmica romana. Generi Roca apunt la possibilitat que es tracti d'una vil·la romana, tot i que per les poques troballes superficials i la seva localització, no és possible fer cap aproximació tipològica.

Bibliografia: Gener 1970; Merino 1999.

Número de jaciment: 02.10. - Nom jaciment: Camp de les Romerenques.

Terme municipal: Cassà de la Selva Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest camp, membres de la Colla Excursionista Cassanenca hi recolliren diversos fragments de material arqueològic, bàsicament ceràmica comuna oxidada ibèrica. En el moment de realitzar la Carta Arqueològica, es recolliren més materials en aquest indret, confirmant la possible existència d'un jaciment arqueològic.

Bibliografia: Merino 1998; Merino 1999.

Número de jaciment: 02.11. - Nom jaciment: Sitja de la carretera de Riudellots.

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Camp de sitges – sitja isolada.

Cronologia: Ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: Es tracta d'una sitja de la qual tan sols se'n conserva aproximadament una tercera part, ja que la resta va ser destruïda en un moment indeterminat arran de l'obertura del camí i afectada per l'erosió natural del talús resultant.

La sitja es va trobar obliterated per un únic farcit de terra heterogènia, però predominantment argilosa, amb la inclusió d'algunes pedres de mida mitjana i molt poc material arqueològic, que va aparèixer principalment a la part inferior del farcit. Aquest material ha permès una datació en època ibèrica, sense més precisions, ja que tot era ceràmica a mà (13 fragments sense forma), amb la sola excepció d'un fragment informe de ceràmica comuna ibèrica.

Bibliografia: Llinàs/Merino 2004.

Número de jaciment: 02.12. - Nom jaciment: Camp de l'Arrencada.

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Camp de sitges – sitja isolada.

Cronologia: Ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: Durant les obres de construcció de la carretera Variant de Cassà de la Selva, l'any 1999, es va localitzar un camp de sitges. Es localitzaren vuit sitges i dues escombreres datades en el segle II aC. Entre el material arqueològic, predomina sobretot la ceràmica indígena (comunes ibèriques, ceràmica de cuina a mà, *kalathos*, i bicònics i pàteres de gris catalana). Entre les importacions, hi ha algun fragment de ceràmica Campaniana B i d'àmfora itàlica.

Cal destacar que just en el mateix indret, s'hi ha localitzat 12 sitges i una escombrera d'època medieval, datades entre els segles VIII i XV. Cal destacar la coincidència de l'elecció del mateix indret per fer-hi un camp de sitges amb gairebé 1500 anys de diferència.

Bibliografia: Llinàs/Merino/Montalban 2000; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 02.13. - Nom jaciment: Aqüeducte de can Vilallonga

Terme municipal: Cassà de la Selva - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana.

Descripció: El conjunt està format per un possible mur construït amb blocs sense treballar i lligats en sec. Al seu costat, hi ha un estrat vermellós format per fragments de teula rajols. Seguint el camí cap a dalt, es poden veure més fragments de teula, dels que es desconeix la procedència. L'existència d'aquestes restes ens va ser comunicada per Xavier Niell.

Bibliografia: inèdit

TERME MUNICIPAL DE CASTELL-PLATJA D'ARO

Número de jaciment: 03.01. - Nom jaciment: Senya dels Moros.

Terme municipal: Castell-Platja d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació amb estructures.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC).

Descripció: A la part superior del promontori situat al nord de la cala Rovira, hi ha diversos murs fets amb pedres lligades amb fang, d'uns 60-70 cm d'amplada, que formen una edificació de planta rectangular interiorment compartimentada. Miquel Oliva hi va recollir diversos fragments de ceràmica que ell anomenà ibero-romana.

La funció d'aquesta edificació estaria probablement relacionada amb el control del port natural que suposava la mateixa cala Rovira per a la vil·la del Pla de Palol.

Bibliografia: Oliva 1967; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 03.02. - Nom jaciment: S'Agaró.

Terme municipal: Castell-Platja d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la - Centre de producció ceràmica: forn.

Cronologia: Època romana: Alt Imperi (27 aC – 284 dC) i Baix Imperi (284 – 476 dC).

Descripció: L'any 1969, Lluís Esteva va localitzar, en aquest indret, un forn de planta rectangular amb doble cambra de foc dividida longitudinalment per un mur central amb sis arcs dobles que es recolzen a les parets laterals i la central, que aguantaven l'engraellat. A més del forn, s'han recollit nombrosos

material arqueològic per l'entorn i l'historiador González Hurtesibe, al 1905, parla de la troballa d'un mosaic. Durant els darrers anys, s'han portat a terme diversos sondejos que no han aportat nova informació.

Bibliografia: Esteva 1969; Martín 1979/80; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 03.03. - Nom jaciment: Proximitats de can Llavarons.

Terme municipal: Castell-Platja d'Aro - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Centre de producció ceràmica: forn

Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC – 284 dC).

Descripció: Amb motiu de l'inici de les obres d'un hotel, es varen recuperar nombrosos fragments ceràmics d'època romana (rajols, tègules, dolies i àmfores), totes passades de cuita, fet que va permetre documentar el lloc com un abocador d'un forn. Unes notes del Dr. Miquel Oliva documenten la troballa d'un possible forn a poca distància, també amb abundant material de rebuig. Tot sembla indicar que seria una zona de producció de material ceràmic i de construcció que dependria de la propera vil·la del Pla de Palol.

Bibliografia: Aicart 2000.

Número de jaciment: 03.04. Nom jaciment: Pla de Palol.

Terme municipal: Castell-Platja d'Aro - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC) i visigòtica (s.VI - VII dC).

Descripció: Aquest jaciment es tracta d'una important vil·la que ocuparia una àrea aproximada d'uns 10.000 metres quadrats, incloent-hi patis i espais de circulació no construïts. L'especulació urbanística sorgida amb el boom turístic dels anys 60 va provocar la destrucció d'una part important de la mateixa. No obstant, es conserven una sèrie d'estructures, interpretades com a conjunt termal, que es troben en els soterranis d'una casa d'estiueig coneguda com a Pla de Palol. També es conserva un sector de la "pars rustica" de la vil·la, que ocupa una extensió d'uns 2.000 metres quadrats, ha estat excavat sistemàticament entre els anys 1998 i 1999.

La vil·la romana de Pla de Palol, cronològicament abasta un marc ampli, amb una primera fase d'època republicana i alt imperial i diverses remodelacions que porten al que s'ha definit com a una V fase, d'abandó definitiu, a les primeries del segle VI dC.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984; Burch *et al.* 2000; Burch/Figueras 2002; Nolla 2002; Ilinàs/Merino 2006; Fuertes 2018.

Número de jaciment: 03.05. - Nom jaciment: Camps de can Rigau.

Terme municipal: Castell-Platja d'Aro - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Centre de producció: forn - Camp de sitges. Sitja isolada.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Durant unes obres portades a terme a l'entorn del mas Rigau durant l'any 2012, es va documentar l'existència d'un forn de planta quadrangular i de 3,40 m d'amplada, que es pot datar al s. I dC i d'una sitja globular amb base plana, de 2,20 m de fondària. <La seva amortització, segons els seus excavadors, va tenir lloc entre el s. I aC i el IV dC

Bibliografia: Nolla 2002.

TERME MUNICIPAL DE CELRÀ

Número de jaciment: 04.01 - Nom jaciment: Can Planas

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En aquest indret s'hi ha efectuat diverses prospeccions superficials que han proporcionat un important conjunt de ceràmica, entre la que s'identifiquen ceràmica d'engalba blanca, àmfora ibèrica, Terra Sigillata Sud-gàl·lica i africana, i fragments de material de construcció (tègula i ímbrex). També hi ha la notícia de l'existència de murs fets amb pedra lligada amb morter.

Bibliografia: Amich 1989.

Número de jaciment: Camí de can Quintana - Nom jaciment: Camí de can Quintana.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Obra pública: via de comunicació.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En aquest indret es conserva un tram de camí de gairebé 200 metres de llargada, completament recte, fet amb rierencs i pedres de mides diverses on encara són visibles les roderes fetes pel pas de carruatges. A cada costat del camí hi ha un petit mur de contenció. L'historiador Narcís Amich l'identifica com un trem de l'antic Camí d'Empúries.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.03. - Nom jaciment: Ca n'Espoya.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: lloc ocupació: vil·la.

Cronologia: Època romana: República (218 aC – 27 aC) i Alt Imperi (27 aC – 284 dC).

Descripció: Una prospecció portada a terme en aquest indret l'any 1987 va permetre recollir un important conjunt de material ceràmic d'època romana Terra Sigillata Adricana A, C i D, ceràmica Lucente, comuna oxidada i àmfora. L'any 1991 s'efectuà una excavació arqueològica, que deixà al descobert cinc àmbits rectangulars amb murs fets amb pedres lligades amb morter de calç. Tres d'aquests àmbits estaven pavimentats amb *opus signinum*.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.04. - Nom jaciment: Castell de Pelegret.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: L'historiador Narcís Amich parla de la troballa d'algun material d'època romana a l'entorn del castell, que s'ha excavat en els darrers anys.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.05. - Nom jaciment: Camp de can Quintana

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC) i ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest indret s'han recollit nombrosos fragments de ceràmica: àmfora greco-itàlica, àmfora tarraconense, àmfora ibèrica, Campaniana A, engalba blanca, gris de la costa catalana, *kalathos*, comuna oxidada i reduïda, ceràmica de cuina i dòlium. També hi ha fragments de material de construcció.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.06. - Nom jaciment: Riera Palagret

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Centre de producció ceràmic: forn.

Cronologia: A l'any 1970 s'hi va realitzar una excavació, que va identificar les restes com un forn d'època ibèrica. En el moment de realitzar la Carta Arqueològica, l'any 1992, les estructures gairebé no eren visibles degut a la nombrosa vegetació. S'hi ha recollit fragments de ceràmica comuna ibèrica oxidada i reduïda.

Descripció:

Bibliografia: Rodà 1974.

Número de jaciment: 04.07. - Nom jaciment: Castell del mas Serra.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El castell està format per una torre circular envoltada d'un recinte de planta quadrada. Els elements constructius més vells es daten entorn de l'any 1000. La torre, lleugerament descentrada cap a l'angle sud-est, s'edificà possiblement en el segle XI dC.

Durant unes prospeccions realitzades l'any 1990, es pogueren recollir en el mateix indret diversos fragments de ceràmica comuna oxidada i un fragment de vora de dòlium, que indiquen una possible ocupació d'època romana que no s'ha documentat.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.08. - Nom jaciment: Camí d'Orriols.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC).

Descripció: En aquest indret, Narcís Amich hi va recollir gran quantitat de material arqueològic, sobre tot àmfora ibèrica i ceràmiques comunes oxidades i reduïdes, també ibèriques. No s'hi ha pogut documentar cap tipus d'estructura.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.09. - Nom jaciment: Muntanya de les Alzinetes.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana. República (218 aC – 27 aC).

Descripció: En aquest indret s'hi ha recollit diversos materials arqueològics: ceràmica comuna oxidada i reduïda, una vora de dòlium i fragments de material de construcció.

Bibliografia: Amich 1989.

Número de jaciment: 04.10. - Nom jaciment: Can Tarradell

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibero – romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest indret s'hi ha recollit diversos fragments de ceràmica ibèrica: àmfora de boca plana, ceràmica comuna oxidada i reduïda, gris de la costa catalana i engalba blanca. També hi ha algun fragment d'àmfora itàlica.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.11. - Nom jaciment: Camí de Masvalls.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Obra pública: via de comunicació.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El veïnat de Masvalls és un petit nucli de cases situat a un quilòmetre al sud del nucli urbà de Celrà. Hi ha un tram de camí empedrat, conegut popularment com el camí romà o calçada romana. El camí està construït amb rierencs de dimensions diverses. Als dos costats del camí hi ha un petit mur de contenció. S'ha identificat com un tram de l'antic camí d'Empúries.

Bibliografia: Amich 1991; Codina 1998.

Número de jaciment: 04.12. - Nom jaciment: Horta de l'Alemanys.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC) – Ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest indret s'hi ha recollit un interessant conjunt de material ceràmic en superfície: àmfora ibèrica, *kalathos*, engalba blanca, comuna oxidada i reduïda, àmfora Pascual 1 i fragments de material de construcció.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.13. - Nom jaciment: Bosc de les Alzines.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: : Ibèric ple (450 aC – 200 aC) – Ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: En aquest indret, Narcís Amich, ha recollit un important conjunt ceràmic en superfície: àmfora itàlica, àmfora de boca plana, ceràmica comuna oxidada i reduïda, gris de la costa catalana i engalba blanca. També hi ha algun fragment d'àmfora itàlica.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.14. - Nom jaciment: Costat de l'església parroquial.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la.

Cronologia: A l'obrir una rasa al costat mateix de les escales de l'església parroquial de Celrà, es va documentar un paviment d'*opus signinum* amb una amplada mínima de 1,25 metres (l'amplada de la rasa), un gruix de 13 cm i una llargada desconeguda. No s'hi va recollir cap fragment de material arqueològic. Se suposa que podria formar part de les estructures d'una vil·la romana.

Descripció:

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.15. - Nom jaciment: Can Cle de Masvalls.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC) – Ibero-romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: En un camp proper al mas, s'ha recollit un conjunt de restes ceràmiques: comuna oxidada i reduïda, ceràmica de cuina a torn i a mà i gris de la costa catalana. No s'hi ha identificat cap estructura.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 04.16. - Nom jaciment: Camp proper al camí de les Creus.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC) - Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Jaciment descobert durant les prospeccions realitzades amb motiu de l'estudi d'impacte de la Variant de la carretera C66 al seu pas per Celrà i Bordils. S'hi varen localitzar fragments de materials ceràmics d'època ibèrica i romana, tot i que la posterior prospecció realitzada amb obertura de rases va tenir resultat negatiu.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 04.17. - Nom jaciment: Camps al nord de la sèquia d'en Vinyals.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC).

Descripció: Jaciment descobert durant les prospeccions realitzades amb motiu de l'estudi d'impacte de la Variant de la carretera C66 al seu pas per Celrà i Bordils, l'any 2006. En aquest camp es varen recollir fragments de ceràmic comuna oxidada ibèrica.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 04.18. - Nom jaciment: Camps entre la sèquia d'en Vinyals i la línia de FFCC.

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC – 200 aC).

Descripció: Jaciment descobert durant les prospeccions realitzades amb motiu de l'estudi d'impacte de la Variant de la carretera C66 al seu pas per Celrà i Bordils, l'any 2006. En aquest camp es varen recollir fragments de ceràmic comuna oxidada ibèrica.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 04.19. - Nom jaciment: Olivet d'en Meros

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC)

Descripció: En aquest lloc, situat a la muntanya de les Alzinetes, és possible veure gran quantitat de material en el tall d'un camí, en un lloc de difícil accés i molt emboscats. L'any 1990, en Narcís Amich hi recollí diversos fragments de tègula i de ceràmica comuna oxidada i reduïda d'època romana..

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 04.20. - Nom jaciment: Olivet d'en Vidó

Terme municipal: Celrà - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica

Cronologia: Ibèric ple (450 aC - 200 aC)

Descripció: Es tracta d'un jaciment localitzat per Narcís Amich, proper al mas Espolla. Aquest olivet, actualment, està abandonat i ple de sotabosc. Es varen recollir gran quantitat de materials ceràmics del segle IV-III aC i, fins i tot, algun fragment de ceràmica àtica.

Bibliografia: inèdit.

TERME MUNICIPAL DE CRUÏLLES, MONELLS I SANT SADURNÍ DE

L'HEURA

Número de jaciment: 05.01. - Nom jaciment: Sant Miquel de Cruïlles.

Terme municipal: Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció:

En algun dels murs del monestir és possible veure restes de materials de construcció (tègula) reaprofitats. Així mateix, s'han recollit diversos fragments de ceràmica romana en el seu entorn proper. Tanmateix, les excavacions arqueològiques portades a terme dins el monestir fins al moment, no han permès la localització de cap estructura d'època antiga.

Bibliografia: Badia 1977; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 05.02. - Nom jaciment: Mas Cordet.

Terme municipal: Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En aquest indret s'han pogut documentar diverses concentracions de tègules romanes, molt rodades, així com fragments de ceràmica comuna oxidada, que no s'han pogut relacionar amb cap estructura.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 05.03. - Nom jaciment: Descàrrec d'en Gironès.

Terme municipal: Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació amb estructures.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Jaciment que ocupa una zona planera i de suau pendent. On es pot observar l'existència de diverses estructures fetes amb pedres lligades amb morter de calç. S'hi observa la presència de tègules, dolium, àmfora i ceràmica comuna d'època romana.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 05.04. - Nom jaciment: Coll de la Ganga

Terme municipal: Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Obra pública. Via de comunicació.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: Tram de camí conservat entre el coll de la Ganga i la riera del Mas Blanquet. Popularment, es coneix com a Camí Vell de la Bisbal a Calonge. En alguns trams, conserva l'empedrat i marques de roderes. És el pas natural de la vall de Calonge cap a la plana de l'Empordanet i és molt probable que el camí ja existís des de l'inici del món ibèric o, fins i tot, abans.

Bibliografia: Casas 1981; Casas/Sanmartí 1980.

Número de jaciment: 05.05. - Nom jaciment: Puig Castellet

Terme municipal: Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC).

Descripció: Durant la visita efectuada l'any 1994 amb motiu de la redacció de la Carta Arqueològica, s'hi recolliren diversos fragments de ceràmica ibèrica en superfície: ceràmica comuna oxidada, àmfora ibèrica, àmfora púnica i un fragment de ceràmica gris amb decoració incisa.

Bibliografia: Badia 1977.

Número de jaciment: 05.06. - Nom jaciment: El Vilar

Terme municipal: Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibero – romà (200 aC – 50 aC).

Descripció: El material recollit és un conjunt de ceràmica ibèrica força homogeni, amb els tipus ceràmics més característics: àmfora ibèrica, comuna oxidada i ceràmica de pasta "sanwitx". Cal destacar la presència d'un petit fragment de ceràmica Campaniana A.

Bibliografia: inèdit.

TERME MUNICIPAL DE FORALLAC

Número de jaciment: 06.01. - Nom jaciment: Els Clots de Sant Julià

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Pedrera

Cronologia: Edat del ferro-ibèric (650 aC – 50 aC) – Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció:

Bibliografia: Badia 1977; Nolla/Casas 1984; Rocas/Roqué/Pallí 2002; Gutierrez 2009, Homs 2010.

Número de jaciment: 06.02. - Nom jaciment: Església vella de Sant Climent de Peralta.

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: A l'entorn d'aquesta construcció i del proper mas Vidal, s'hi ha recollit diversos fragments de ceràmica d'època romana que, de moment, no s'han pogut relacionar amb cap estructura.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 06.03. - Nom jaciment: Peralta

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana. República (218 aC – 27 aC).

Descripció: Diversos autors mencionen l'existència d'un antic aqüeducte, que s'ha datat en època republicana. Quan es va fer la revisió de la carta arqueològica, aquest element no es va poder localitzar.

Bibliografia: Badia 1977.

Número de jaciment: 06.04. - Nom jaciment: Puig de Sant Ramon

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC) – Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En aquest indret, s'hi han efectuat troballes de material ceràmic antic en superfície.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 06.05 - Nom jaciment: Ésglésia de Fonteta.

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: L'església de Santa Maria de Fonteta, citada des de l'any 904, presenta diverses reformes que han desfigurat notablement el que devia ser el seu aspecte original. En iniciar-se les obres de restauració del conjunt, s'obriren dues grans rases a l'interior de la fortificació que posaren al descobert gran quantitat de pisa decorada i terrissa.

Aquesta intervenció, realitzada entre els mesos de març i maig de 1992, intentà restituir cronològicament el seguit d'obres que s'hi veien a cop d'ull, així com recuperar l'estratigrafia greument malmesa per les rases modernes. Entre les troballes efectuades, hi ha un petit conjunt d'època romana, que permet suposar l'existència d'una ocupació d'aquest període.

Bibliografia: Badia 1977.

Número de jaciment: 06.06. - Nom jaciment: Camí d'Empúries – Clots de Sant Julià

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Obra pública: via de comunicació.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC) – Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: S'ha conservat un tram de camí, que va des de davant del Mas Puig-sec fins a la següent cruïlla de camins, i que ha estat identificat com a un tram de l'antic Camí d'Empúries, que unia les ciutats de Girona i Empúries. En aquest tram s'hi conserven roderes.

Bibliografia: Casas/Sanmartí 1980; Casas 1981.

Número de jaciment: 06.07. - Nom jaciment: Mas Plaja.

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El Mas Plaja està situat al nord-est de l'església de Santa Coloma de Fitor, en el terme municipal de Forallac. s'hi arriba per una carretera que hi porta des del nucli de Fonteta. A falta d'un estudi més acurat, podria ser que els vidres fossin de procedència romana.

Bibliografia; inèdit.

Número de jaciment: 06.08. - Nom jaciment: Pou del Mas Petit.

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El material arqueològic va aparèixer durant unes obres de neteja efectuades en el pou del Mas Petit. Segons ens va comentar Joan Botey, en el moment de fer les obres, els paletes van comentar que havien trobat diverses àmfores i material antic.

Posteriorment, ell mateix en va poder recuperar diversos fragments, que ara guarda a casa seva.

Bibliografia; inèdit.

Número de jaciment: 06.09. - Nom jaciment: Santa Coloma de Fitor.

Terme municipal: Forallac - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En els magatzems del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona es conserva un fragment d'un bol de vidre que, segons figura a la fitxa d'inventari del museu, procedeix de Santa Coloma de Fitor i fou recuperat a les obres de restauració que s'hi portaren a terme a la dècada dels 50 del segle passat.

Bibliografia; inèdit.

TERME MUNICIPAL DE GIRONA

Número de jaciment: 07.01. - Nom jaciment: Castell de Sant Miquel.

Terme municipal: Girona - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC)

Descripció: Situat en el punt més alt de la serra de Sant Miquel. Els primers registres històrics parlen d'aquest lloc a mitjans del segle xv per l'inici de la construcció d'una ermita dedicada a santa Maria i sant Miquel Arcàngel. El 1848 les restes de l'ermita de Sant Miquel van ser aprofitades per bastir-hi dues torres de telegrafia òptica. La torre de telègraf òptic, al costat sud de l'ermita, és de planta quadrada amb basament atalussat i presència de diverses espitlleres. S'instal·là sobre les ruïnes de l'absis de l'ermita una torre de la línia militar de telegrafia òptica Madrid-Frontera francesa. A més, al costat, també s'hi construï una torre de nova planta corresponent a la línia civil de la telegrafia òptica. En aquest indret, s'hi ha recollit un petit conjunt de ceràmica ibèrica. Tenint en compte les característiques de l'indret, fàcilment hi podria haver un lloc de vigilància antic, totalment alterat per la construcció de l'ermita i de les torres de comunicació.

Bibliografia: Llinàs/Merino 2003.

Número de jaciment: 07.02 - Nom jaciment: Sitges de la rectoria de Campdorà.

Terme municipal: Girona - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Camp de sitges – sitja isolada.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC).

Descripció: El jaciment està format per tres sitges, i potser d'altres no excavades, situades al pla a l'entorn de l'església de Campdorà, al costat del camí que porta cap a Montjuic. Les seves dimensions són d'un metre de fondària i un metre d'amplada a la part superior. Aquestes sitges fores documentades per Miquel Oliva.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 07.03. - Nom jaciment: Castell de Campdorà

Terme municipal: Girona - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: El castell és un edifici documentat per primera vegada l'any 1148. Té moltes reformes posteriors. Ha estat restaurat sense cap mena d'estudi previ de les restes.

Per referències orals se sap que durant la restauració portada a terme uns anys abans de la confecció de la Carta Arqueològica de Girona aparegueren fragments de ceràmica romana en abundància i restes d'algunes estructures que podrien fer pensar en la possibilitat que es tractés d'un forn o d'algun complex relacionat. Tot el material arqueològic s'ha perdut.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 07.04. - Nom jaciment: Casa de les Figues

Terme municipal: Girona - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC) – Època romana (218 aC-476 dC).

Descripció: Miquel Oliva i Prat localitzà, pels voltants de la casa i sense especificar més, diversos fragments de ceràmica "ibero-romana", entre els quals hi ha una imitació de Hayes 23a i ceràmica grollera.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 07.05 - Nom jaciment: Pedrera de la Bohiga

Terme municipal: Girona - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: L'any 1964, el Sr. Francesc Riuró hi localitzà fragments de ceràmica romana (Terra Sigillata Africana D). Alguns autors apunten la possibilitat de l'explotació d'aquestes pedreres de pedra nummulítica des d'època molt reculada, en tant que les primeres muralles de Girona estaven construïdes amb aquest material.

Bibliografia:

Número de jaciment: 07.06. - Nom jaciment: Muntanya del Castellar.

Terme municipal: Girona - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC – 476 dC).

Descripció: En aquest indret, el Dr. Miquel Oliva hi va recuperar diversos fragments de ceràmica romana en superfície, que no es pogueren relacionar amb cap estructura.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 07.07. - Nom jaciment: Cova de can Simon

Terme municipal: Girona - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro – ibèric (650 aC – 50 aC)

Descripció: El jaciment de Can Simon és una cova d'enterrament, situada al marge dret del riu Ter, dins de la propietat del mas dels Tres Reis i ja en el veïnat de Sant Daniel, però molt més a la vora del Pont Major, en el vessant oest de la muntanya de Montjuic.

Correspon al neolític final - calcolític (cultura megalítica), bronze antic-mitjà i final fins a l'època ibèrica.

Va ser descobert a l'any 1931 per I. Macau i els treballs arqueològics els varen fer F. Riuró i C. de Palol als anys 1933-1934 i F. Riuró i M. Oliva a l'any 1944.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

TERME MUNICIPAL DE JUIÀ

Número de jaciment: 08.01. - Nom jaciment: Sant Joan de l'Erm

Terme municipal: Juià - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC).

Descripció: En aquesta capella de Sant Joan de l'Erm hi va existir una comunitat de donats el 1276. En el primer quart del segle XIII, s'hi va instal·lar la comunitat de Matella i Sant Joan de l'Erm. Aquí van patir els efectes de la pesta del 1348 que va deixar una única monja amb vida. El 1362 hom autoritzà la seva integració amb la casa de Vilanera.

En aquest indret, Miquel Oliva i Prat hi havia realitzat la troballa de diversos fragments de ceràmica ibèrica: comunes oxidades i reduïdes, grollera a mà, gris emporitana i algun fragment d'àmfora de boca plana. No s'ha pogut identificar cap estructura relacionada amb aquests materials.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 08.02. - Nom jaciment: Camí de can Subardell.

Terme municipal: Juià - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC - 200 aC).

Descripció: En aquest indret, en el camí que porta de Can Espoya a Can Subardell, just en el límit municipal del terme de Celrà, s'ha pogut recollir una gran quantitat de material arqueològic en superfície, sobretot ceràmica. Es poden identificar els següents materials: àmfora ibèrica de boca plana, ceràmica comuna oxidada i reduïda, gris emporitana i engalba blanca. Hi ha també algun material d'importació, que correspon en la seva totalitat a àmfora itàlica.

Bibliografia: Amich 1991.

Número de jaciment: 08.03. - Nom jaciment: Sitges de la Pujada de la Torre

Terme municipal: Juià - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Camp de sitges – sitja isolada.

Cronologia: Època romana. República (218 aC - 27 aC) i Alt Imperi (27 aC - 284 dC).

Descripció: En aquest indret, es varen excavar 4 sitges. Totes les sitges tenien en comú que l'estrat superior del farciment estava format per material de construcció com ara restes d'estuc pintat, fragments de *signinum*, teules, etc. També hi havia nombroses restes de fauna. Tots els ossos tenien coloració fosca i evidències d'haver estat consumits: ovins, caprins, bovins, èquids i porcins.

Un element comú en totes les estructures era la presència de fragments de molins rotatoris i de vaivé. I pel que fa al material ceràmic, molt variat a nivell tipològic (ceràmica ibèrica pintada, comuna ibèrica, àmfora ibèrica, àmfora greco-itàlica, costa catalana, campaniana A, àmfora tarraconesa, etc.) cal

situar-lo entre època tardo republicana i finals del segle I dC. La situació d'aquestes sitges estarien indicant la presència d'alguna construcció romana pròxima. Els excavadors indiquen la presència d'un mur caigut uns metres més a l'est de les sitges de la zona 2 de dimensions considerables, fet de pedres lligades amb morter, i que podria pertànyer a una possible vil·la d'època romana relacionada amb les sitges.

Bibliografia: Codina/Reixach 2002.

TERME MUNICIPAL DE LA BISBAL D'EMPORDÀ

Número de jaciment: 09.01. - Nom jaciment: Església de Sant Pol.

Terme municipal: La Bisbal d'Empordà - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Camp de sitges - sitja isolada.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: L'església de Sant Pol, d'estil romànic, es va bastir al segle XI. El campanar d'espadanya és un tipus de construcció del segle XVIII que també s'anomena popularment de "cadireta" i fins a l'any 1936 hi tenia tres campanes grans. Fa pocs anys ha estat totalment restaurada, i a la façana hi han reproduït l'esgrafiament que s'hi feu al segle XVIII i que corresponia als gustos del període del Barroc.

L'església fou objecte d'una intervenció arquitectònica per part del Servei de Monuments de la Diputació de Girona que, segons recull J. Badia i M. Ll. Ramos, posà al descobert dues sitges amb materials d'època romana.

Bibliografia:

TERME MUNICIPAL DE LLAGOSTERA

Número de jaciment: 10.01. - Nom jaciment: Can Tibau

Terme municipal: Llagostera - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Camp de sitges - sitja isolada.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Les úniques referències conegudes d'aquest forn són que té la planta rectangular i que només s'excavà parcialment. No hi ha cap altre referència quant a la situació, excavació i cronologia. La situació del jaciment ha estat feta en base a la informació proporcionada pel fill d'un afeccionat local (P. Pascual), que ho recorda de forma aproximada.

Bibliografia: Badia 1977.

Número de jaciment: 10.02. - Nom jaciment: La Pineda del Rector.

Terme municipal: Llagostera - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Camp de sitges - sitja isolada

Cronologia: Ibèric ple (450 aC - 200 aC)

Descripció: S'han excavat quatre sitges. En el moment de realitzar la fitxa del jaciment (29 de juny de 1992), es pot veure una sitja parcialment retallada per la màquina, amb material ceràmic ibèric poc abundós. Uns 4 m a l'esquerra hi ha una petita estructura quadrangular, també retallada, de 20 cm d'amplada i uns 20 cm de fons, plena de carbons i algun fragment de material ceràmic. Finalment també es distingeix, a l'esquerra d'aquesta estructura, un estrat de poca potència (10-15 cm) amb material ceràmic ibèric.

Bibliografia: Turon 2015.

Número de jaciment: 10.03. - Nom jaciment: La Torre dels Moros.

Terme municipal: Llagostera - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: 04.Lloc d'ocupació: vil·la

Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC) i Baix Imperi (284 dC - 476 dC).

Descripció: Tot i el seu nom, són les restes d'unes termes tardoromanes que van servir fins a l'alta edat mitjana.[1] Feien part d'una vil·la romana encara no identificada.

L'any 2003 s'hi va realitzar una primera intervenció arqueològica. Els treballs consistiren en la neteja del sotabosc i del nivell superficial què descobrí una construcció quadrangular de 35 metres quadrats, ben delimitada per murs de pedres lligades amb morter de calç i subdividida en tres àmbits. El 2005 es van recuperar alguns fragments de materials ceràmics situats en època tardoromana i baixmedieval. Els murs de l'estructura estan elaborats per fileres regulars de pedres sense desbastar, de mida mitjana i lligades amb morter de calç.[2]

El 2009, l'ajuntament va efectuar treballs per tal de preservar les restes i fer-les visitables, que van consistir bàsicament en la consolidació de les estructures existents, respectant al màxim els materials originals i el seu sistema constructiu.

Bibliografia: Llinàs/Merino 2004; López/Masvidal 2006; Masvidal 2008.

TERME MUNICIPAL DE LLAMBILLES

Número de jaciment: 11.01. - Nom jaciment: Serra d'Aulet.

Terme municipal: Llambilles - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: En aquest indret, es pogueren documentar diverses estructures, poc visibles. Es recollí també algun material arqueològic en superfície: campaniana A, gris emporitana, reduïda a mà, àmfora itàlica i fragments de teules.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 11.02. - Nom jaciment: Caselles.

Terme municipal: Llambilles - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: En aquest indret es descobriren diverses restes d'estructures. Al mateix temps, es recollí material arqueològic en superfície: Campaniana A, gris emporitana, reduïda a mà, àmfora itàlica i fragments de teules.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

TERME MUNICIPAL DE MADREMANYA

Número de jaciment: 12.01. - Nom jaciment: Nucli urbà

Terme municipal: Madremanya - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC - 200 aC) i Íbero - romà (200 aC - 50 aC).

Descripció: Les referències deixades per Miquel Oliva sobre aquesta intervenció són molt poques: aparegueren diverses estructures fetes amb còdols rierencs i formant àmbits quadrangulars. Es recolliren materials arqueològics diversos: ceràmica comuna oxidada i reduïda, grollera a mà i a torn, àmfora de boca plana i algun fragment de vernís negre.

Bibliografia: Augé 2008.

Número de jaciment: 12.02. - Nom jaciment: Millars. Entorn nucli urbà.

Terme municipal: Madremanya - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Al costat de la via a tocar del Padró, s'han trobat fragments de tègula, àmfora romana i fragments de Campaniana A.

Bibliografia: Marquès 1974; Casas/Sanmartí 1980; Nolla/Casas 1984.

TERME MUNICIPAL DE MONT-RAS

Número de jaciment: 13.01. - Nom jaciment: Carretera de Palamós a Girona.

Terme municipal: Mont-ras - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: En aquest indret, s'han localitzat materials d'època romana. El jaciment es troba a banda i banda de la carretera C-31, i la mateixa obertura de la carretera el va afectar. Segons referències orals de J. Badia, el major volum de material arqueològic va aparèixer en construir-se la nau actualment ocupada per l'empresa Bosch.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 13.02. - Nom jaciment: La Cala Morisca.

Terme municipal: Mont-ras - Comarca:

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana. República (218 aC - 27 aC) i Alt Imperi (27 aC - 284 dC).

Descripció: Entre el conjunt de materials recuperats d'aquest jaciment es poden distingir abundants restes d'àmfores (amb predomini de Dressel 2/4 i Pascual 1), T.S. Sud-gàl·lica, ceràmica africana de cuina, Campaniana A, grisa costa catalana, parets fines sense engalba, ceràmica comuna de tradició ibèrica i T.S. itàlica. A més també es va trobar material de construcció (*tegulae*), dòlia, vidres i fragments d'escòria ceràmica.

Bibliografia: Nolla 1980; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 13.03. - Nom jaciment: Puig Cucala.

Terme municipal: Mont-ras - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: En aquest indret i els seus entorns es varen recollir diversos fragments de material arqueològic. Malauradament, la zona ha estat urbanitzada i no ha permès la localització de noves restes arqueològiques.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 13.04. - Nom jaciment: Veïnat de les Roquetes.

Terme municipal: Mont-ras - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: J. Badia dona la notícia de l'existència d'un jaciment d'època romana en aquesta zona. Esmenta la troballa de fragments de *tegulae* en els camps pròxims al veïnat de les Roquetes, però no parla de la presència de materials ceràmics. En la fitxa A-15 del Pla Especial de Protecció i Intervenció en el Patrimoni Històric de l'Ajuntament de Palafrugell (aprovat el 24 d'octubre de 1990), referent al jaciment d'Ermendàs, el mateix J. Badia i C. Martinell citen l'existència d'una "volta de forn feta en bona part, amb trossos de tègules romanes" a les ruïnes del mas dit de Ca la Florentina o Mas Florentí.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 13.05. - Nom jaciment: Pont de l'estació de Mont-ras.

Terme municipal: Mont-ras - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Íbero - romà (200 aC - 50 aC).

Descripció: Miquel Oliva i Prat descobrí una moneda romana a la zona. Aquesta troballa portà a un seguiment arqueològic a l'hora de realitzar el desdoblament de la C-

31 entre Palafrugell i Palamós. D'aquesta manera, s'ha pogut documentar un mur de pedra lligada amb morter de calç blanc a la que s'hi adossa una volta feta de rajols.

Bibliografia: Augé *et al.* 2008.

TERME MUNICIPAL DE PALAFRUGELL

Número de jaciment: 14.01. - Nom jaciment: Llafranc.

Terme municipal: Palafrugell - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Centre de producció ceràmica: forn - Lloc d'ocupació: vil·la – Necròpolis.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: El jaciment està molt destruït per trobar-se dins el nucli habitat de Llafranc. Tot i així, s'han pogut descobrir estructures, murs, un dipòsit d'àmfores, l'abocador i l'assegador d'una bòvila antiga. L'excavació de l'abocador del forn va proporcionar materials de rebuig de ceràmica comuna, d'àmfora Dressel 1, Pascual 1, Dressel 2/4, Dressel 30 i fragments de tègules.

Durant el segle XIX es va trobar un mosaic fet amb tesselles. Es distingeixen dos sectors principals, dividits per la riera de Llafranc. A l'esquerra de la riera es va localitzar una important necròpolis i una edificació. A l'altra banda de la riera un important taller terrissaire. En aquest lloc s'hi va trobar, també, una làpida sepulcral, avui perduda.

Les intervencions arqueològiques portades a terme estan majoritàriament vinculades a l'enderroc d'antigues cases per fer-hi una nova edificació. D'aquesta manera, es coneix molt parcialment la zona de la terrisseria, que s'ha anat destruint a mesura que s'excavava.

Bibliografia: Trias 1966; Nolla/Casas 1984, Barti/Plana 1989; Llinàs 1998; Barti/Plana/Tremoleda 2004.

Número de jaciment: 14.02. - Nom jaciment: Sant Sebastià de la Guarda.

Terme municipal: Palafrugell - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: poblat.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: Les restes visibles del jaciment se situen al nord de l'hotel i el conformen: un poblat ibèric, una torre de guaita baix medieval (s. XV) i una ermita moderna (s. XVIII). El lloc és especialment privilegiat des del punt de vista visual, factor que li dóna una gran importància estratègica. A banda dels habitatges excavats, una filera de cases alineades, característics dels poblats ibèrics, en destaca l'existència de dos grans agrupaments de vint sitges, que en alguns casos tenen entre 4 i 5 m de profunditat. Cal destacar una troballa de dues esteles, probablement funeràries amb decoracions de fileres de llances en registres superposats. S'han localitzat diversos forns de metall, amb gran quantitat de restes que demostren molta activitat.

Es creu que la data d'abandonament del poblat va ser al voltant del segle I aC, moment en què s'ocupa la plana amb *villae* republicana a Llafranc.

Bibliografia: Barti/Plana 1989; Llinàs 1996; Agustí/Burch/Llinàs 1998; Burch/Rojas/Sagrera 2003; Burch/Rojas/Vivó 2010.

Número de jaciment: 14.03. - Nom jaciment: Llofriu. Nucli urbà.

Terme municipal: Palafrugell - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC)

Descripció: Les úniques restes visibles d'un possible jaciment són uns pocs fragments de *tegulae*, dolia, rajols i àmfora que foren reaprofitats com a material de construcció en alguna de les parets de l'església de Sant Fruitós i d'un mur de tanca situat al nord de la mateixa església. J. Espadalé i X. Rocas, en referir-se a aquest jaciment, creuen que no seria estranya l'existència d'un centre d'explotació d'època romana en aquest indret,

Bibliografia: Badia 1977.

TERME MUNICIPAL DE PALAMÓS

Número de jaciment: 15.01. - Nom jaciment: El Palau a Vilarromà.

Terme municipal: Palamós - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la

Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC) i Baix Imperi (284 dC - 476 dC).

Descripció: Les restes de la vil·la del Palau ocupen una extensa àrea que pren bona part dels camps de conreu que queden a la dreta del camí. En un dels desnivells entre els camps es poden veure les restes d'un mur d'època romana que conserva més de 50 cm d'alçada. En el mateix camí s'aprecien clarament dos murs que el travessen i s'endinsen a la zona de bosc de l'esquerra, així com fragments de murs arrencats i tirats al marge del camí. També hi havia una paviment d'*opus signinum*, que va ser tapat amb sorra per evitar la seva degradació i destrucció. El material ceràmic en superfície és abundant. Durant la visita al jaciment l'any 2001 amb motiu de la revisió de la Carta Arqueològica, es va poder observar una àmplia taca de terra fosca amb restes de carbons a l'extrem nord dels camps, a tocar el camí, que sembla correspondre a alguna mena d'estructura de combustió probablement relacionada amb algun forn.

Bibliografia: Arribas 1963; Badia 1977; Nolla/Nieto 1978; Casas 1984; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 15.02. - Nom jaciment: Poblat de Castell.

Terme municipal: Palamós - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: poblat.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC) - Època romana. República (218 aC - 27 aC).

Descripció: La primera urbanització del poblat fortificat de Castell -finals del segle V aC i finals del segle II aC-, es concentra en la part més elevada del poblat. Fora muralles hi havia un camp de sitges per emmagatzemar cereals. Es van construir murs de contenció per aixecar terrasses sobre les quals es construïren els carrers i les cases. Actualment, aquestes terrasses només es poden apreciar a la part de llevant, la de cala Foradada, ja que a la part de cala Castell hi havia despreniments. També destaca la construcció d'una gran cisterna a la part alta que pot estar relacionada amb la construcció d'un temple.

Amb l'arribada dels romans a Empúries l'any 218 aC, el poblat de Castell va tenir una evolució diferent a la resta de poblats ibèrics de la zona el quals, majoritàriament, són abandonats. Castell, gràcies a la seva importància estratègica va viure una important reforma urbanística i la construcció d'un nou

sistema defensiu. Les últimes reformes del poblament iber van tenir lloc en temps de l'emperador August.

Bibliografia: Casas 1984; Pi 2004; Amigo/Gallegos 2006; Aquilué 2008; Aquilué *et al.* 2008; Molinas/Llobet 2018.

Número de jaciment: 15.03. - Nom jaciment: Solar cantonada c/J. Verdaguer i J. Casa

Terme municipal: Palamós - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Centre de producció ceràmica - forn

Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC)

Descripció: En el transcurs de l'excavació es van localitzar les restes d'un mur fet amb sistema d'encofrat i un abocador on es van recuperar majoritàriament fragments d'àmfora Dressel 2/4, entre els quals es trobaven rebutjos de forn i fragments passats de cuita. Probablement, la zona afectada per aquestes obres es trobava a l'exterior de la terrisseria o a l'interior d'un gran pati.

Bibliografia:

Número de jaciment: 15.04. - Nom jaciment: Castell de Sant Esteve del Mar.

Terme municipal: Palamós - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Durant l'any 2012 es van realitzar dues intervencions de neteja i excavació per tal d'enretirar les restes de les parets ensorrades i poder aprofundir en la història constructiva del castell i documentar possibles ocupacions anteriors. L'enderroc del mur de tancament de la masia i límit amb el pati d'armes va permetre constatar l'ús dels estrats d'ocupació i amortització de la vil·la romana situada a les immediacions del castell per a la seva construcció.

D'altra banda, al petit pla que hi ha al nord de les ruïnes del castell de Sant Esteve, entre aquestes i les de l'ermita, a l'extrem sud del cap que hi ha entre la platja de La Fosca i la cala de s'Alguer s'hi ha documentat restes romanes de diferent entitat. S'han recollit superficialment fragments de ceràmica comuna oxidada, Campaniana, Terra Sigil·lata sud-gàl·lica, llisa i decorada, Terra Sigil·lata africana A, fragments d'àmfora, tegulae i alguns fragments de ceràmica estampada baix-imperial. També s'hi han localitzat restes de murs i de paviments d'*opus signinum* que es creu que formen part d'una vil·la romana.

Bibliografia: Arribas 1963; Badia 1977; Nolla/Casas 1984; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 15.05. - Nom jaciment: Sitges del vial del port de Palamós.

Terme municipal: Palamós - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Camp de sitges - sitja isolada.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: Les obres de construcció del nou vial del port de Palamós van deixar al descobert 5 sitges seccionades verticalment. El material recuperat més significatiu són restes ceràmiques entre les quals cal destacar la presència de fragments d'àmfora ibèrica i abundants fragments de ceràmica a mà, alguns amb cordons digitats. D'aquestes 5 sitges, 3 van ser reutilitzades com abocadors, una com a forn, mentre que la funció de la cinquena sembla estar relacionada amb el forn.

Bibliografia: Caja 2002.

Número de jaciment: 15.06. - Nom jaciment: Mas Guàrdies.

Terme municipal: Palamós - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Camp de sitges

Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC).

Descripció: Entre els anys 2009 i 2012, es varen portar a terme diverses obres d'urbanització a l'entorn del Mas Guàrdies. Els moviments de terra efectuats varen permetre l'excavació de diverses sitges, així com 16 retalls per a recolzar-hi dolies, uns grans atuells utilitzats com a dipòsit en època romana. Els materials arqueològics recuperats permeten situar el jaciment en el canvi d'Era i primers decennis del segle I dC.

Bibliografia: Augé/Llinàs 2010; Llinàs 2014.

Número de jaciment: 15.07. Nom jaciment: La Pietat a Vilarromà

Terme municipal: Palamós - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Les restes de la vil·la del Palau ocupen una extensa àrea que pren bona part dels camps de conreu que queden a la dreta del camí. En un dels desnivells entre els camps es poden veure les restes d'un mur d'època romana que conserva més de 50 cm d'alçada. En el mateix camí s'aprecien clarament dos murs que el travessen i s'endinsen a la zona de bosc de l'esquerra, així com fragments de murs arrencats i tirats al marge del camí. En el mateix camí es podia veure fa uns anys un extens paviment d'*opus signinum* que va ser tapat amb sorra per evitar la seva degradació i destrucció.

Bibliografia: Badia 1977; Echenique 2016.

TERME MUNICIPAL DE QUART

Nom jaciment: Sant Mateu de Montnegre.

Terme municipal: Quart - Comarca: Gironès

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC)

Descripció: En els magatzems del Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona hi ha diversos fragments de ceràmica i de vidre que s'han identificat com a romans. Fins al moment, no s'ha localitzat cap estructura que s'hi pugui relacionar.

Bibliografia: Casas/Sanmartí 1980.

Número de jaciment: 16.02. - Nom jaciment: Castellar de la Selva.

Terme municipal: Quart - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC)

Descripció: El Dr. Miquel Oliva i Prat trobà en aquest indret diverses estructures, així com material arqueològic divers: ceràmiques comunes oxidades i reduïdes, grolleres a torn i a mà i àmfora de boca plana, totes elles de fabricació indígena. Pel que fa a les importacions, hi ha algun fragment d'àmfora itàlica i campaniana A.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 16.03. - Nom jaciment: Puig de la Toixonera

Terme municipal: Quart - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC)

Descripció: El conjunt ceràmic recollit en aquest indret està format pràcticament en la seva totalitat per materials de producció indígena, característic dels petits assentaments ibèrics. L'únic element d'importació és un fragment d'àmfora itàlica, possiblement una grecoitàlica o una Dressel 1, pel tipus de pasta del fragment conservat

Bibliografia; inèdit.

Número de jaciment: 16.04. - Nom jaciment: Montigalar.

Terme municipal: Quart - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC) i època romana (218 aC - 476 dC)

Descripció: No s'ha recollit cap fragment de material arqueològic en el cim i en el seu entorn, molt remenat per la construcció d'un vèrtex geodèsic. Hem identificat el lloc com a una Zona d'Expectativa Arqueològica per un possible mur i, sobretot, per la vista espectacular de l'Empordà des d'aquest indret, que seria un magnífic lloc de guaita i control del territori.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 16.05. - Nom jaciment: Camp de la Creu de can Valls.

Terme municipal: Quart - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'Expectativa Arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC - 200 aC) i Íbero - romà (200 aC - 50 aC)

Descripció: Petit conjunt de material format per 5 fragments. És un conjunt molt reduït, però el fet que la ceràmica no estigui rodada ens pot fer pensar en un jaciment proper.

Bibliografia: inèdit.

TERME MUNICIPAL DE SANT MARTÍ VELL

Número de jaciment: 17.01. - Nom jaciment: Santuari dels Àngels.

Terme municipal: Sant Martí Vell - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Ibèric ple (450 aC - 200 aC) i Íbero - romà (200 aC - 50 aC).

Descripció: A la part superior de la muntanya dels Àngels, en un indret proper al Santuari, el Dr. Miquel Oliva i Prat recollí, en una data indeterminada, diversos fragments de ceràmica ibèrica: comuna oxidada i reduïda, gris emporitana, grollera i àmfora de boca plana. Les profundes modificacions que ha sofert la part superior del turó, amb la construcció del santuari i diversos aparcaments, fa que les possibles restes estiguin totalment destruïdes.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 17.02. - Nom jaciment: Camp situat a la partida de Gallissà.

Terme municipal: Sant Martí Vell - Comarca: Gironès.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC) - Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Les troballes s'han efectuat a banda i banda de la carretera que porta de Bordils a Sant Martí Vell. Els materials localitzats en aquests camps consisteixen en alguns fragments de ceràmica oxidada ibèrica (segle VI-II aC.) i ceràmica comuna romana (segle I aC.-V dC.).

Bibliografia: inèdit,

TERME MUNICIPAL DE SANTA CRISTINA D'ARO

Número de jaciment: 18.01. - Nom jaciment: Romanya.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC) i Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: En el nucli urbà de Romanya s'hi ha localitzat un conjunt de materials d'època ibèrica i romana (ceràmica Campaniana, àmfora de boca plana, Terra Sigil·lata Sudgàl·lica, i un pondus) ingressats actualment al Museu d'Arqueologia de Catalunya - Girona.

Bibliografia: Badia 1977; Nolla/Casas 1984; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 18.02. - Nom jaciment: Santa Cristina d'Aro.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Edifici religiós, Necròpolis–enterrament, Lloc d'ocupació amb estructures.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC) i Època visigòtica (s.VI-VII dC)

Descripció: Es tracta de les ruïnes d'un petit temple paleocristià, amb un sòlid paviment d'*opus signinum*, sota el qual es va descobrir una tomba de *tegulae* baix imperial, que sembla que hauria de correspondre a la *cel·la memoriae* més antiga. Les restes de l'edifici religiós es conserven a la part occidental, i es troben escapçades a l'alçada de la nau central per la construcció d'un carrer.

Hi ha superposició de murs, visible en les plantes fetes durant l'excavació. La llarga continuïtat de sepultures de *tegulae* i tombes de pedres cobertes amb llosa, l'existència d'un paviment d'*opus signinum* a l'interior de les estructures més antigues de l'església, difícilment relacionables amb el temple preromànic, i la ceràmica trobada van fer pensar en una ocupació de primers segles de l'era actual. La tomba monumental tardoantiga, amb capçalera orientada a llevant, que acollia dues tombes de tègula de secció triangular, estaria relacionat amb d'altres àmbits i estructures que podrien correspondre a dependències perifèriques d'una important vil·la. Al voltant d'aquest monument es generà un petit cementiri (del qual es coneixen cinc tombes). L'edifici s'ampliaria en una època posterior, imprecisa, per configurar el que seria una primitiva església.

Bibliografia: Esteva 1967; Barral 1981; Nolla/Casas 1984; Aicart/Nolla 1993, Palahí 2008.

Número de jaciment: 18.03. - Nom jaciment: Santa Maria del Bell-lloc

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà

Tipus jaciment: Edifici religiós i necròpolis

Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC), Baix Imperi (284 – 476 dC) i Època visigòtica (s.VI-VII dC)

Descripció: Es tracta d'una església d'una sola nau amb capçalera de planta de ferradura a l'interior i poligonal a l'exterior (la forma externa li fou donada tardanament). A ponent té una façana molt alterada, un arc triomfal de mig punt amb una arcada obrada amb dovelles i muntants de pedres escairades, i un tram de volta més baixa que la nau (s'ha pensat que inicialment era un temple amb dos absis contraposats, un a cada extrem de la nau).

A la banda N de l'església hi ha diverses ruïnes pertanyents a un edifici de planta circular o concèntrica que hi comunicava, potser un baptisteri.[

Aquesta església està emplaçada sobre una antiga vil·la romana. En una restauració dels anys 1960-1962 aparegueren vestigis de construccions. A la banda N s'han trobat ruïnes d'un edifici de planta circular -potser es tracta d'un baptisteri- que estava adossat a una estreta aula rectangular que comunicava amb l'església. El fet que les parets de la nau de l'església no parteixin de les de la capçalera s'atribueix (Junyent) a què segurament quan es va construir la nau devien aprofitar l'absis d'una església anterior, edificada sobre les ruïnes de la vil·la romana.

Bibliografia: Badia 1977; Nolla/Casas 1984; Palahí 2010; Nolla/Palahí 2010.

Número de jaciment: 18.04. - Nom jaciment: Mas Bousarenys.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: Al voltant d'aquest dolmen s'ha recollit material d'època ibèrica (ceràmica comuna oxidada, pasta sandvitx, àmfora de boca plana, àmfora romana republicana, ceràmica grisa emporitana) que sembla indicar la presència d'un petit establiment d'aquesta època.

Bibliografia: Esteva 1964; Nolla 1977; Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 18.05. - Nom jaciment: Carretera de Romanyà de la Selva.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC)

Descripció: En aquest indret, s'han efectuat diverses troballes, algunes de prehistòriques, i d'altres d'època romana: una moneda d'Antoninus Pius, doli, tègula, ceràmica de cuina, àmfora, etc.), així com de possibles murs molt propers a la carretera.

Bibliografia: Roqué *et al.* 1995.

Número de jaciment: 18.06. - Nom jaciment: Serra de l'Anglada.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació amb estructures

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Es tracta d'un jaciment inèdit d'època romana en el qual es pot observar, en el camí mateix, la presència de diversos murs construïts amb pedres lligades amb fang que semblen delimitar diferents àmbits de planta quadrangular que podrien pertànyer a una mateixa edificació. Aquests murs es troben molt descalçats i malmesos per la pluja i la freqüent circulació de vehicles tot terreny pel camí. Al seu entorn s'hi observa la presència d'alguns fragments de ceràmica, entre els quals hi ha ceràmica a mà, ceràmica comuna oxidada, ceràmica de pasta sandvitx i àmfora itàlica, així com fragments de *tegulae* i *dolium*.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 18.07. - Nom jaciment: Can Punset.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: En el camí i a l'interior del bosc es poden observar alineacions de pedres que semblen correspondre a les restes de diversos murs de pedra lligats amb fang. També es poden veure en superfície fragments ceràmics d'època romana: àmfora Dressel 2/4, ceràmica comuna i tègula.

Bibliografia: inèdit.

Número de jaciment: 18.08. - Nom jaciment: Estació de la Font Picant

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: En el fons del Museu d'Història de la Ciutat de Sant Feliu de Guíxols hi ha dipositats uns materials arqueològics provinents dels camps situats darrera l'edifici de l'antiga estació. Aquests materials corresponen a

fragments de ceràmica comuna reduïda i oxidada, àmfora greco-itàlica, àmfora indeterminada, i permeten fer una primera aproximació a la cronologia del jaciment situant-lo en època republicana.

Bibliografia: Aicart 2000; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 18.09. - Nom jaciment: Jaciment romà de Roca de la Roca de Malvet.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: En aquest indret, es va localitzar aquest jaciment i va recollir fragments de ceràmica africana de cuina, T.S. Sud-gal·lica, comuna oxidada i grollera, àmfora i un possible fragment de T.S. Clara B. Durant la prospecció visual realitzada a l'indret hem constatat la presència de fragments de tègula i algun petit fragment de ceràmica comuna.

Cronologia:

Descripció:

Bibliografia: Inèdit.

Número de jaciment: 18.10. - Nom jaciment: Romanyà de la Selva. Nucli antic.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca : Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Segons recullen diversos autors (Botet i Sisó (s.d) / Pla i Cargol 1946), al costat de l'església de Romanyà de la Selva, en fer-se els fonaments d'una casa, es van trobar unes sepultures romanes de tègula que contenien també algunes monedes de la mateixa època.

Bibliografia: Codina 2019.

Número de jaciment: 18.11. - Nom jaciment: Sota Roca Rovira.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: D'aquest indret es conserven al Museu d'Història de la Ciutat de Sant Feliu de Guíxols diversos fragments de tègula, ceràmica comuna, una possible vora de *kalathos* i un possible fragment de ceràmica grisa de la costa catalana. En una prospecció visual de la zona van poder comprovar la presència de fragments ceràmics (ceràmica a mà, grisa de la costa catalana, àmfora grecoitàlica, ceràmica comuna oxidada...) i tègula, especialment en la intersecció dels dos camins. La dispersió del material abasta un tram d'uns 100 m. al llarg del camí en direcció est.

Bibliografia: Aicart 2000; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 18.12. - Nom jaciment: Roques Grosses.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: Es tracta d'un abric granític que pot haver estat aprofitat com a sepulcre col·lectiu. Consta de dues parets laterals, una de fons i l'altra de coberta. Estan sobre una roca molt més gran i al voltant hi ha altres pedres arrodonides que s'haurien després del conjunt primitiu. Durant la seva excavació, efectuada per Pere Caner i els seus col·laboradors, només es van localitzar quinze fragments de ceràmica a mà i tres fragments de ceràmica ibèrica.

Bibliografia: Esteva 1964; Roig/Niell 2017.

Número de jaciment: 18.13. - Nom jaciment: Cova d'en Daina.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Durant l'excavació del dolmen, una galeria coberta catalana, es varen recollir diversos fragments de ceràmica romana, que poden indicar una ocupació temporal del moment.

Bibliografia: Nolla/Casas 1984.

Número de jaciment: 18.14. - Nom jaciment: Cista del Bosc del Roquet.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Aquest jaciment correspon a una cista amb túmul de tendència subrectangular, enfonsada en el terreny, bastida en pendent suau, i proveïda d'un túmul artificial de tendència. Durant la seva excavació, es varen trobar diversos fragments de ceràmica romana al seu entorn.

circular.

Bibliografia: Esteva 1964; Tarrús *et al.*; Roig/Niell 2017.

Número de jaciment: 18.15. - Nom jaciment: Mas Sala.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Durant l'any 2010 es va portar a terme l'excavació de les restes del mas Sala. Es varen diverses estructures, entre els quals hi havia sitges que havien estat amortitzades en el segle XIII i en el segle XV. En el mateix indret on hi havia les sitges més antigues, del s. XIII, es varen excavar 4 sitges amortitzades a l'entorn del canvi d'era, tal com documenten els materials recollits: ceràmica comuna romana, àmfora tarraconesa i bètica i Terra Sigillata Itàlica.

Bibliografia: Codina *et al.* 2012; Llinàs/Merino/Mundet 2012.

Número de jaciment: 18.16. - Nom jaciment: Les Estrades.

Terme municipal: Santa Cristina d'Aro - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: En aquest indret, s'ha recollit un petit conjunt d'època romana, amb dos fragments de tègula i diversos fragments de ceràmica comuna i àmfora.

Bibliografia: inèdit.

TERME MUNICIPAL DE VALL-LLOBREGA

Número de jaciment: 19.01 - Nom jaciment: Els Vilars.

Terme municipal: Vall-llobrega - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: Amb motiu de l'aprovació de la Modificació del Pla Parcial Els Vilars, l'octubre del 2000 es portà a terme una intervenció arqueològica que va permetre documentar una possible fossa d'abocador; argiles naturals, pedres, tegulae i ímbrex; murs de pedres lligades amb morter de calç. A la banda de ponent, un gran enderroc amb moltes tegulae, pedres i ceràmica diversa amb restes d'un dolium. En direcció est, cendres i restes d'argiles cremades.

Els resultats d'aquesta intervenció conclouen que l'àrea ocupada per la vil·la pròpiament dita es limita a una àrea propera a l'angle nord-oest, d'uns 4000 metres quadrats, que ha estat declarada Bé Cultural d'Interès Local (BCIL).

Bibliografia: Nolla/Casas 1984; Frigola 2004; Llinàs/Merino 2004; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 19.02. - Nom jaciment: Sant Mateu de Vall-llobrega.

Terme municipal: Vall-llobrega - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Camp de sitges - sitja isolada.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: L'església de Sant Mateu és una edificació del segle XI, amb una sola nau i un absis semicircular.

Segons Joan Badia, als paraments meridionals de l'església hi ha alguns fragments de tègula encastades al morter, així com fragments ceràmics que també podrien ser d'època romana.

Al 2007 es dugué a terme l'excavació preventiva arran de la construcció d'un dipòsit d'aigua a prop de les restes de l'església, La intervenció

arqueològica va permetre identificar i excavar 33 sitges datades en època romana i medieval dos retalls rectangulars, dues llars de foc, tres murs que formarien una habitació, quatre possibles fons de dolia (fosses circulars a l'interior de l'habitació), dos suports amfòrics i un forat de pal. Totes aquestes estructures datades en època

romana.

Bibliografia: Moix 2008; Nolla/Palahí/Vivó 2010; Caja 2012; Llinàs 2018.

Número de jaciment: 19.03. - Nom jaciment: Vilarenys.

Terme municipal: Vall-llobrega - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: vil·la.

Cronologia: Època romana. Baix Imperi (284 dC - 476 dC).

Descripció: En el jaciment es poden apreciar tres conjunts constructius a nivell estructural:

- 1) Al sud-est, grans murs que delimiten una estructura de planta rectangular amb divisions interiors que podria correspondre a una domus.
- 2) Al sud-oest, un conjunt d'edificacions complexes (edifici amb instal·lació termal) i de grans dimensions (murs de 30 metres de llargada amb habitacles adossats).
- 3) Al nord i al centre, un conjunt de construccions disperses de murs de diferents aparells constructius i més prims, amb espais interiors molt grans i estructures productives associades. Aquesta podria ser la zona d'ocupació més tardana del jaciment i de funció domèstic-productiva. Es tracta, doncs, d'una vil·la d'època romana amb cronologia àmplia (segle I aC. - segle VI dC), d'una extensió construïda molt important i amb la presència d'elements i materials que quantitativa i qualitativament demostren que es tracta d'una vil·la rica, emplaçada estratègicament en la via natural d'accés de la costa empordanesa a l'interior.

El conjunt del material arqueològic recollit dona un marc cronològic que va del darrer terç del segle I aC. fins al segle IV dC.

Bibliografia: Caja/Rocas 1992; Caja/Casadevall/Taberner 1994; Caja 1998, Caja *et al.* 2002; Llinàs/Merino 2004.

TERME MUNICIPAL DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Número de jaciment: 20.01. - Nom jaciment: Poblat dels Guíxols.

Terme municipal: Sant Feliu de Guíxols Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Lloc d'ocupació: poblat

Cronologia: Ibèric ple (450 aC - 200 aC) i Íbero - romà (200 aC - 50 aC)

Descripció: La primera excavació, feta per Lluís Esteva i Miquel Oliva l'any 1952, va considerar el jaciment com a poblat, fet que sembla lògic donat el material trobat a l'interior de les sitges, sense cap mena d'estratigrafia: ceràmica feta a mà, àmfora de boca plana, campaniana, ceràmiques àtiques, pesos de teler, pesos de xarxa i fusaioles. A través de l'estudi d'aquests materials es pot deduir que el poblat es va començar a formar al llarg del segle IV aC, amb una ocupació continuada de la qual es desconeix la intensitat però que es perllongaria fins ben entrat el segle I dC.

En total hi ha unes 47 sitges, de dimensions de 2 m d'ample per 2'2 m de llarg i 2 m de fons. La resta d'estructures del poblat han estat molt afectades per la construcció de l'actual port.

Bibliografia: Pujol 1989; Nolla/Esteva/Aicart 1989; Aicart 2000; Vivó 2008; Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 20.02. - Nom jaciment: Torre del Fum (Monestir).

Terme municipal: Sant Feliu de Guíxols - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Edifici religiós i necròpolis.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: La Torre del Fum es troba situada a la banda nord de la Porta Ferrada, formant part del conjunt del Monestir de Sant Feliu de Guíxols. Les excavacions sota la torre van permetre localitzar la fonamentació d'un edifici de planta quadrada per l'exterior i octogonal per l'interior, juntament amb d'altres estructures emmascarades pel conjunt medieval. Es tractaria d'un baptisteri o mausoleu d'una vil·la, que dataria dels segles V o VI. Pel que fa als materials, es van localitzar fragments de ceràmica Lucente i ceràmica de decoració estampada. Al nord i a l'oest d'aquesta torre es van localitzar diverses sepultures d'època baix-imperial.

A 100 m de l'església es van trobar tombes de tègules, lloses i ceràmica sigillada clara D, i per tant es podria datar el jaciment cap al segle V o VI dC.

Bibliografia: Badia 1977, Nolla/Casas 1984; Llinàs/Merino 2006.

Número de jaciment: 20.03 - Nom jaciment: La Caleta.

Terme municipal: Sant Feliu de Guíxols - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Centre de producció ceràmica – forn.

Cronologia: Època romana (218 aC - 476 dC)

Descripció: Les poques restes materials localitzades en aquest indret, permeten suposar l'existència d'un forn ceràmic.

Bibliografia: Tremoleda

Número de jaciment: 20.04. - Nom jaciment: Sant Amanç.

Terme municipal: Sant Feliu de Guíxols - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC) i Època romana (218 aC - 476 dC).

Descripció: En un indret proper al paratge de Sant Amanç, es documenten materials en superfície situats en època iberoromana: ceràmica a mà, oxidada, tègula, pivot d'àmfora, cilindre d'os treballat.

Bibliografia: Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 20.05. - Nom jaciment: Sant Pol.

Terme municipal: Sant Feliu de Guíxols - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

Cronologia: Edat del ferro - ibèric (650 aC - 50 aC).

Descripció: En aquest indret s'hi van recollir fragments de ceràmica a mà, ceràmica comuna ibèrica i ceràmica grisa barrejades amb carbons.

Bibliografia: Nolla/Palahí/Vivó 2010.

Número de jaciment: 20.06. - Nom jaciment: Vaixell romà de la Plaça del Mercat.

Terme municipal: Sant Feliu de Guíxols - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Jaciment subaquàtic: derelictes.

Cronologia: Època romana. República (218 aC - 27 aC).

Descripció: Amb motiu de les obres de construcció d'un aparcament soterrani a la plaça del Mercat de Sant Feliu de Guíxols van quedar al descobert les restes d'una embarcació d'època romana a l'angle sud-oest de dita plaça. Les restes varen ser destruïdes per l'empresa constructora abans no es poguessin acabar d'excavar.

Els arqueòlegs del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya varen poder recuperar alguns fragments de fusta, que varen ser tractats i ara es troben en el Museu de SFG. També es varen recollir claus de ferro i bronze i fragments de plom.

Bibliografia: De Prado 2002.

TERME MUNICIPAL DE CORÇA

Número de jaciment: 21.01. - Nom jaciment: Santa Cristina.

Terme municipal: Corça - Comarca: Baix Empordà.

Tipus jaciment: Àrea d'expectativa arqueològica.

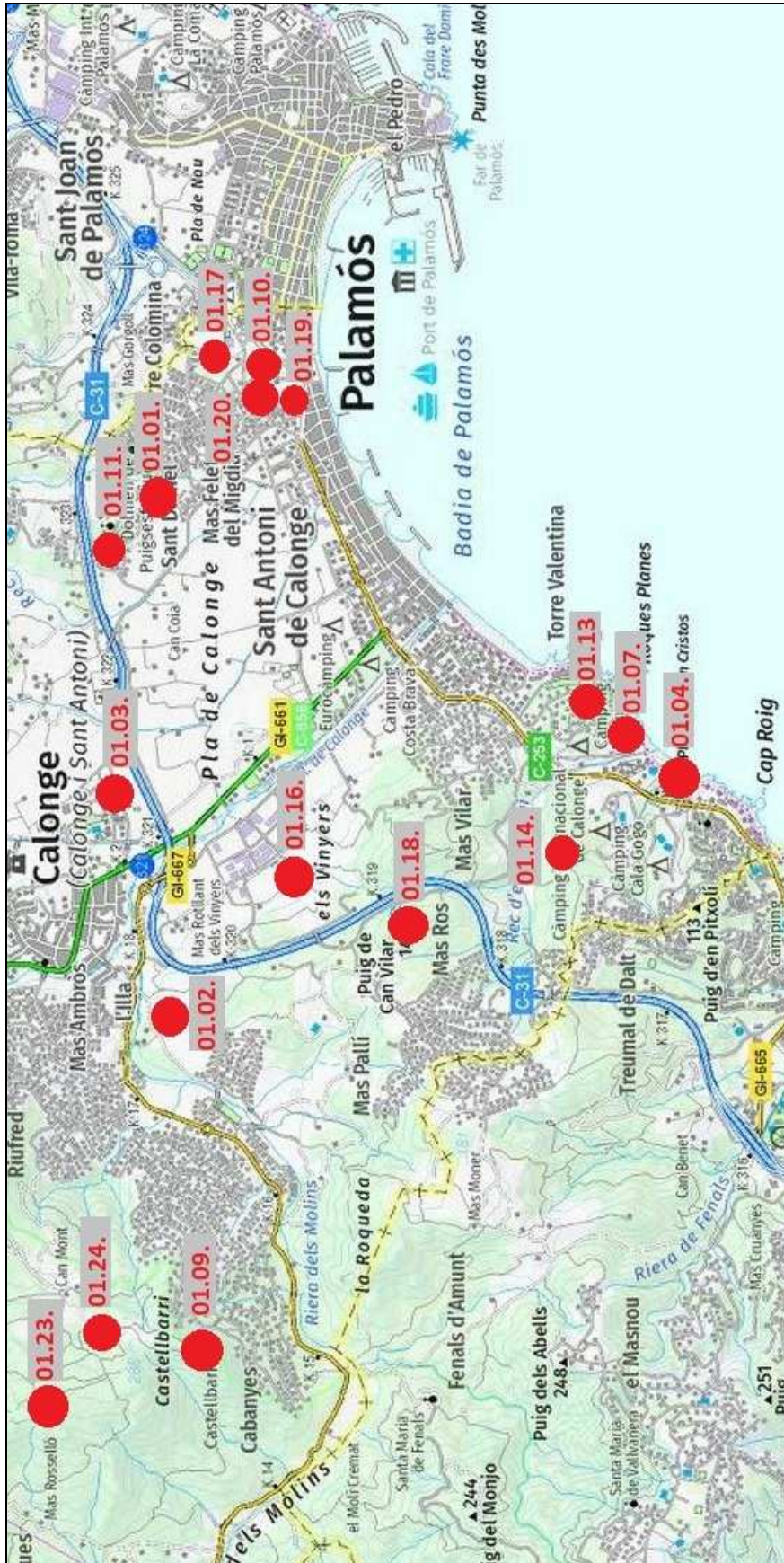
Cronologia: Època romana. Alt Imperi (27 aC - 284 dC).

Descripció: En el mes de novembre de 1981, al netejar-se l'indret per tal de reconstruir part de la capella i al retirar-se part de la terra adossada a la part més baixa de la paret sud, va aparèixer un mur d'època romana construït amb blocs irregulars units amb argamassa i recobert amb una capa de morter de calç. Entremig de les pedres s'hi podien veure, també, fragments de tègules i de bipedals romans.

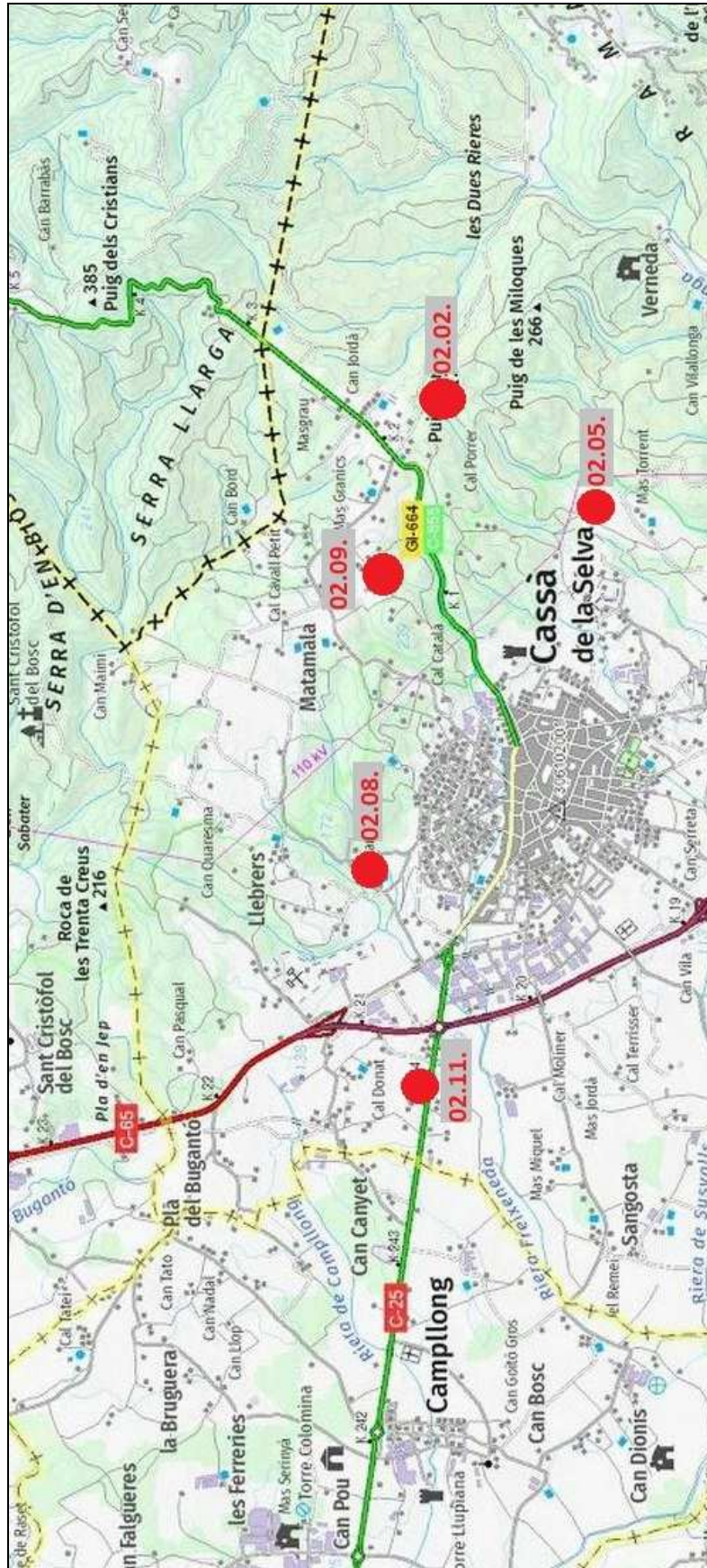
A l'entorn de la capella, s'ha recollit abundant material arqueològic d'època romana en superfície: tègula, fragments d'*opus signinum*, dòlia, àmfora indeterminada i ceràmica comuna d'època romana.

Bibliografia; Badia 1977; Casas/Sanmartí 1980; Nolla/Casas 1984; AADD 2013.

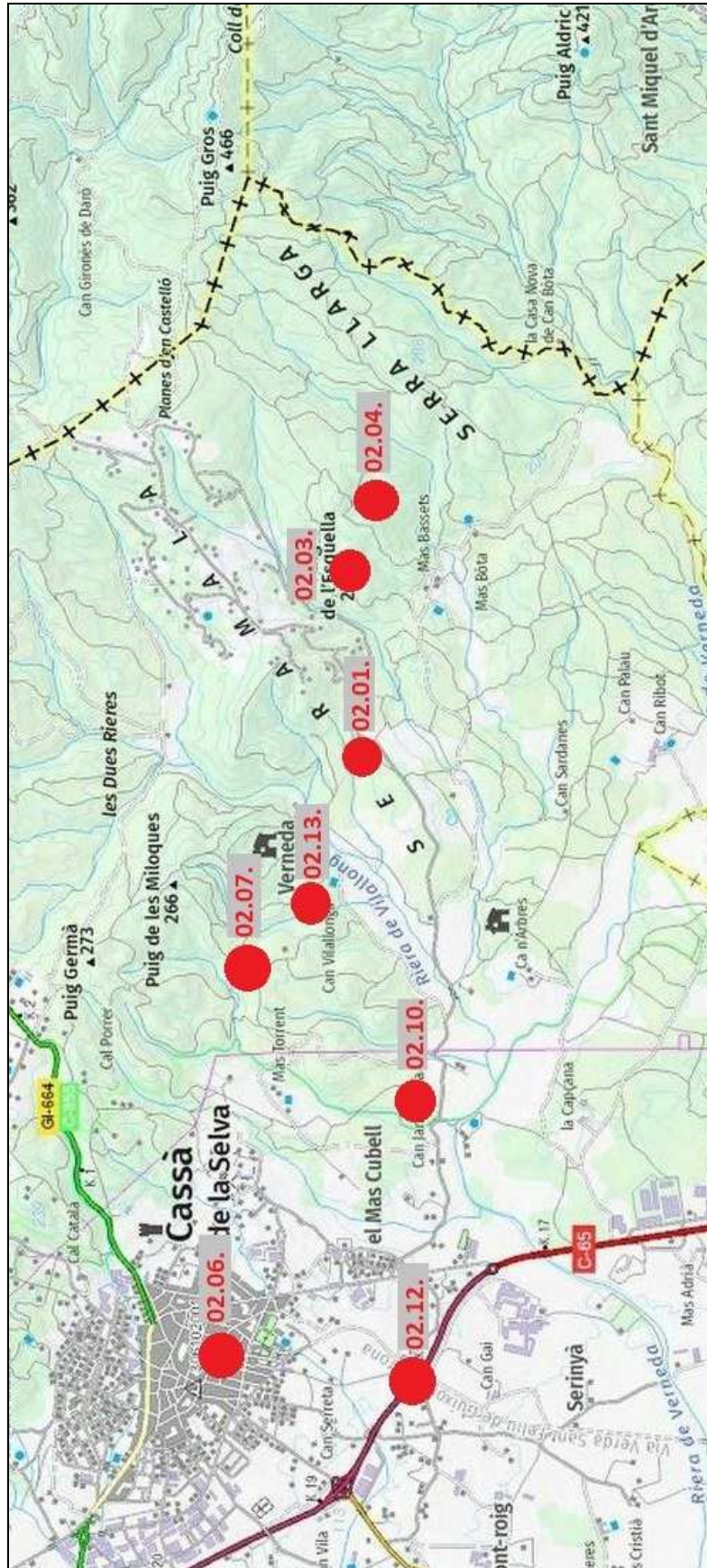
**PLÀNOLS DE SITUACIÓ
DELS JACIMENTS ARQUEOLÒGICS**

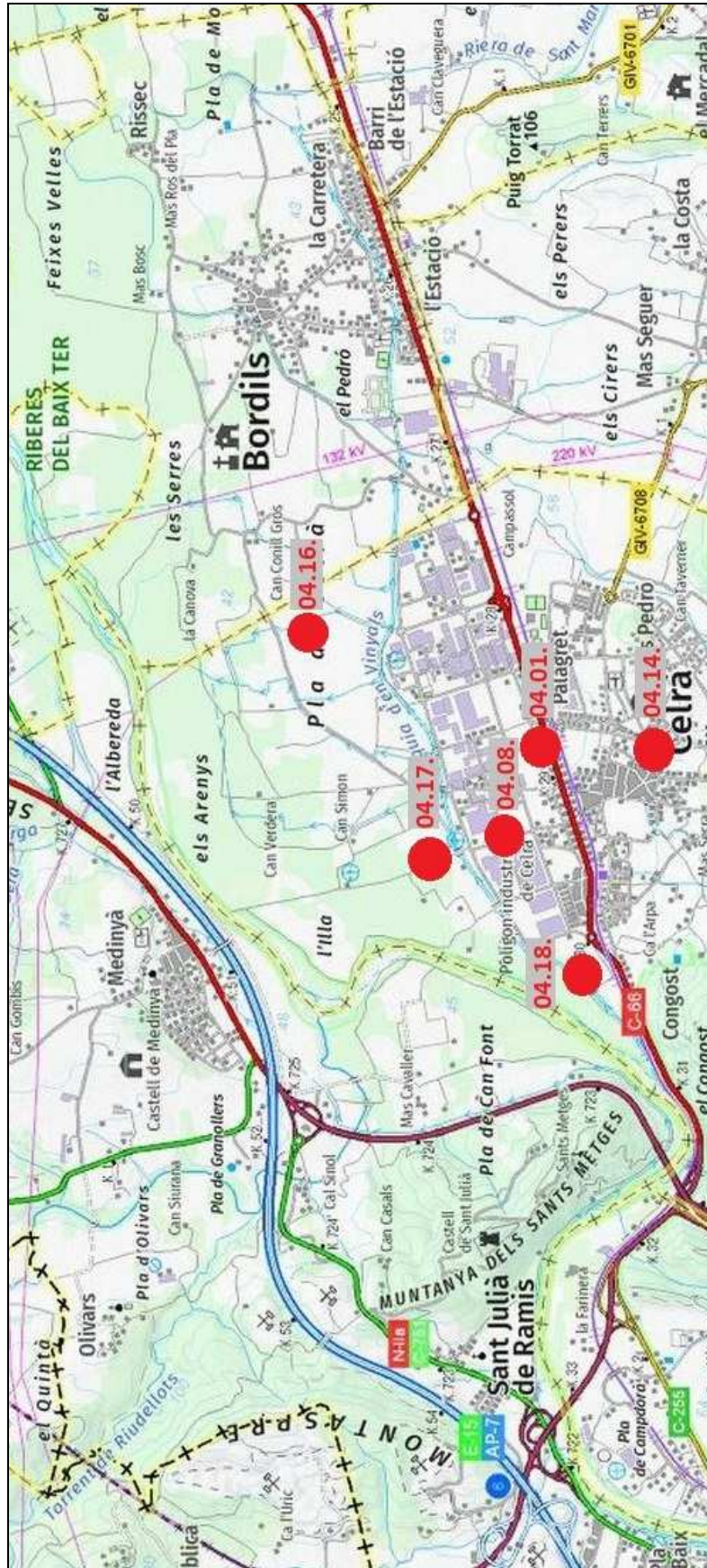
01. CALONGE - 1

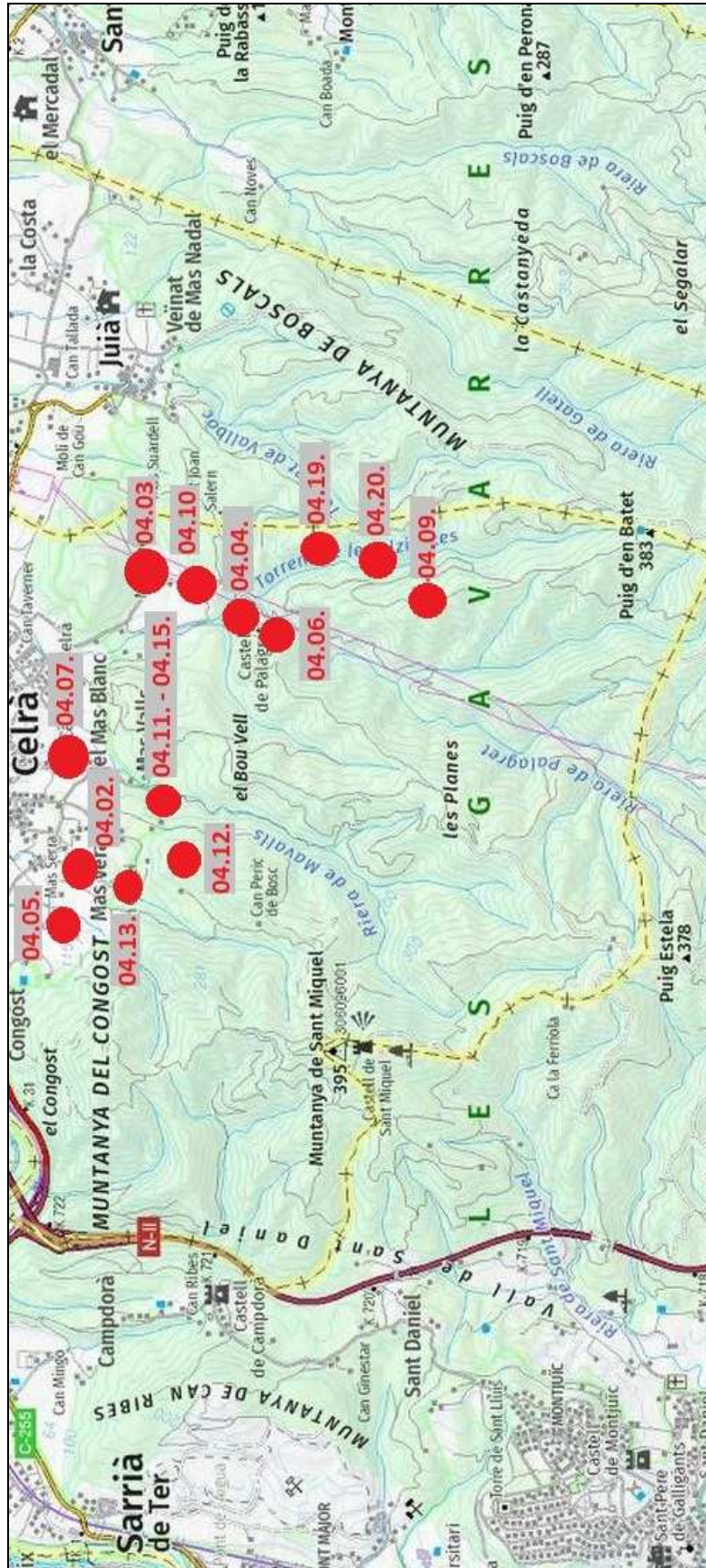
02. CASSÀ DE LA SELVA - 1

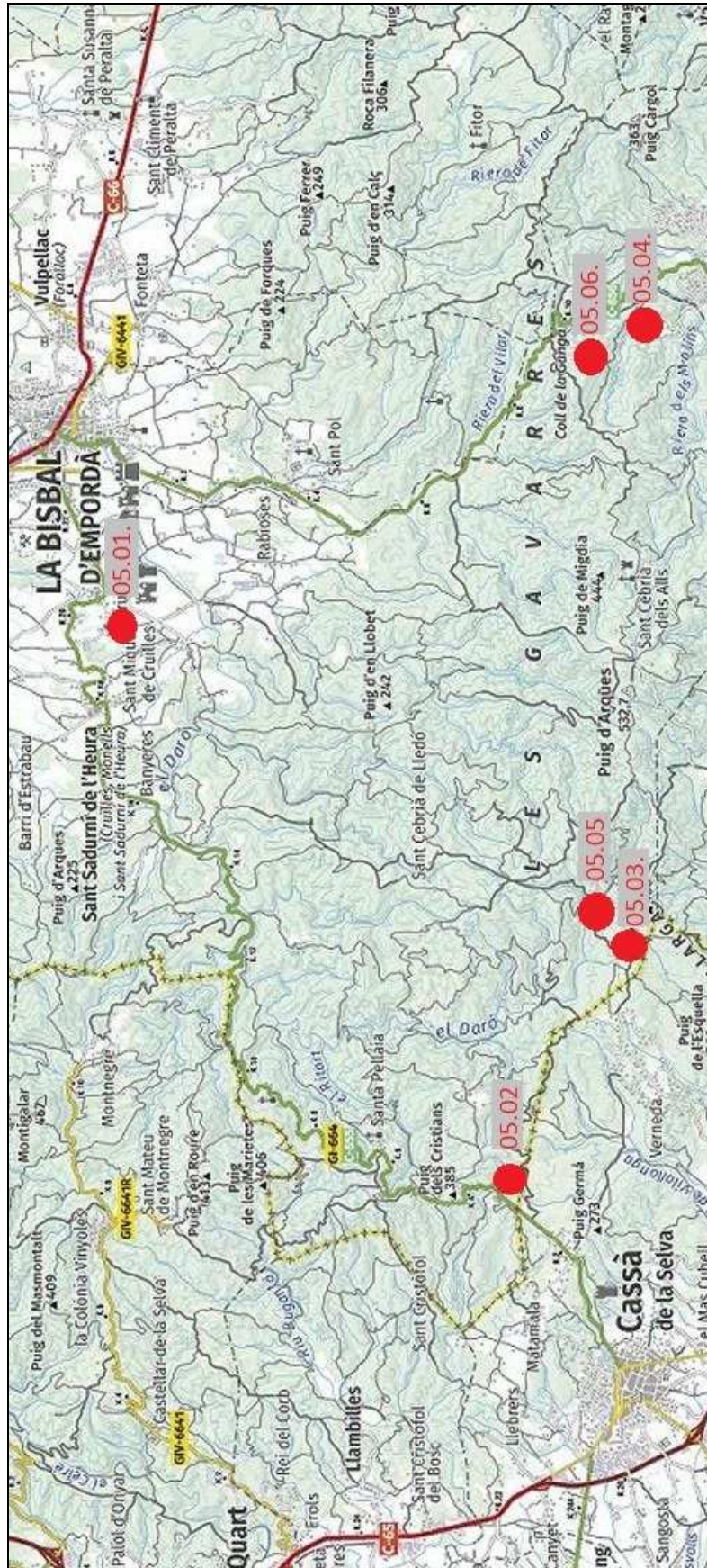
02. CASSÀ DE LA SELVA - 2

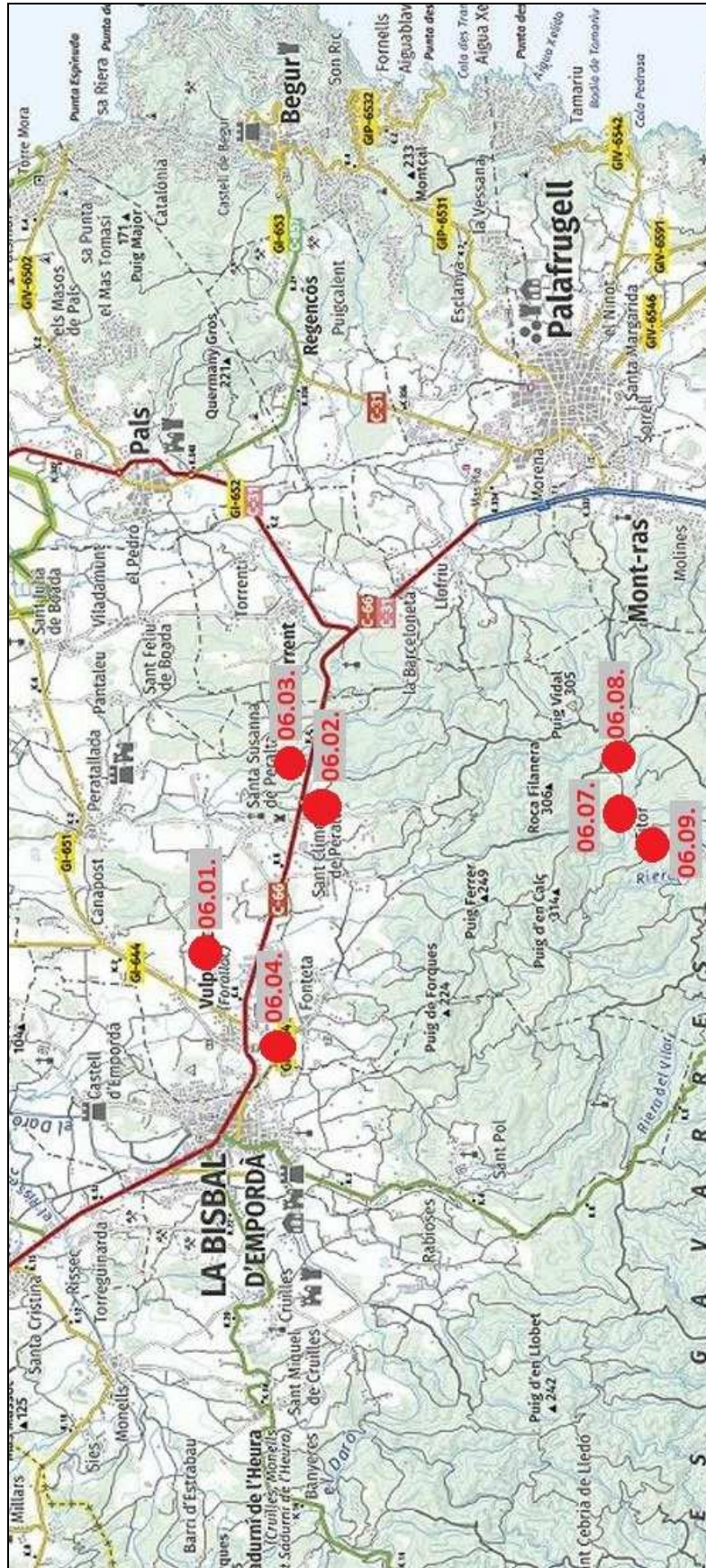
04. CELRÀ - 1

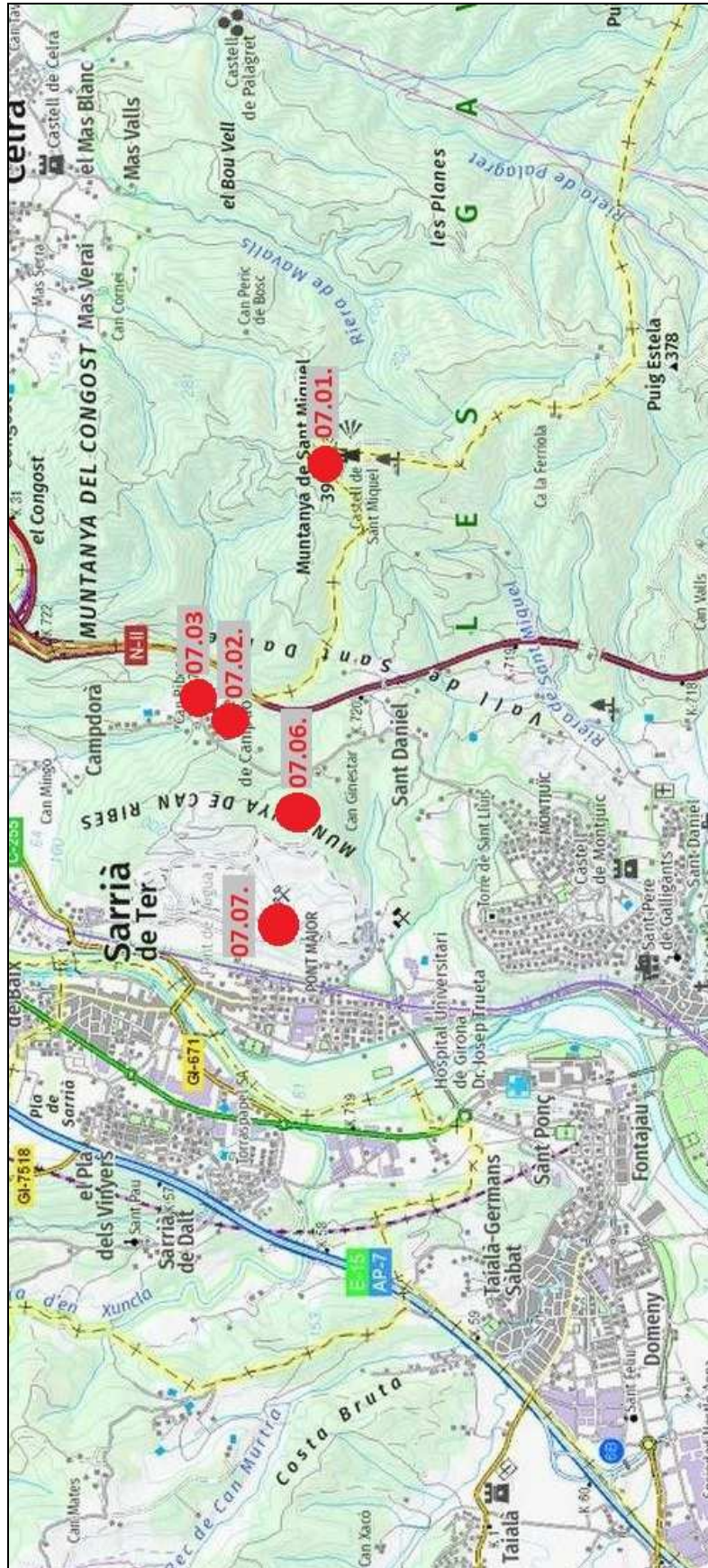
04. CELRÀ - 2

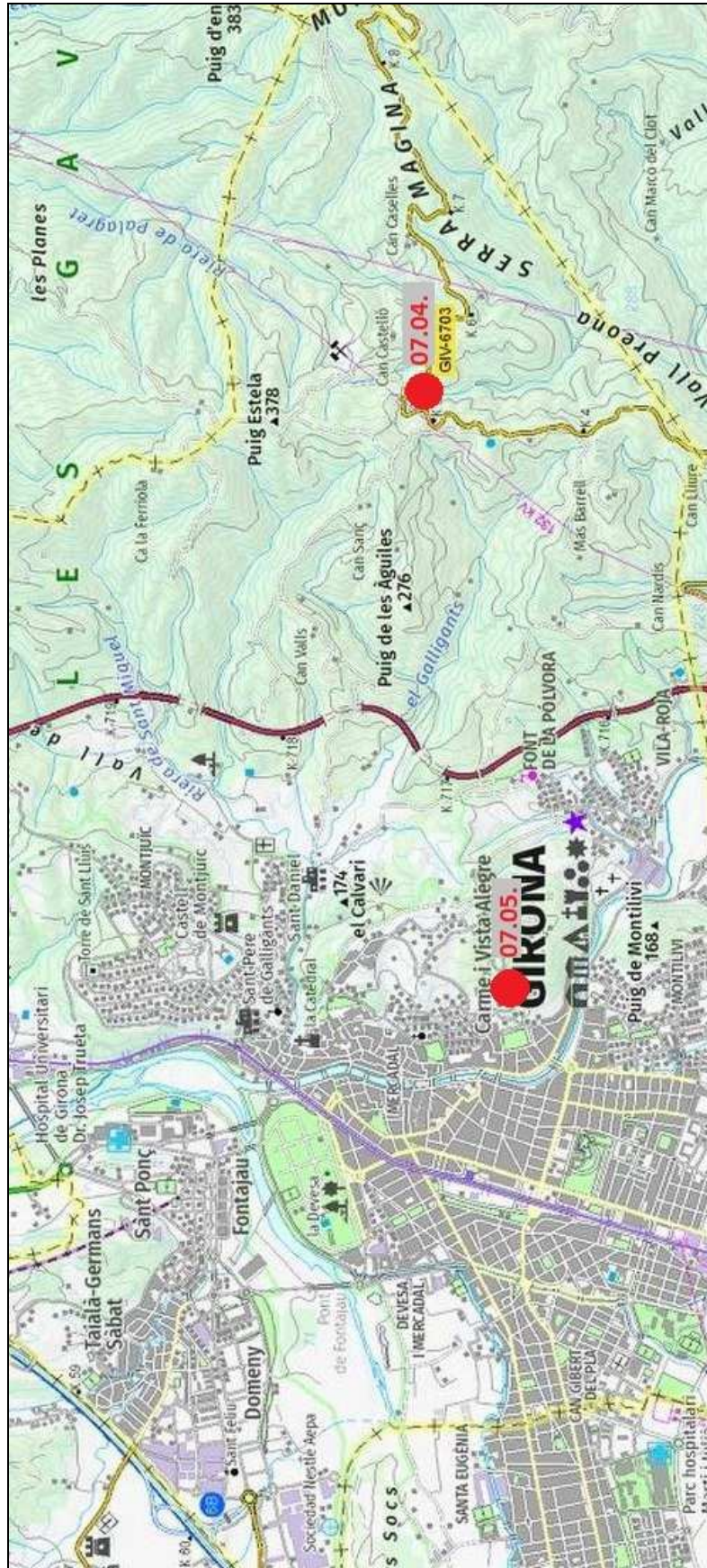
05. CRUÏLLES, MONELLS I SANT SADURNÍ DE L'HEURA

06. FORALLAC

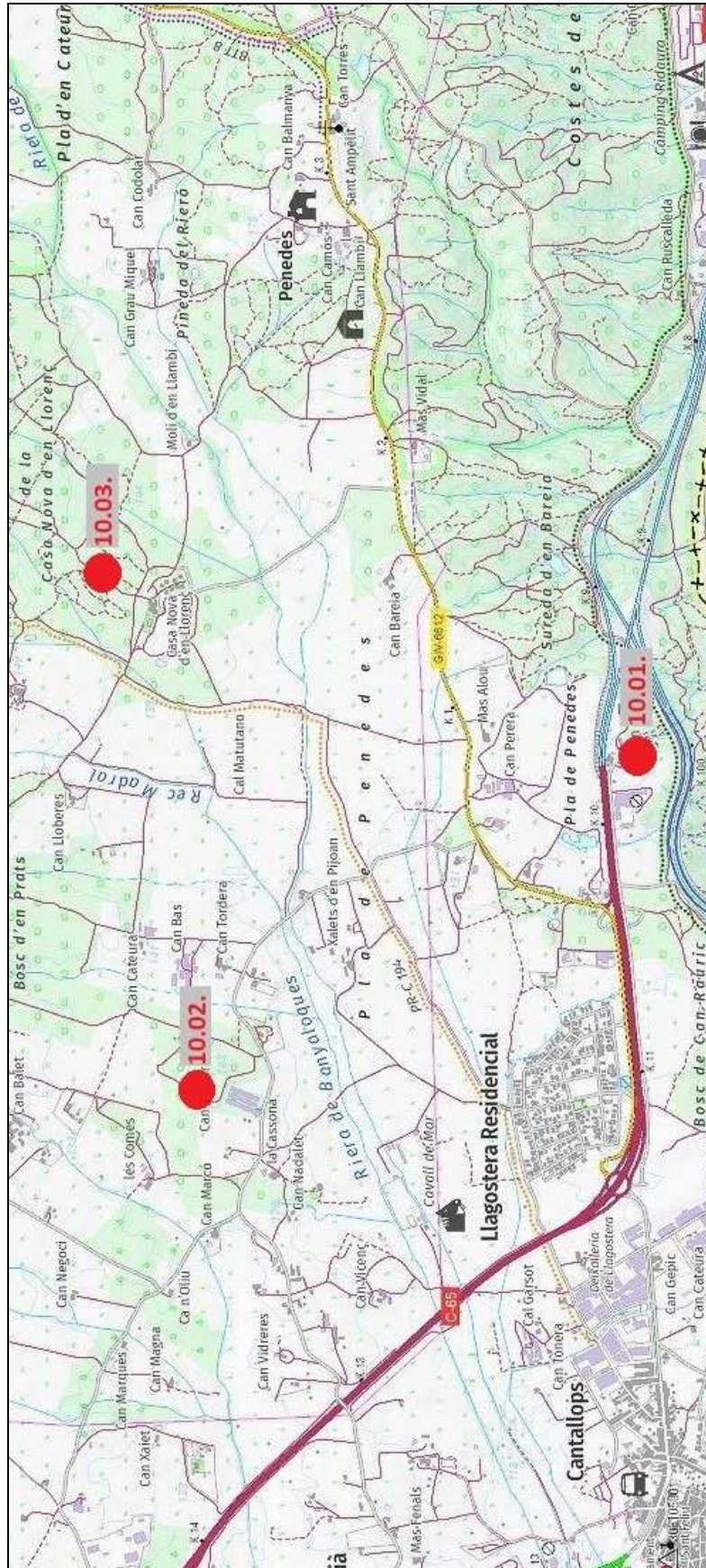
07. GIRONA - 1

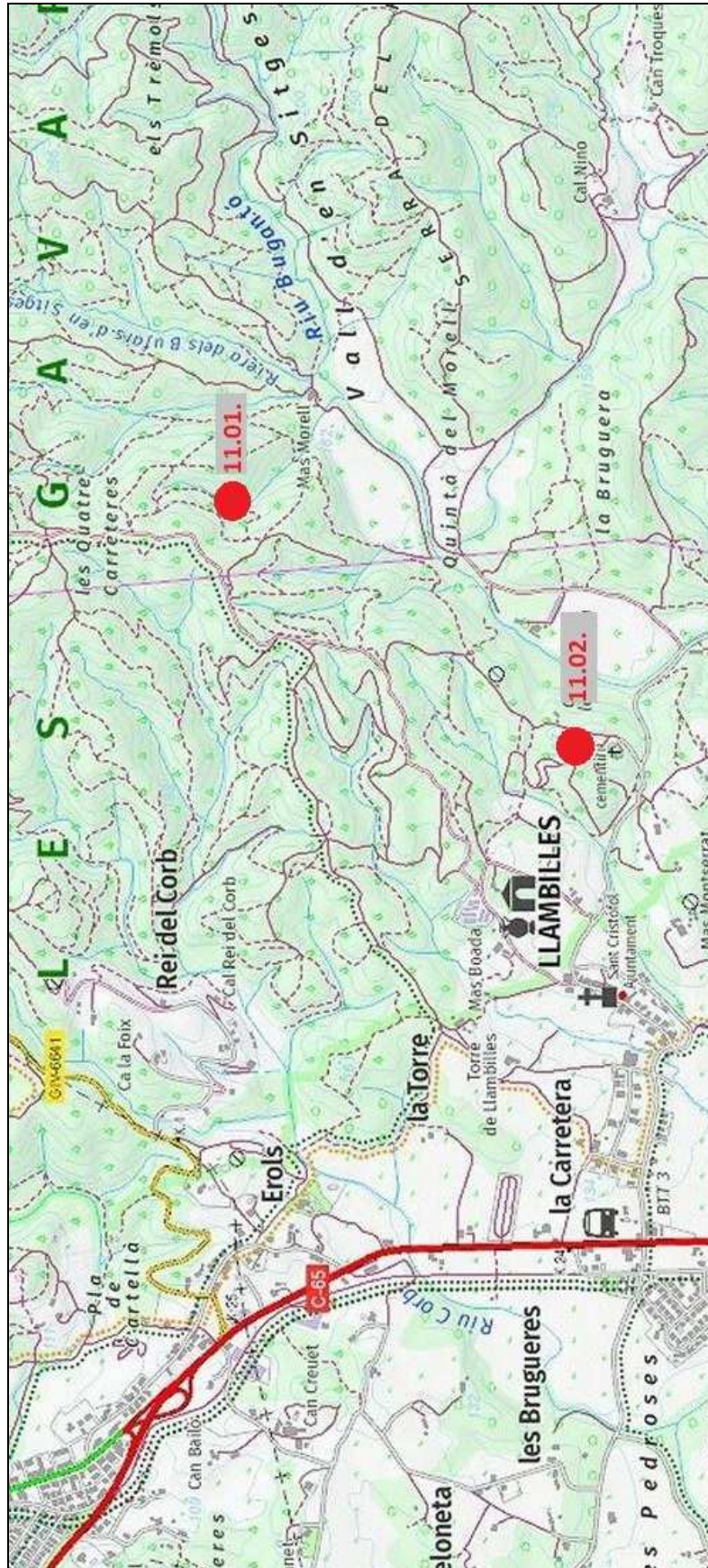
07. GIRONA - 2

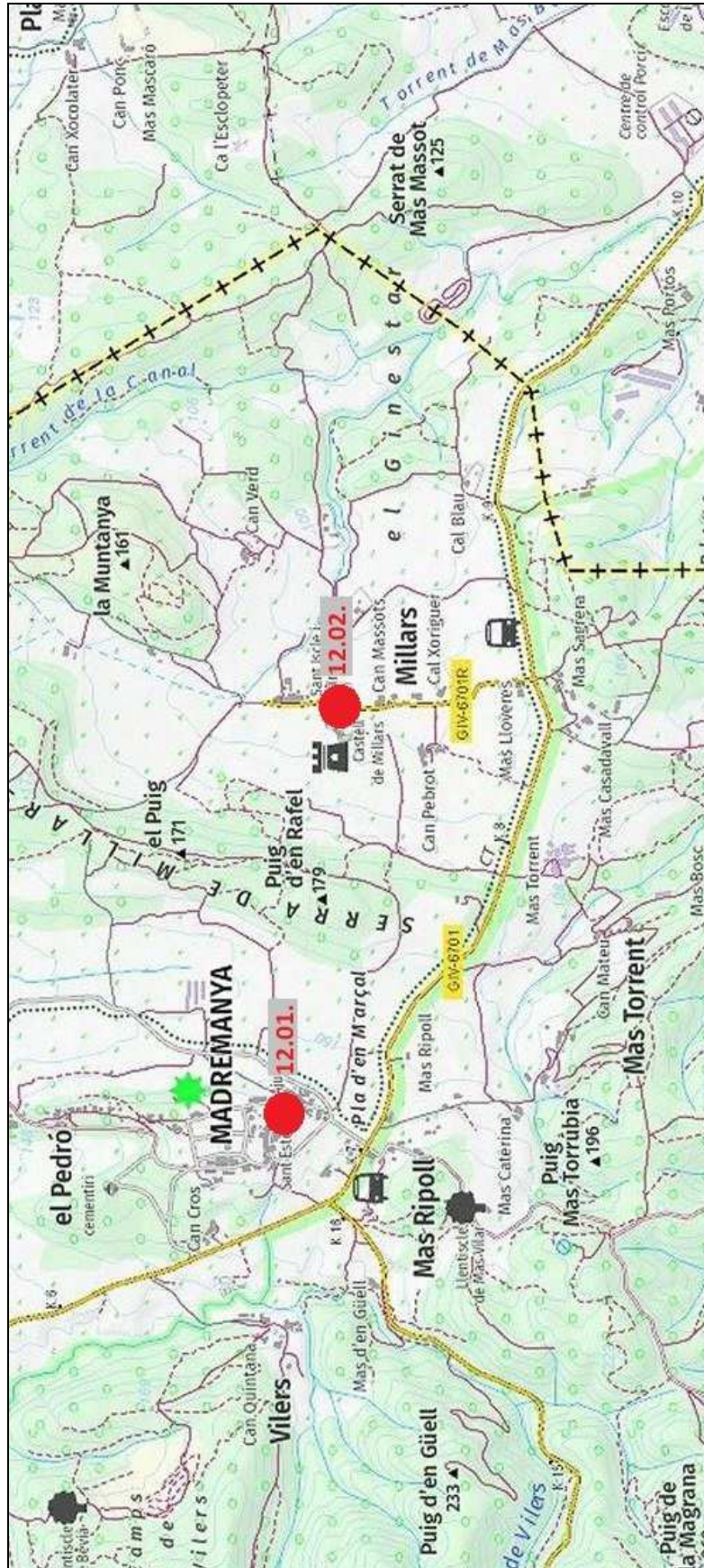
09. LA BISBAL D'EMPORDÀ

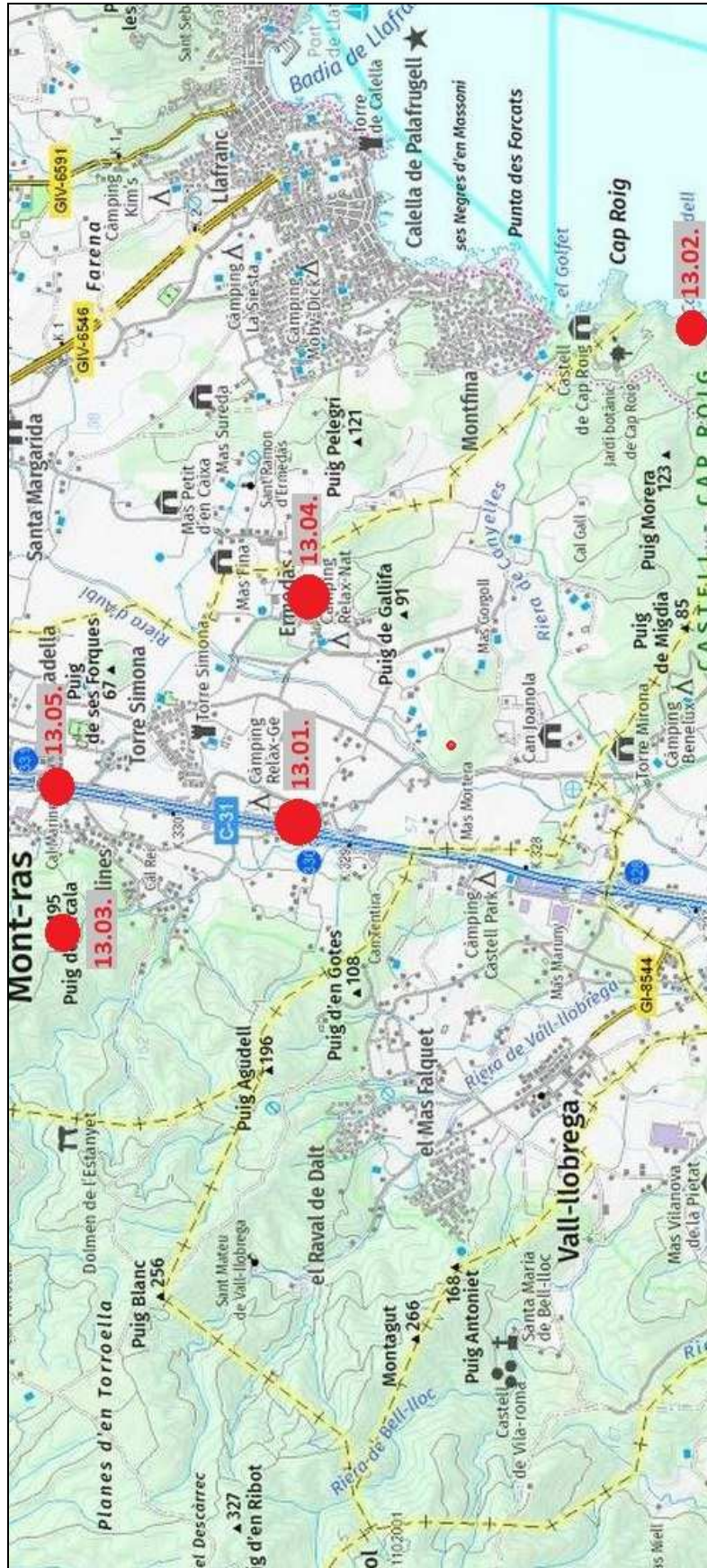
10. LLAGOSTERA

11. LLAMBILLES

12. MADREMANYA

13. MONT-RAS

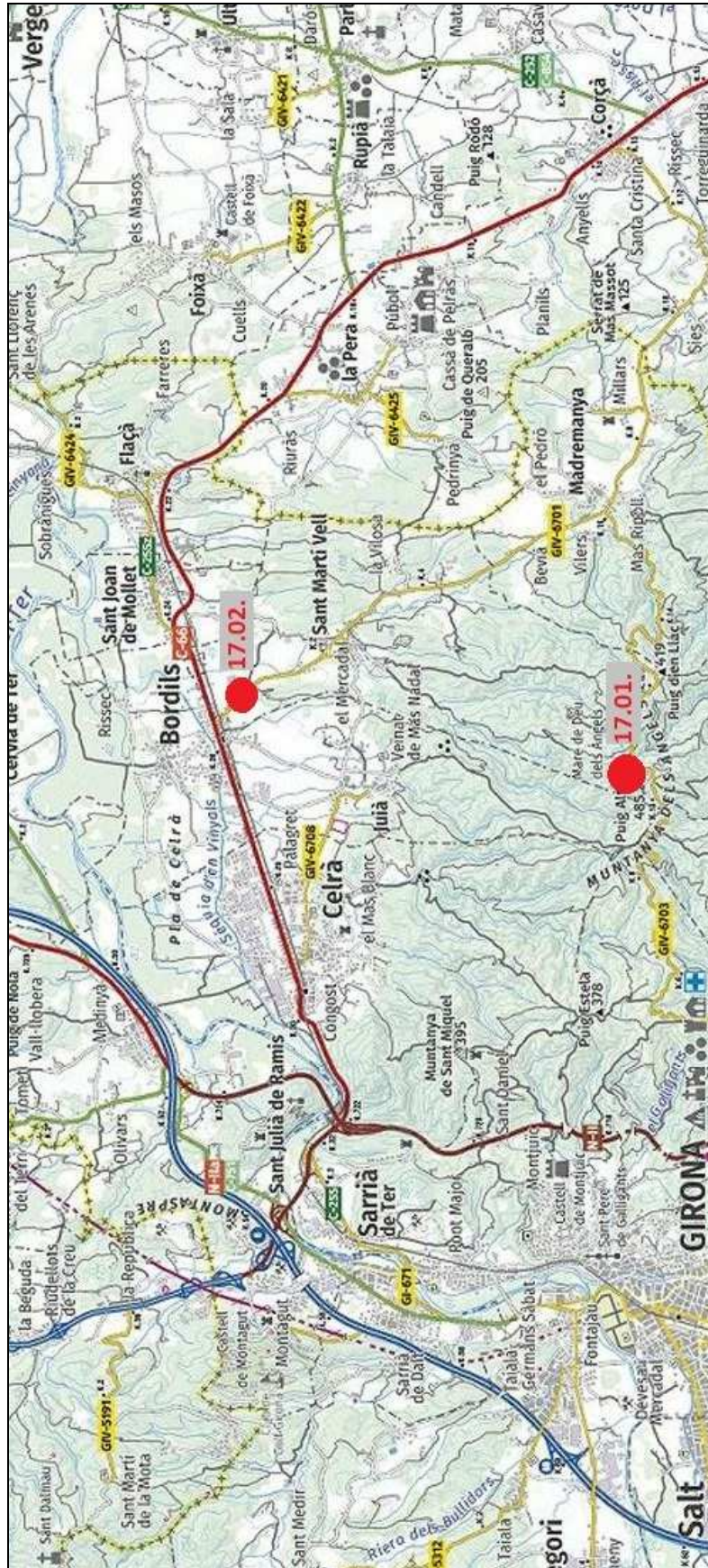
14. PALAFRUGELL

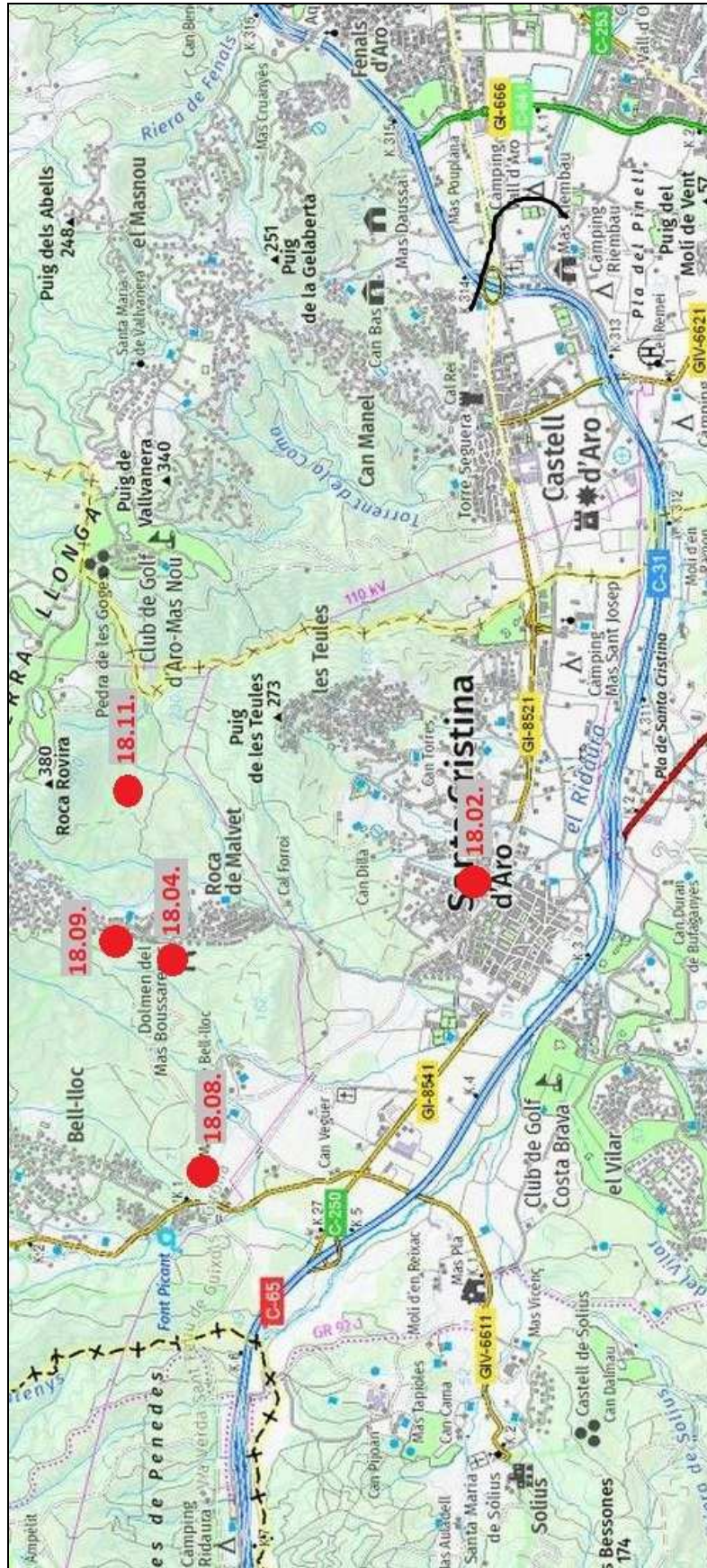
15. PALAMÓS

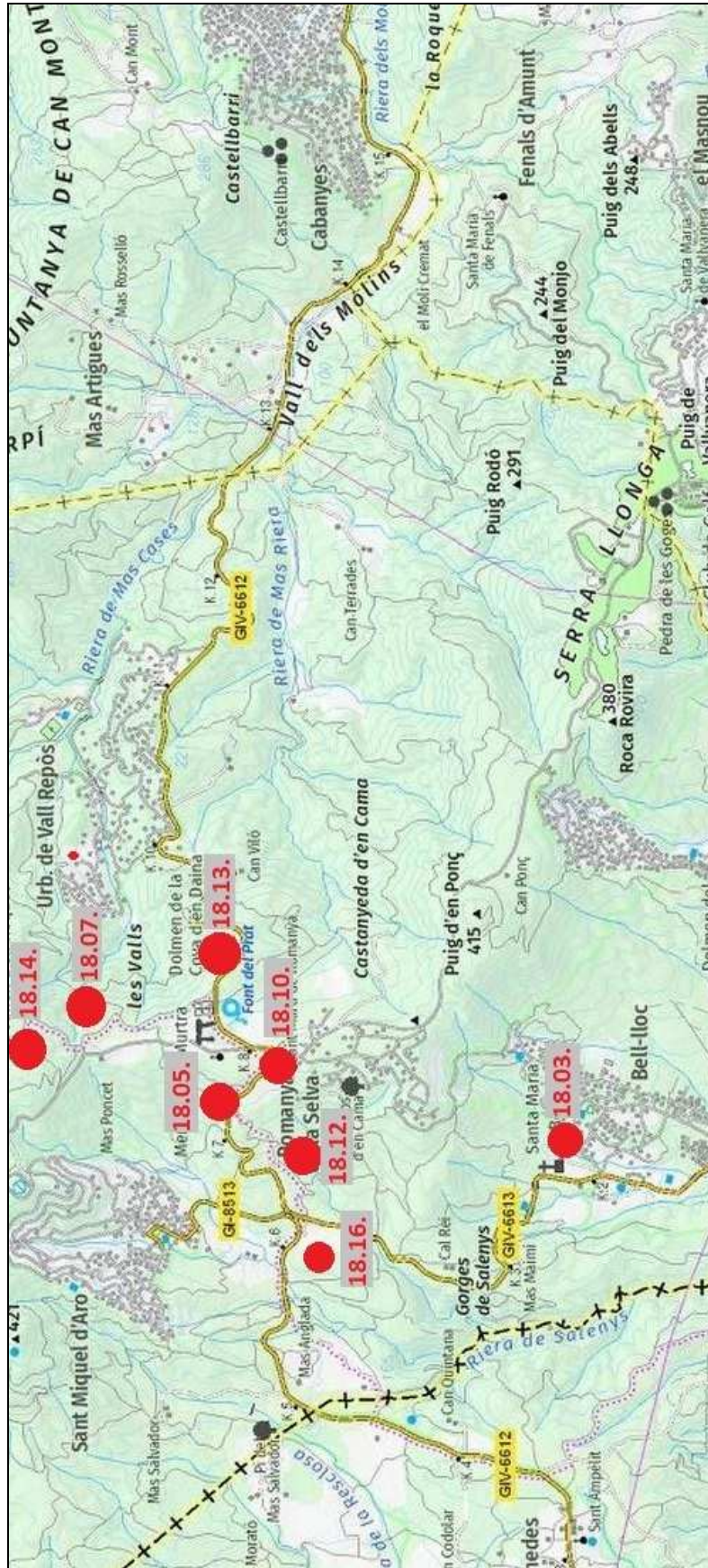
16. QUART

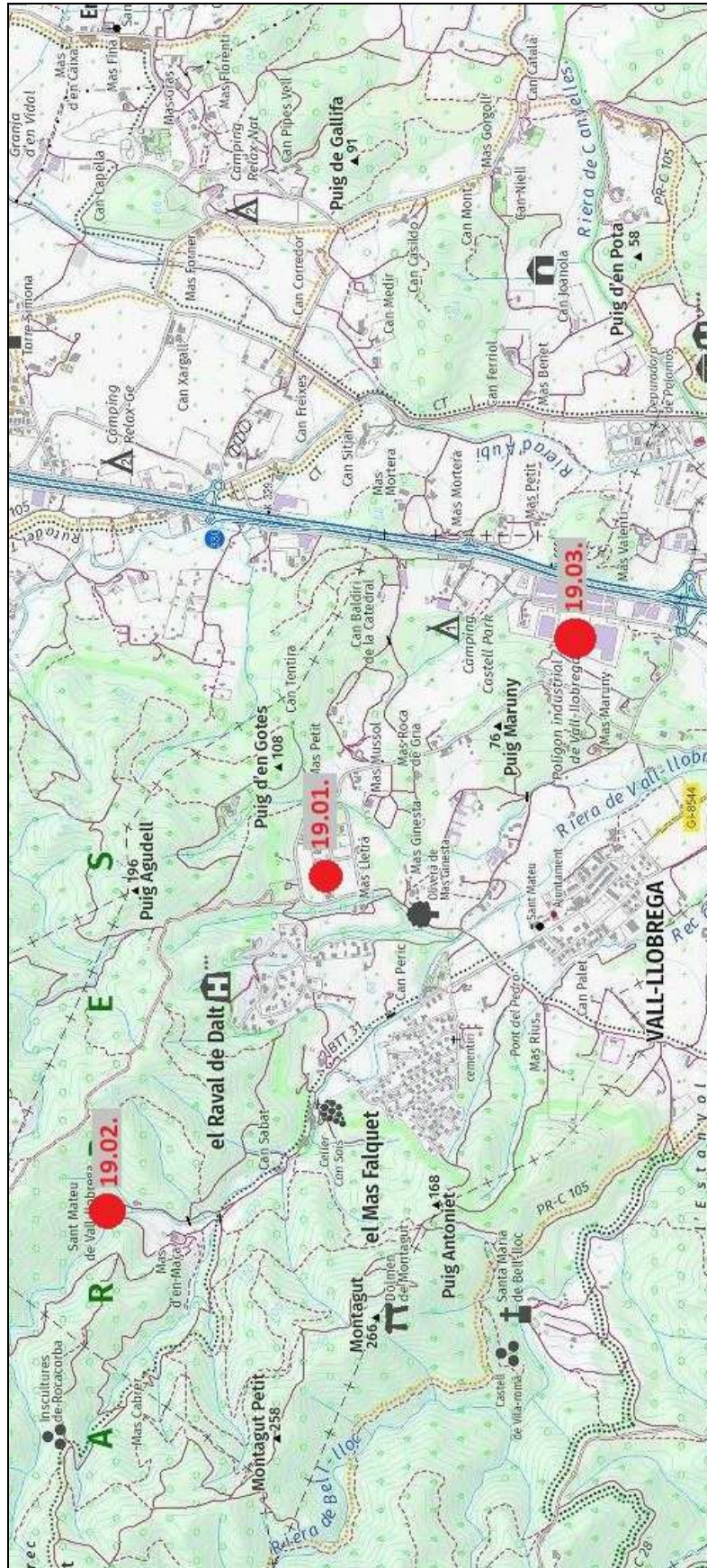
17. SANT MARTÍ VELL

18. SANTA CRISTINA D'ARO - 1

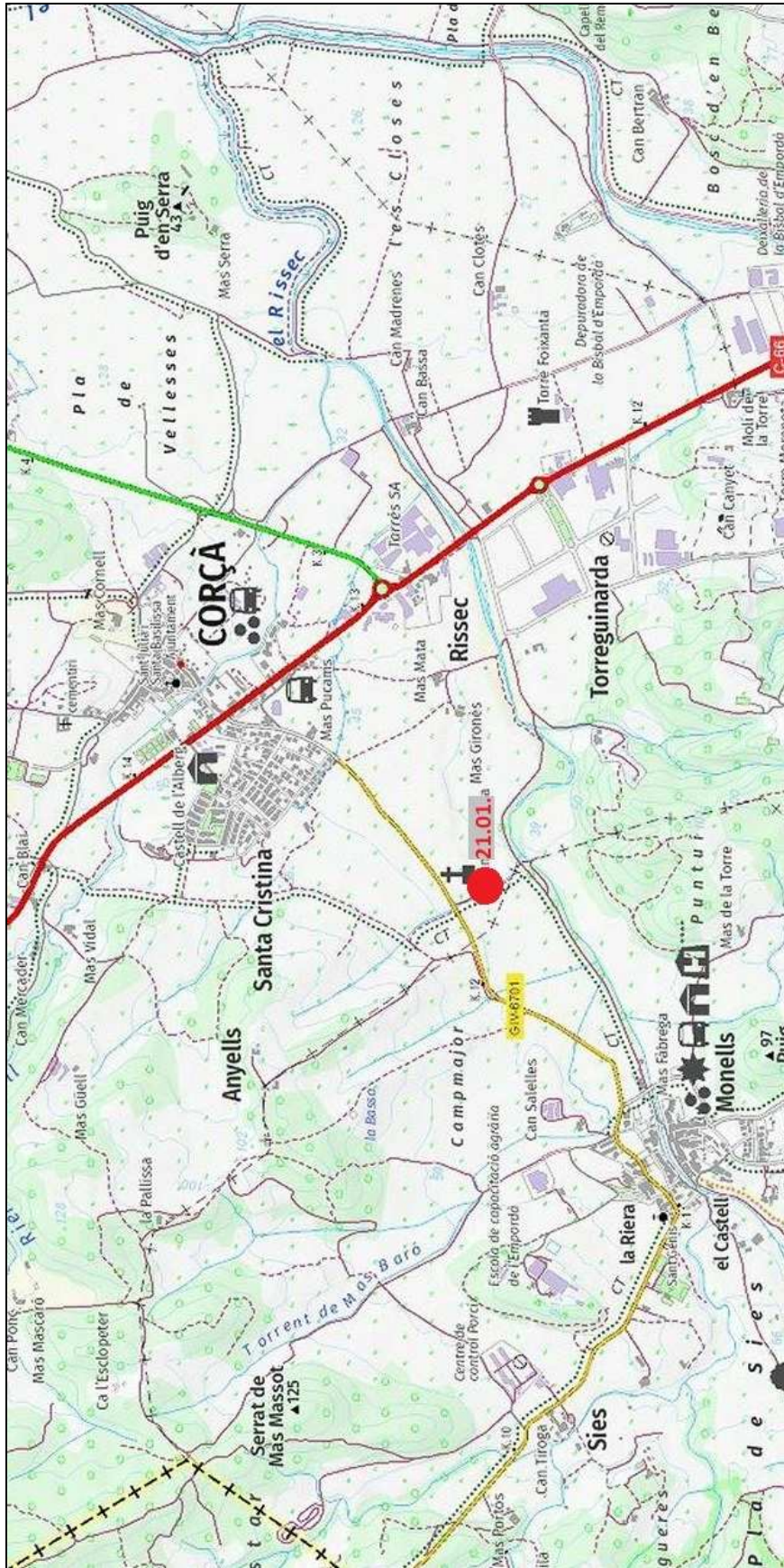
18. SANTA CRISTINA D'ARO - 2

19. VALL-LLOBREGA

20. SANT FELIU DE GUÍXOLS

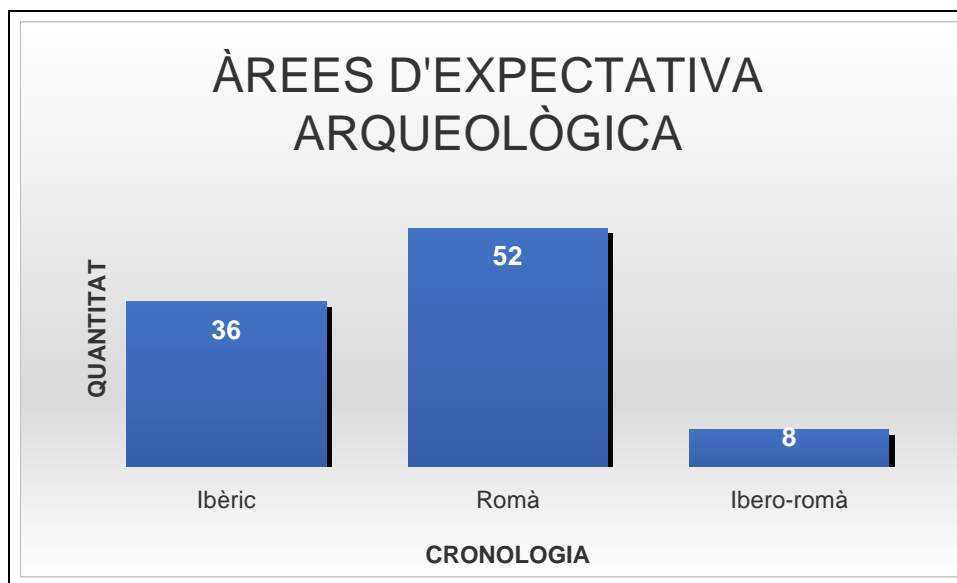

21. CORÇÀ

7. CONCLUSIONS

Al realització d'aquest projecte ha permès efectuar un inventari que inclou 144 fitxes, cadascuna de les quals fa referència a una jaciment arqueològic o a una Àrea d'Expectativa Arqueològica.

El tipus de jaciment més estès és el que anomenem Àrea d'Expectativa Arqueològica. Corresponen a troballes de material arqueològic fetes en superfície, que indiquen la probable existència d'un jaciment, però sense poder especificar de manera més concreta. En aquest cas, hi ha 52 ÀEA de cronologia romana (54% del total), 36 AEA de cronologia ibèrica (37% del total) i 8 AEA on s'han localitzat materials arqueològics dels dos períodes (un 9%).

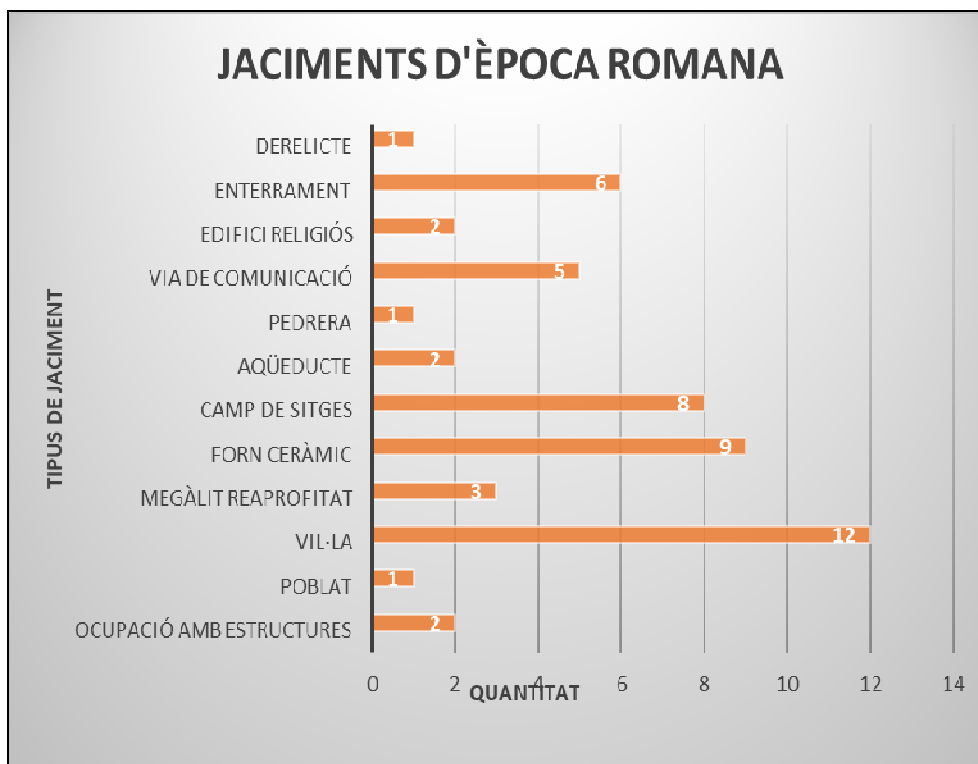
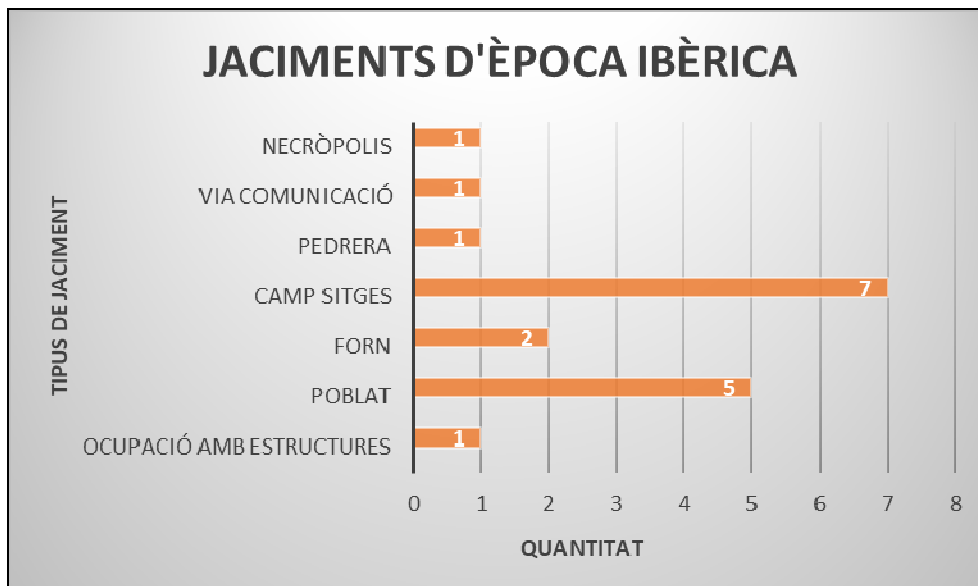
Àrees d'Expectativa Arqueològica.

Pel que fa als jaciments d'època ibèrica, els més nombrosos són els camps de sitges, que s'utilitzaven per a l'emmagatzematge de gra). Molt menor és la quantitat de poblats i dels altres tipus de jaciments.-

En època romana, les vil·les agrícoles són el tipus de jaciment més nombrós. És interessant veure com continua la utilització de sitges per a l'emmagatzematge, una tècnica ibèrica que en època romana fou substituïda pels *dolium*, uns recipients de grans dimensions, que servien per guardar líquids i sòlids.

Probablement, aquest fet ens indica que, tot i la progressiva romanització del territori, es continuaven utilitzant les velles tècniques indígenes.

Important destacar que els tres edificis religiosos coneguts, es troben relativament a prop i són tots d'època cristiana. Es tracta de la Torre del Fum, a Sant Feliu de Guíxols, i Santa Cristina d'Aro i Santa Maria de Bell-lloc, totes dues en el terme de Santa Cristina d'Aro.

Tanmateix, atès el nivell d'informació que ara mateix es coneix, més que unes conclusions generals sobre el món antic a l'àrea d'estudi, es poden fer diverses consideracions més puntuals:

- La informació que actualment es coneix dels jaciments per termes municipals és molt desigual. A la zona més muntanyosa del terme de Celrà, a l'extrem nord-oest de Gavarres, es coneixen una quinzena de jaciments i zones d'expectativa arqueològica, mentre que a Juià només se'n coneixen dues i a Girona, quatre.

Aquest fet puntual es deu al treball de Narcís Amich, un arqueòleg i historiador de Celrà, que ha treballat molt el terme municipal. Aquest fet es repeteix a Calonge, amb les actuacions de Pere Caner, o a Cassà de la Selva, amb les prospeccions fetes per la Colla Excursionista. Aquest fet no permet, de moment, treure conclusions generals sobre aquest període a la zona d'estudi.

- L'ocupació del massís a la zona costanera, sobretot a època romana, és evident. A partir de finals del segle I aC s'inicia el conreu i comercialització del vi de la costa catalana. A nivell d'explotació dels recursos naturals, aquest fet incideix en dos aspectes:

Per una banda, el conreu de la vinya va suposar que s'hagués de guanyar espai al bosc per tenir més superfície de conreu.

Per l'altra, cal tenir en compte que la pràctica totalitat vi produït estava destinada a l'exportació. Aquest suposava envasar-lo en àmfores i portar-lo, en petits vaixells, fins a Empúries, des d'on s'enviava a la península itàlica i a la resta de territoris. S'han documentat importants terrisseries, sempre al costat de la costa. És el cas del Pla de Palol (Castell-Platja d'Aro), el Collet de Sant Antoni (Calgonge) i Llafranc (Palafrugell). La llenya necessària per als funcionament constants dels forns suposaria una important desforestació del sector sud-est de les Gavarres, el més proper al mar.

- Probablement, i a una escala molt més petita, a l'altre extrem de les Gavarres devia passar el mateix. A la zona més propera al Ter també s'han trobat diversos forns. Cal recordar que, en el moment de la construcció de la variant de la carretera N-II al seu pas per Girona, al peu de la muntanya de Sant Julià de Ramis, i gairebé a tocar del riu, es va excavar un gran camp de sitges format per més de 120 unitats. El Ter, una branca del qual desembocava just al sud d'Empúries, al nord del Montgrí, també s'utilitzava per al transport de mercaderies.
- Són molt interessants dues troballes puntuals, fetes al bell mig del massís. La primera se realitzà en el mas Plaja, en el terme de Santa Cristina d'Aro. En aquest indret s'hi excavà un mas inicialment construït al segle XIII. Es localitzaren diverses sitges, amortitzades als segles XIII i XV. Tanmateix, la troballa més interessant va ser l'excavació de quatre sitges omplertes amb materials de principis del segle I dC, en època romana.
- La segona ocupació se'ns planteja a l'entorn de l'església de Santa Coloma de Fitor. Hi ha diverses troballes de materials d'època romana. El més significatiu fou recuperat al fons d'un pou proper al Mas Petit i actualment dipositat al Mas Plaja. Són pocs fragments, però tenen una cronologia certa entre els segles I aC i I dC.
- Cal replantejar la identificació i tipologia d'alguns jaciments. És el cas del poblat ibèric de Castellbarri, per exemple. Sempre s'ha parlat de l'existència d'un important poblat en aquest indret. Tanmateix, les excavacions portades a terme ens mostren una extensió molt reduïda, d'uns pocs habitatges, i potser vinculats a la propera torre, documentada en època medieval, i de la que sempre s'ha especulat sobre els seus possibles orígens ibèrics o romans. La seva poca extensió i la seva situació, amb un control espectacular del territori costaner, ens recorda més a un tipus de poblat de caire defensiu i militar, que depenia d'un poblat més gran, situat més a l'interior, potser el mateix poblat d'Ullastret. Cal tenir en compte que es coneix un paral·lel d'aquest tipus de poblat en una comarca veïna, el Puig de Castellet, en el terme de Lloret de Mar.

Per acabar, cal repetir el que hem dit al principi. La intenció d'aquest projecte era, sobretot, posar el dia d'una manera unificada i clara, tota la informació que es coneix d'època antiga a les Gavarres. Tot i que encara pot haver-hi alguna mancança, aquest document ha de servir de base per a futurs estudis, més especialitzats, del territori. Esperem que la nostra feina hagi sigut de profit per futurs treballs!!

8. BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA GENERAL

- AA.DD. 1989, *Catalunya Romànica, VIII. L'Empordà 1*, Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- AA.DD. 1990, *Dòlmens i menhirs. 48 monuments megalítics del Baix Empordà, el Gironès o la Selva*, Guies del Patrimoni Comarcal, Figueres, 1990.
- ANTON, J. 2017, *Indigets*, Col·lecció Histories Ibèriques, Museu d'Arqueologia de Catalunya, Barcelona.
- ARRIBAS, A. 1963, La arqueologia romana en Cataluña, *II Symposium de Prehistoria Peninsular*, Barcelona.
- BADIA I HOMS, J., 1977, *L'Arquitectura medieval de l'Empordà, Volum I. El Baix Empordà*, Diputació de Girona, Girona.
- BARRAL. X., 1981, L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X, Edicions 62, Barcelona.
- BOTET I SISÓ, J. sense data, La província de Gerona, a CARRERAS I CANDI. F. (dir), *Geografia General de Catalunya*, Barcelona.
- BURCH I RIUS, J. 1996, *L'emmagatzematge de cereals en sitges d'època ibèrica al nord-est de Catalunya*, Tesi Doctoral, Universitat de Girona (inèdita).
- BUXÓ, R., 1995: Sobre la vinya i la viticultura durant la Prehistòria a l'Occident de la Mediterrània, *Xe Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, Puigcerdà, 105-112.
- Buxó, R., 1997: *Arqueología de las plantas*. Ed. Crítica, Barcelona.
- CASAS I GENOVER, J. 1979, Aproximació a l'estudi de la Via Augusta a les comarques de Girona (I), *Revista de Girona* 87, Girona, 109-118.
- CASAS I GENOVER, J. 1979, Aproximació a l'estudi de la Via Augusta a les comarques de Girona (II), *Revista de Girona* 88, Girona, 193-199.
- CASAS I GENOVER, J. 1981, La xarxa viària romana de les comarques de Girona. Assaig metodològic, *Miscel·lània commemorativa del Xè aniversari del Col·legi Universitari de Girona. Estudi General* 1, vol. 1, Girona, 63-68.
- CASAS, J., CASTANYER, P., NOLLA, J.M., TREMOLEDA, J. 1995, *El món rural d'època romana a Catalunya. L'exemple del nord-est*, Sèrie Monogràfica 15, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona.
- CASAS, J., SANMARTÍ, E. 1980, Aproximació a la xarxa viària del Baix Empordà, *Informació Arqueològica* 33-34, Barcelona, 59-63.
- CASTANYER, P., NOLLA, J.M., TREMOLEDA, J. 2009, Producció vinícola en època romana a les comarques gironines. Inversió, propietat, treball de la terra i artesanat, El vi tarraconense i laietà: ahir i avui, a Prevosti - Martin Tarragona 2009, Documenta 7
- DE SOTO, P., CARRERAS, C. 2006-2007, Anàlisi de la xarxa de transport a la Catalunya romana: alguns apunts, *Revista d'Arqueologia de Ponent* 16-17, Lleida, 177-191.
- ESTEVA CRUAÑAS, L. 1964, *Sepulcros megalítics de las Gabarras (Gerona)*, volum 1, Corpus de Sepulcros Megalítics. España: Fascículo 3, Girona.

- ESTEVA CRUAÑAS, L. 1965, *Sepulcros megalíticos de las Gabarras (Gerona)*, volum 2, Corpus de Sepulcros Megalíticos. España: Fascículo 4, Girona.
- ESTEVA CRUAÑAS, L. 1970, *Sepulcros megalíticos de las Gabarras (Gerona)*, volum 3, Corpus de Sepulcros Megalíticos. España: Fascículo 5, Girona.
- GARRIDO, C. 1998, *Viaje a la Cataluña de los íberos. Guía de los poblados ibéricos*, Barcelona.
- GIRALT, E. (Dir.) 2005, *Història Agrària dels Països Catalans. I: Antiquitat*, Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, Barcelona.
- GOLOBARDES, J. 1947-1948, Las vías romanas en el Ampurdán, *Ampúrias IX-X*, Barcelona, 35-51.
- GORGES, J.G. 1979, *Les villes hispano-romaines. Inventaire et problématique archéologiques*, Publications du Centre Pierre Paris, Burdeus.
- GRACIA, F., MUNILLA, G. 2000, *El llibre dels ibers. Viatge il·lustrat a la cultura ibèrica*, Edicions el Mèdol, Tarragona.
- GRAU, E.; PONS E. 2005, La consolidació del primer mil·lenni, *Història agrària dels Països Catalans - I: Antiquitat*, Barcelona.
- LLINÀS, J., 2015, Els jaciments del Congost, *Gavarres 28*, Cassà de la Selva, 86-87.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2000, *Inventari del patrimoni històric, artístic i arqueològic de la comarca del Gironès*, Consell Comarcal del Gironès, Girona.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2000, L'inventari del patrimoni històric, artístic i arqueològic del Gironès. Novetats arqueològiques, *Cinquenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Olot, 352-354.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2002, Una tasca tot just iniciada, *Gavarres 1*, Cassà de la Selva, 60-61.
- MALLORQUÍ, E. 2015, El vi grec, *Gavarres 27*, Cassà de la Selva, 90-91.
- MORET, P. 1996, *Les fortifications ibériques, de la fin de l'âge du bronze a la conquête romaine*, Ed. Cas de Velazquez, Madrid.
- NOLLA, J.M., CASAS, 1984, *Carta Arqueològica de les comarques de Girona. El poblament d'època romana al NE de Catalunya*, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona.
- NOLLA, J.M., NIETO, F.J. 1978, Alguns Aspectes de la romanització al N.E. de Catalunya, *Els pobles pre-romans del Pirineu. Segons Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, Puigcerdà, 235-244.
- NOLLA, J.M., PALAHÍ, LI., VIVÓ, D. (Ed.), 2010, *De l'oppidum a la civitas. La romanització inicial de la Ingidècia*, Institut de Recerca Històrica, Universitat de Girona, Girona.
- OLIVA I PRAT, M. 1965, Recinto fortificado de tipo ciclópeo en tierras gerundenses, *Arquitectura megalítica y ciclópea catalano-balear*, Barcelona.
- OLIVA i PRAT, M. (1967). Inventario de los Castillos, Fortalezas, Recintos amurallados, torres de defensa y Casas fuertes de la Provincia de Gerona, *Revista de Gerona 40*, Girona, 21-34.
- PELLA I FORGAS, J. 1883, *Historia del Ampurdan: estudio de la civilización en las comarcas del nordeste de Catalunya*, Barcelona.
- PIQUÈ, R., MOLIST, N., BUXÓ, R., 2005, Explotació dels recursos forestals a Olèrdola (Olèrdola, Alt Penedès) durant l'etapa ibèrica, in: *Món ibèric als Països Catalans: XIII*

Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. Homenatge a Josep Barberà i Farràs. Puigcerdà, 14 i 15 de novembre de 2003 / Oriol Mercadal Fernández (coord.); 879-888.

PUJOL, A. 1977, El Ampurdán desde la colonización griega a la conquista romana según testimonio de los autores griegos y romanos contemporáneos, *Anales del Instituto de Estudios Ampurdaneses* 12, Figueres, 131-214.

PUJOL, A. 1989, *La población prerromana del extremo Nordeste Peninsular: génesis y desarrollo de la cultura ibérica en las comarcas gerundenses*, Consejo Superior de Investigaciones Científicas - Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.

SOLDEVILA, X., 2013, Suredes a l'edat mitjana, *Gavarres* 24, Cassà de la Selva, 38-39.

TREMOLEDA TRILLA, J. 2000, *Industria y artesanado cerámico de época romana en el nordeste de Catalunya (Época augustea y altoimperial)*, BAR International Series 835, Oxford.

VILA, M.V. 1982, Las vías de comunicación en la comarca de la Selva en época romana, *Cypsela* IV, Girona, 169-172.

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA DELS JACIMENTS DE GAVARRES I ENTORN

AGUELO, X., Intervenció arqueològica al Collet de Sant Antoni (Calonge, Baix Empordà), *Desenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Arbúcies, 309-311.

AGUSTI, A., BURCH, J., LLINÀS, J. 1998, Les sitges ibèriques de Sant Sebastià de la Guarda, *Estudis del Baix Empordà*, 17, 43-58.

AICART, F. 1992, Arqueologia del món ibèric i romà a Solius (Santa Cristina d'Aro), *Informatiu de l'Arxiu i Museu de Sant Feliu de Guíxols* 13, Sant Feliu de Guíxols, 2-3.

AICART, F. 2000, El final del món ibèric a la vall d'Aro i Sant Feliu de Guíxols. Estat de la qüestió,, *Estudis del Baix Empordà* 19, Sant Feliu de Guíxols, 17-24.

AICART, F., NOLLA, J.M. 1993, Materials arqueològics de la basílica de Santa Cristina d'Aro, *Estudis del Baix Empordà* 12, Sant Feliu de Guíxols, 73-75.

AICART, F., NOLLA, J.M. SAGRERA, J. 1999, L'església antiga de Santa Cristina d'Aro i els seus precedents. Una nova interpretació, *Estudis del Baix Empordà* 18, Sant Feliu de Guíxols, 13-34.

AICART, F., NOLLA, J.M., PALAHÍ, LI. 2008, *L'església vella de Santa Cristina d'Aro. Del monument tardoantic a l'església medieval*, Ajuntament de Santa Cristina d'Aro – Universitat de Girona, Girona.

AICART, F., SAGRERA, J. 1993, Un forn romà a Solius (Santa Cristina d'Aro), *Estudis del Baix Empordà* 12, Sant Feliu de Guíxols, 77-83.

ALBÀ, M. 2008, Una vil·la romana a Penedes, *Gavarres* 13, 12.

AMICH I RAURICH, N.M., 1989, Descobertes arqueològiques en el municipi de Celrà (Gironès), *Cypsela* VII, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 131-135.

AMICH I RAURICH, N.M., 1991, Nous descobriments en el municipi de Celrà (el Gironès), *Cypsela* IX, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 209-226.

- AMICH I RAURICH, N.M., 1996, El poblament antic del municipi de Celrà, *La Llera del Ter* 1, Celrà, 18.
- AMICH, N., CASAS, J., NOLLA, J.M. 1992, Ca n'Espoya. Una vil·la d'època romana a Celrà (Gironès), *Primeres Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Feliu de Guíxols, 97-99.
- AQUILUÉ X., AMIGO, X., HERNÁNDEZ, E., SANTAMARIA, P. 2008, Actuacions arqueològiques efectuades al poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà), als anys 2006 i 2007, *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 129-137.
- AQUILUÉ, X., AMIGO, X. 2008, *El poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà)*, Guies del Museu d'Arqueologia de Catalunya, Barcelona.
- AQUILUÉ, X., AMIGO, X., GALLEGOS, J. 2006, Actuacions arqueològiques efectuades al poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà) als anys 2004 i 2005, *Vuitenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Roses, 205-215,
- AQUILUÉ, X., AMIGO, X., PI, M. 2004, Actuacions arqueològiques efectuades al poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà) als anys 2002 i 2003, *Setenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, La Bisbal d'Empordà, 175-182.
- AQUILUÉ, X., HERNANDEZ, E. 2009, *El poblat ibèric de Castell*, Revista del Baix Empordà 25, 27-36.
- AQUILUÉ, X., HERNANDEZ, E. 2012, Actuacions arqueològiques efectuades al poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà) l'any 2010, *Onzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Girona, 135-140.
- AQUILUÉ, X., HERNÁNDEZ, E., SANTAMARIA, P. 2010, Actuacions arqueològiques efectuades al poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà) als anys 2008 i 2009, *Desenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 159-167.
- AQUILUÉ, X., PI, M. 2002, Actuacions al poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà), *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 121-125.
- AUGÉ, A. 2008, Intervencions arqueològiques al poble de Madremanya (Gironès), *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 589-592.
- AUGÉ, A., FRIGOLA, J., GRAU, J., TARRÉS, A. 2008, Seguiment de les obres de desdoblament de la carretera C-31, tram Palamós-Palafrugell (Baix Empordà), *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 633-636.
- AUGÉ, A., LLINÀS, J. 2010, Prospecció arqueològica als entorns del Mas Guàrdies (Palamós, Baix Empordà), *Desenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Museu Etnològic del Montseny, Arbúcies, 233-235.
- AUGÉ, A., MALLORQUÍ, D. 2010, Adequació del jaciment de la Torre dels Moros i del seu entorn, *Desenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Arbúcies, 779-783.
- BADIA HOMS, J. 2003, Sant Miquel de Cruïlles, *Gavarres*, Cassà de la Selva, 88-89.

- BADIA HOMS, J. 2012, Romanyà, pedres carolíngies, *Gavarres* 22, Cassà de la Selva, 100-101.
- BADIA HOMS, J., 2010, Els clots de Sant Julià, *Gavarres* 18, Cassà de la Selva, 54
- BAGUÉ, E., CARRERAS, J., GUTÍERREZ, O. 1990, *Cassà de la Selva*, Quaderns de la Revista de Girona 30, Diputació de Girona, Girona.
- BARTÍ, A., PLANA, R. 1989, Sant Sebastià i Llafranc: dos exemples de poblament antic al terme de Palafrugell, *Palacio Frugelli*, 1, Palafrugell, 36-44.
- BARTÍ, A., PLANA, R., TREMOLEDA, J., 2004, *Llafranc romà*, Quaderns de Palafrugell 13, Ajuntament de Palafrugell, Palafrugell.
- BURCH, J. 1996. *L'emmagatzematge de cereals en època ibèrica al nord-est de Catalunya*, Tesi doctoral, Universitat de Girona, (inèdita).
- BURCH, J. 1996, *Les sitges de Llagostera*. Crònica 14, Arxiu Municipal de Llagostera, Llagostera.
- BURCH, J. FIGUERAS, M. 2002, La consolidació i adequació de la vil·la romana de Pla de Palol (Platja d'Aro, Baix Empordà), *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 465-468.
- BURCH, J., CARRASCAL, C., MERINO, J., NAVARRO, N. 1995, L'emmagatzematge en sitges al pla de Girona. L'exemple del Bosc del Congost, a A. Agustí, J. Merino, J. Burch (coord.), *Excavacions d'urgència a Sant Julià de Ramis (anys 1991-1993)* Sèrie Monogràfica 16, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 71-84.
- BURCH, J., CASAS, J., LLINÀS, J., NOLLA, J.M., PALAHÍ, LI., DE PRADO G., SAGRERA, J., 2000, Excavació a la vil·la romana de Pla de Palol (Platja d'Aro, Baix Empordà), *Cinquenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Olot, 2000.
- BURCH, J., NOLLA, J.M. PALAHÍ, 2007, La terrisseria del Collet de Sant Antoni i la producció vitivinícola de la zona costanera, *Pottery workshops and agricultural productions. Studies on the rural world in the roman period 2*, Girona, 31-46.
- BURCH, J., NOLLA, J.M., TREMOLEDA, J. 2015, *La alfareria romana del Collet Est (Calonge, Girona)*, BAR International Series 2770,
- BURCH, J., PALAHÍ, LI., VIVÓ, D. 2016, El Collet de Sant Antoni de Calonge (Baix Empordà). Una vil·la costanera d'època romana, *Tretzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Banyoles, 217-223.
- BURCH, J., ROJAS, A., SAGRERA, J. 2003, Noves aportacions per al coneixement del poblat ibèric de Sant Sebastià de la Guarda (Llafranc, Palafrugell), *Estudis del Baix Empordà* 23, Sant Feliu de Guíxols, 9-54.
- BURCH, J., ROJAS, A., VIVÓ, D. 2010, L'assentament ibèric de Sant Sebastià de la Guarda (Palafrugell, Baix Empordà), *Tribuna d'Arqueologia 2008-2009*, Barcelona, 45-58.
- BUXÓ, R. 2005, Paleoecologia i geomorfologia del territori de l'Empordà: algunes consideracions, *Empúries* 54, Barcelona, 9-11.
- CAJA BRIASCO, M.J. 2012, L'església vella de Sant Mateu de Vall-llobrega (Baix Empordà), *Onzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Girona, 377-459.

CAJA, M.J. 1998, El rebaix d'una part de la vil·la romana de Vilarenys (Vall-llobrega, Baix Empordà), *Quartas Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Figueres, 215-217.

CAJA, M.J. 2002, Les sitges ibèriques del vial del port, a Palamós, Baix Empordà, *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 137-139.

CAJA, M.J., CASADEVALL, J., TABERNERO, E., 1994, Vilarenys (Vall-llobrega, Baix Empordà). Actuacions 1992 i 1993, *Segones Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Torroella de Montgrí, 124-129.

CAJA, M.J., COLOMEDA, N., FRIGOLA, J., MANZANO, S. 2002, L'excavació de la vil·la romana de Vilarenys (Vall-llobrega, Baix Empordà), *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 195-199.

CAJA, M.J., ROCAS, 1992, La vil·la romana de Vilarenys (Vall-llobrega). Actuació d'urgència de 1991, *Primeres Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Feliu de Guíxols, 100-106.

CAJA, M.J., ROCAS, X. 1991, Excavacions d'urgència a Vall-llobrega, *Revista de Girona*, Girona, 18-19.

CANER, P. 1949, Calonge arqueológico, *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* IV, Girona, 311-317.

CANER, P. 1953, Calonge, Artístico y monumental, *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* VIII, Girona.

CANER, P. 1956-57, Nuevos hallazgos arqueológicos calongenses, *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* XI, Girona, 265-268.

CANER, P. 1972-73, Les masies de Calonge. Contribució a l'estudi de la pagesia calongina. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. 21, 315-345

CANER, P. 1974, Torres de vigilància a Calonge, *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* 22, Girona.

CANER, P. 1983, *La vall de Calonge*, Ajuntament de Calonge / Generalitat de Catalunya.

CARAVACA, J. 1996, El poblat ibèric de Castell Barri (Calonge), *Patrimoni i Història Local. Jornades d'homenatge a Lluís Esteva i Cruañas*, Estudis Guixolencs, Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, 31-34.

CARAVACA, J., CODINA, F., MARGALL, J., PRADO, G. PUNSETI, D. 1996, Excavacions al poblat ibèric de Castell Barri, Calonge (Baix Empordà), *Terceres Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Santa Coloma de Farners, 109-118.

CASAS, J. 1979, Aproximació a l'estudi de la Via Augusta a les comarques de Girona I, *Revista de Girona* 87, Girona, 109-117.

CASAS, J. 1979, Aproximació a l'estudi de la Via Augusta a les comarques de Girona II, *Revista de Girona* 88, Girona, 193-199.

CASAS, J. 1981, La xarxa viària romana de les comarques de Girona. Assaig metodològic, *Estudi General I. Miscel·lània commemorativa del Xè aniversari del Col·legi Universitari de Girona*, Girona, 63-68.

- CASAS, J. 1984, Breve aproximación a la cerámica de barníz negro del poblado ibérico de Castell (Palamós, Baix Empordà), a BLAGG, T.R.C., JONES, R.F.J., KEAY, S.J. (ed.), *Papers in Iberian Archaeology*, BAR 193, Oxford, 217-236.
- CASAS, J., SANMARTÍ, E. 1980, El "Camí d'Empúries". Aproximació a la xarxa viària del Baix Empordà, *Informació Arqueològica* 33-34, Barcelona, 59-63.
- CASELLAS, LL.E., MERINO, J., ROCAS, X. 1993, *L'arqueologia a Llagostera*, Publicació de l'Arxiu Municipal de Llagostera 11, Llagostera.
- CASTELLS, J., DÍAZ, J., HERNÁNDEZ, G. 2004, Revisió i actualització de l'inventari del patrimoni arqueològic del Baix Empordà, *Setenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, La Bisbal J, 653-658.
- CODINA, D. 2019, L'antiguitat: troballes arqueològiques (VII aC - IX dC), a Correyero, M., Gaitx, J. (coord.), *Romanyà de la Selva. El terme forestal de Santa Cristina d'Aro*, Temes Cristinencs 8, Ajuntament de Santa Cristina d'Aro, Santa Cristina d'Aro.
- CODINA, D., LLINÀS, J., MERINO, J., MONTALBAN, C. 2012, Documentació arqueològica de quatre antics masos del massís de les Gavarres, *Onzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Girona, 593-600.
- CODINA, D., LLINÀS, J., MERINO, J., MUNDET, J., 2012, El mas Sala de Romanyà, *Gavarres* 21, Cassà de la Selva, 102-103.
- CODINA, F., REIXACH, C. 2002, Intervenció arqueològica d'urgència al carrer Pujada de la Torre de Juia (Gironès), *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 247-249.
- COLOMEDA, N., FUERTES, M., MERINO, J. 2010, Darreres campanyes d'excavació al poblat ibèric del Puig del Castell (Cassà de la Selva, Gironès). Anys 2008 i 2009, *Desenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Arbúcies, 195-198.
- COLOMER, M.A., COSTA, B., TREMOLEDA, J. 1989, Estudi preliminar de la vil·la romana de Platja Artigues, *Cypsela* VII, 103-110.
- COLOMER, M.A., COSTA, B., TREMOLEDA, J. 1989, Estudi preliminar de la vil·la romana de Platja Artigues, *Cypsela* VII, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 103-110.
- DE PRADO, G., 2002, Control arqueològic a la plaça del Mercat de Sant Feliu de Guíxols, *Sisenes Jornades d'Arqueologia de les comarques gironines*, Sant Joan de les Abadesses, 251-252.
- ECHENIQUE VERGÉS, CI. 2016, Intervenció preventiva al castell de Vila-romà durant les tasques de neteja forestal dels anys 2012 al 2015, *Tretzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Banyoles, 355-358.
- ESTEVA CRUAÑAS, LI. 1967, Excavacions a la basílica de Santa Cristina d'Aro (Baix Empordà) (1962-1966), *Estudis del Baix Empordà (1962-1966)*, 57-72.
- ESTEVA CRUAÑAS, LI. 1969, Descubrimiento de un horno hispano-romano de cerámica en s'Agaró, *La Vanguardia* 23.5.1969, Barcelona.
- FRIGOLA, J. 2004, La vil·la romana dels Vilars (Vall-llobrega, Baix Empordà). La prospecció de l'any 2003, *Setenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, La Bisbal d'Empordà, 239-241.

- FRIGOLA, J. 2008, L'inventari del patrimoni cultural del municipi de Celrà (Gironès), Els jaciments arqueològics, *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 693-695.
- FUERTES AVELLANEDA, M. 2018, Platja de n'Artigues i Pla de Palol, Carrer de la Rovira 5 (Castell-Platja d'Aro, Baix Empordà), *Catorzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Caldes de Malavella, 311-313.
- FUERTES, M., MERINO, J. 2002, El poblat ibèric del Puig del Castell (Cassà de la Selva, el Gironès). Campanya 2001, *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 153-155.
- FUERTES, M., MERINO, J. 2004, El poblat ibèric de Puig del Castell (Cassà de la Selva, Gironès). Campanyes de 2002 i 2003, *Setenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, La Bisbal d'Empordà, 183-185.
- FUERTES, M., MERINO, J., 2005, Primeres dades sobre el poblat ibèric del Puig del Castell (Cassà de la Selva, el Gironès), *Actes del XIII Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. Món ibèric als Països Catalans. Homenatge a Josep Barberà i Farràs*, Puigcerdà, 393-399.
- FUERTES, M., MERINO, J., 2006, El poblat ibèric del Puig del Castell (Cassà de la Selva, el Gironès). Campanyes de 2004 i 2005, *Vuitenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Roses, 223-225.
- FUERTES, M., MERINO, J., MORALES, F.X. 2008, El poblat ibèric del Puig del Castell (Cassà de la Selva, Gironès). Campanyes de 2006 i 2007, *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 159-162.
- FUERTES, N., CODINA D., 2014, Església de Sant Martí (Sant Martí Vell, el Gironès), *Dotzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Besalú, 307-309.
- GAITX MOLTÓ, J. 2013, *Història de Santa Cristina d'Aro*, Revista del Baix Empordà i Ajuntament de Santa Cristina d'Aro, Santa Cristina d'Aro.
- GARCÍA ORDONEZ, A. 2014, Intervenció arqueològica a Valitrà Est, Calonge (Baix Empordà) 2012, *Dotzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Besalú, 267-270.
- GENER i ROCA, J. (1970). *Apunts d'Història de Cassà de la Selva*, Colla Excursionista Cassanenca, Cassà de la Selva.
- GONZÁLEZ HURTEBISE, E. 1905, Descubrimiento de una antigua necrópolis en Sant Feliu de Guíxols, *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos* XIII, 215-232.
- GUTIERREZ, A. 2009, *Roman quarries in the Northeast of Hispania (Modern Catalonia)*, Documenta 10, Tarragona.
- JUANOLA BEKET, M. 1958. *Reportajes Históricos de Cassà de la Selva*, Ajuntament de Cassà de la Selva, Cassà de la Selva.
- LLINÀS, J. 1996, Els segles III-II aC. a Sant Sebastià de la Guarda (Palafrugell). Hàbitat, sitges i abandonament, *Patrimoni i Història Local. Jornades d'homenatge a Lluís Esteva i Cruañas*, Estudis Guixolencs, Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, 35-40.
- LLINÀS, J. 1998, L'excavació de l'any 1997 a Llafranc (Palafrugell, Baix Empordà), *Quartres Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Figueres, 209-214.

- LLINÀS, J. 2010, De la prehistòria a l'època romana. Els primers 100.000 anys d'activitat humana a Llagostera, a M. Albà i E. Mallorquí (ed.), *Història de Llagostera. Les claus del passat (Llagostera, 2009-2010)*, Ajuntament de Llagostera, Llagostera, 71-90.
- LLINÀS, J. 2013, El poblat ibèric de Castell, *Gavarres 24*, Cassà de la Selva, 92-93.
- LLINÀS, J. 2014, El magatzem de *dolia* del Mas Guàrdies (Palamós, Baix Empordà), *Dotzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Besalú, 249-251.
- LLINÀS, J. 2018, Una sitja ibèrica al carrer Pocafarina 36, de Llagostera (Gironès), *Catorzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Caldes de Malavella, 187-188.
- LLINÀS, J., 2018, Intervenció arqueològica a l'església vella de Sant Mateu de Vall-llobrega (Baix Empordà), anys 2016 i 2017, *Catorzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Caldes de Malavella, 577-579.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 1991, La romanització a la Selva. Noves dades, *Quaderns de la Selva 4*, Santa Coloma de Farners, 17-33.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2003, Sant Miquel: el castell que no ho és, *Gavarres 3*, Cassà de la Selva, 78-79.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2004, Intervenció arqueològica a la Torre dels Moros (Llagostera, Gironès), *Setenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, La Bisbal d'Empordà, 321-322.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2004, La sitja ibèrica de la carretera de Riudellots (Cassà de la Selva, Gironès), *Setenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, La Bisbal d'Empordà, 187-188.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2004, Vil·les romanes de Vall-llobrega, *Gavarres 5*, Cassà de la Selva, 84-85.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2006, Els jaciments de la Vall d'Aro (I), *Gavarres 10*, Cassà de la Selva, 100-101.
- LLINÀS, J., MERINO, J. 2006, Els jaciments de la Vall d'Aro (I), *Gavarres 11*, Cassà de la Selva, 108-109.
- LLINÀS, J., MERINO, J., FUERTES, M. 2004, Poblat ibèric del Puig del Castell, *Gavarres 6*, Cassà de la Selva, 92-93.
- LLINÀS, J., MERINO, J., MONTALBAN, C. 2000, Seguiment i excavacions arqueològiques a la variant de la carretera C-250 al seu pas per Cassà de la Selva (el Gironès), *Cinquenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Olot, 100-103.
- LLINÀS, J., MERINO, J., VARGAS, A. 2002, Camp de la Vinyaperduda o Vinya Vella (Cassà de la Selva, el Gironès), *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 255-258.
- LLINÀS, J., MONTALBAN, C. 2002, Delimitació de la vil·la romana dels Vilars (Vall-llobrega, Baix Empordà), *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 253-254.

- LÓPEZ. M., MASDIVAL, C. 2006, Intervenció arqueològica a la Torre dels Moros (Llagostera, Gironès), *Vuitenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Roses, 341-346.
- MALLORQUÍ, D., 2018, Intervencions de conservació-restauració realitzades a la vil·la romana del Collet, Sant Antoni de Calonge (Baix Empordà), *Catorzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Caldes de Malavella, 325-331.
- MARQUÈS, J. 1946, *Historia del Santuario de Nuestra Señora de los Ángeles*, Libreria Élite, Barcelona.
- MARQUÈS, J. 1974, *Millàs*, Ajuntament de Madremanya, 14-16 i 94
- MARTÍN, A. 1979-80, Dos forns antics de ceràmica: els d'Orriols i Sant Miquel de Fluvià, *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins XXV-I, Homenatge a Lluís Batlle i Prats*, Girona, 97-105.
- MARTÍN, A. 1997, Aportacions a l'estudi del poblat ibèric de Castell (la Fosca, Palamós), *Actes de la XX Assemblea d'Estudiosos*, Sant Feliu de Guíxols, 230-247.
- MASVIDAL, C. 2008, *La Torre dels Moros. El veïnat de Penedes de Llagostera entre els segles III-XIII*, Col·lecció Beca Esteve Fa Tolsanes 3, Ajuntament de Llagostera, Llagostera.
- MERINO i SERRA, J. (1996). *Els jaciments arqueològics de Cassà de la Selva. Inventari dels jaciments i troballes del terme municipal*, Ajuntament de Cassà de la Selva (inèdit).
- MERINO SERRA, J. 1993, Platja Artigues. Platja d'Aro, *Anuari d'Intervencions a Catalunya. Època romana. Antiguitat tardana. Campanyes 1982-1989*, Direcció General del Patrimoni Cultural, Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- MERINO SERRA, J. 1998, *Cassà de la Selva i els seus orígens*, Ajuntament de Cassà de la Selva, Cassà de la Selva.
- MERINO SERRA, J. 1999, Els jaciments arqueològics d'època ibèrica i romana en el terme de Cassà de la Selva, *Quaderns de la Selva*, Centre d'Estudis Selvatans, Santa Coloma de Farners, 73-96.
- MERINO SERRA, J. 2001, L'ocupació de les Gavarres a l'antiguitat, *Programa de la Festa Major de Cassà de la Selva*, Ajuntament de Cassà de la Selva.
- MOIX, E. 2008, Jaciment de Vall-llobrega, *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 295-297.
- MOLINAS, M., LLOBET, S. 2018, Intervenció d'urgència de conservació-restauració d'una part del revestiment de picadís ceràmic de la cisterna menor del poblat ibèric de Castell (Baix Empordà), *Catorzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Caldes de Malavella, 145-148.
- MONTALBAN, C., FUERTES, M., LLINÀS, J., MERINO, J. 2011, Els orígens romans de Flaçà, *Gavarres 19*, Cassà de la Selva, 96-97.
- MORET PUJOL L. 2008, Intervencions arqueològiques a Puig Balitrà, Sant Antoni de Calonge, Baix Empordà, *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 511-516.
- NOLLA, J. M. 2002, *Pla de Palol: un establiment romà de primer ordre a Platja d'Aro*, Institut del Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona, Girona.

- NOLLA, J. M., CASAS, J., SANTAMARIA, P., OLIART, C. 2005, "La necròpoli oriental de la vil·la del Collet de Sant Antoni", a In suo fondo. Els cementiris rurals de les antigues civitates d'Emporiae, Gerunda i Aquae Calidae, *Estudi General* 25, Girona 11-103.
- NOLLA, J. M., ESTEVA, L., AICART, F. 1989, El poblat ibèric dels Guixols (segles IV aC - I dC), *Estudis del Baix Empordà* 8, Sant Feliu de Guixols, 45-116.
- NOLLA, J. M., NIETO, F. J. 1978, Alguns aspectes de la romanització al N.E. de Catalunya, *Els pobles pre-romans del Pirineu. Segon Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, Puigcerdà, 235-244.
- NOLLA, J. M., PALAHÍ, LI., BURCH, J., 1998, L'abandonament de l'oppidum del Castell, *Estudis del Baix Empordà* 17, Sant Feliu de Guixols, 59-78.
- NOLLA, J. M., PRADOS, A., ROJAS, A., SANTAMARIA, P. SOLER, A. 2004, La terrisseria romana del Collet de Sant Antoni de Calonge, *Setenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, La Bisbal d'Empordà, 193-200.
- NOLLA, J. M., SANTAMARIA, P., SUREDA, M. 2002, Excavacions arqueològiques al Collet de Sant Antoni, *Estudis del Baix Empordà* 21, Sant Feliu de Guixols, 87-112.
- NOLLA, J. M., SANTAMARIA, P., SUREDA, M., BURCH, J., SAGRERA, J. 2002, Excavacions arqueològiques al collet de Sant Antoni de Calonge, *Sisenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Sant Joan de les Abadesses, 201-207.
- NOLLA, J.M. 1980, Mont-ras. Notes d'arqueologia de Catalunya, *Informació Arqueològica* 33-34, Barcelona, 66-67.
- NOLLA, J.M. 1980, Mont-Ras. Notes d'arqueologia a Catalunya, *Informació Arqueològica* 33-34, Barcelona, 66-67.
- OLIVA I PRAT, M. 1947-1948, El poblado ibérico de Castell Barri (Calonge), *Ampúries* IX-X, Barcelona, 188-193.
- OLIVA I PRAT, M. 1950, Restos romanos del Museo. Sección lapidaria. Instalaciones de 1948, *Memorias de los Museos Arqueológicos Provinciales, 1948-1949*, IX-X, Madrid, 74-88.
- OLIVA I PRAT, M. 1955, La adquisición del Puig de Sant Andreu y los trabajos arqueológicos en la provincia en 1952, *Revista de Gerona* 1, Girona, 83-92. [Vilarenys](#)
- OLIVA I PRAT, M. 1967, Inventario de los castillos, fortalezas, recintos amurallados, torres de defensa y casas Fuertes de la provincia de Gerona, *Revista de Gerona*, 40, Girona, 47-62.
- PALAHÍ, LI. 2008, L'església antiga de Santa Cristina d'Aro (Baix Empordà), *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 329-339.
- PALAHÍ, LL. 2010, La romanització al nord-est peninsulars i els orígens de la vil·la, *Time of changes. In the beginning of the Romanization. Studies of the Rural World in the Roman Period* 5, Girona, 61-87.
- PALAHÍ, LL. 2010, Santa Maria de Bell-lloc (Santa Cristina d'Aro), *Desenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Arbúcies, 329-339.
- PALAHÍ, LI., CODINA, F. 1998, El camp de treball desenvolupat al camí de Masvalls (Celrà, el Gironès), *Quartres Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Figueres, 357-362.

PALOL, P. de, 1977, El Baix Imperi a Sant Feliu de Guíxols. Introducció al món medieval, *XX Assembla Intercomarcal d'Estudiosos*, Sant Feliu de Guíxols, 37-42.

PALOL, P. de. 1953, Cronología de los bronceos del "Collet de Sant Antoni de Calonge" (Gerona), *Publicaciones del Seminario de Arqueología y Numismática Aragonesa* 2, Saragossa, 39-68.

PEDRET, J., SANTAMARIA, P. 2006, Assaig mitjançant georadar per la detecció de les restes de l'antiga vil·la romana del Collet de Sant Antoni (Calonge), *Vuitenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Roses, 307-311.

PERICOT, L. 1944, Las excavaciones del poblado ibérico del "Castell". La Fosca (Palamós), *Ampúrias VI*, Barcelona, 317-318.

PERICOT, L., OLIVA, M. 1952, Actividades de la Comisaria provincial de Excavaciones Arqueológicas en Gerona en 1952, *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses VII*, Girona, 355-364.

PERICOT, L., OLIVA, M. 1952, Excavaciones en el poblado del Castell (la Fosca, Palamós), *La labor de la Comisaría Provincial de Excavaciones Arqueológicas de Gerona durante los años de 1942 a 1948. Informes y Memorias* 27, Madrid, 110-129.

POU, R., MARTÍ, M., FREIXA, M. 2014, Intervenció arqueològica d'urgència als camps de can Rigau. Castell-Platja d'Aro (Baix Empordà), *Dotzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Besalú, 283-286.

PRADOS MEÑOZ, A. 2006, La consolidació de la terrisseria romana del Collet Est de Sant Antoni de Calonge (Girona), *Vuitenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Roses, 313-316.

PRAT, M., PALAHÍ, LI., BURCH, J., VIVÓ, D. 2018, La vil·la romana del Collet (Sant Antoni de Calonge, Baix Empordà), *Catorzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Caldes de Malavella, 315-324.

PRESCOT, A.E. 1980, Estudio de la inscripción inédita de la fusayola del poblado ibérico de Castell de Palamós (Gerona) y sus relaciones con otros textos, *Cypsela III*, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 147-152.

PRESCOT, A.R. 1976, Estudio de la inscripción inédita de la fusayola del poblado ibérico de Castell de Palamós (Gerona) y sus relaciones con otros textos, *Cypsela III*, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 147-152.

PUNSETI, D. 2010, Tallers de ceràmica ibera a Romanyà de la Selva, *Revista del Baix Empordà* 27, 81-84.

RIURÓ, F. 1982, El plom amb epigrafia ibèrica del poblado de Castell (Palamós), *Cypsela IV*, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 123-129.

RIURÓ, F. 1982, El plom amb epigrafia ibèrica del poblado de Castell (Palamós), *Cypsela IV*, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona, 123-131.

ROCAS, X., ROQUÉ, C., PALLÍ, LI. 2002, Els Clots de Sant Julià (Forallac, Baix Empordà): anàlisi geoarqueològica, *Estudis del Baix Empordà* 21, Sant Feliu de Guíxols, 17-86.

RODÀ, I. 1974, Reseñas de los hallazgos arqueológicos en los términos colindantes de Sant Julià de Ramis, *Revista de Girona* 66, Girona, 71-76.

ROIG, P., NIELL, X., 2017, *Dòlmens, coves i menhirs. Monuments megalítics del Baix Empordà, el Gironès i la Selva*, Revista del Baix Empordà.

ROQUÉ, C., PALLÍ, LL., TARRÚS, J., CARRERAS, E. 1995, Aportacions al coneixement dels gravats prehistòrics dels massissos de les Gavarres i de Begur (Girona), *Estudis del Baix Empordà* 14, 77-90.

SALA, R., TAMBA, R. 2016, Prospecció amb georadar per la delimitació d'elements arqueològics. El Collet, Calonge, *Tretzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Banyoles, 225-230.

TARRÚS, J. *et alii*, 1990, Dòlmens i menhirs: 48 monuments megalítics de les Gavarres i el Massís d'Ardenya (Baix Empordà, la Selva, el Gironès), Guies del patrimoni comarcal 8, C. Vallès ed., Figueres.

TREMOLEDA, J. 1996, Producció d'àmfores romanes al Baix Empordà. Els tallers de Palamós, Platja d'Aro i Palamós, *Patrimoni i Història Local. Jornades d'homenatge a Lluís Esteva i Cruañas*, Estudis Guixolencs, Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, 41-46.

TRIAS, RUBIES, M.G. 1966, Materiales arqueológicos de Llafranch (Gerona), *Pyrenae* 2, Barcelona, 93-117.

TURON IZQUIERDO, P. 2015, La dama de Sant Llorenç. Inici de la romanització a Llagostera (Gironès, Girona), *Quaderns de la Selva* 27, Centre d'Estudis Selvatans, Santa Coloma de Farners, 43-58.

VERDAGUER, E. 1994, *El poblat ibèric de Castell*, Col·lecció el Cau, Ajuntament de Palamós, Palamós.

VIVÓ I LLORCA, J. 2008, Prospecció a la Punta dels Guíxols (Sant Feliu de Guíxols, Baix Empordà), *Novenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, L'Escala - Empúries, 487-490.

VIVÓ, D., NOLLA, J. M., PALAHÍ, LL. 2012, Excavacions al monestir de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà). Campanyes de 2010, *Onzenes Jornades d'arqueologia de les comarques de Girona*, Girona, 335-349.

ANNEXOS

PLANEJAMENT MUNICIPAL. PROTECCIÓ BÉNS HISTÒRICS

MUNICIPI	PLANEJAMENT
1. Calonge i Sant Antoni	Ajuntament de Calonge. <u>Catàleg de Béns Protegits (2 volums).</u> Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Calonge el 29.10.2012. Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 14.2.2013.
2. Cassà de la Selva	Ajuntament de Cassà de la Selva. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. 2009. <u>Catàleg de Béns Protegits.</u> Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 15.7.2009.
3. Castell - Platja d'Aro	Ajuntament de Castell-Platja d'Aro. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. <u>Catàleg de béns a protegir.</u> Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 6.10.2011
4. Celrà	Ajuntament de Celrà. <u>Pla Especial de Protecció del Patrimoni.</u> Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Celrà 10.8.2010 Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 10.11.2010
5. Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura	Ajuntament de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Cruïlles... 18.7.1997 Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 1.10.1997
6. Forallac	Ajuntament de Forallac. Pla General d'Ordenació del Municipi (POUM). Data aprovació: 14.5.1997. <u>Capítol 6: Protecció de conjunts, edificis i elements d'interès històric, artístic, patrimonial i arqueològic.</u>

7. Girona	Ajuntament de Girona. <u>Pla Especial de Protecció del Patrimoni. Annex 3. Arqueologia.</u> Aprovat per la Comissió d'Urbanisme de Girona, 12.9.1995.
8. Juià	Ajuntament de Juià. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Juià 27.11.2006. Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 27.11.2006
9. La Bisbal d'Empordà	Ajuntament de La Bisbal d'Empordà. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. <u>Títol IX. Patrimoni històric, arquitectònic i natural. Precatàleg de Béns protegits. Nivell IV. Àrees arqueològiques i paleontològiques reconegudes (2015).</u> Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de La Bisbal d'Empordà. 13.1.2015. Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 12.3.2015.
10. Llagostera	Ajuntament de Llagostera. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. <u>Títol 5. Catàleg i normes reguladores per a la protecció del patrimoni històric-artístic. Art. 183 – Catàleg amb relació d'edificis o conjunts d'interès (2003).</u> Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Llagostera. Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 25.9.2003
11. Llambilles	Ajuntament de Llambilles. Text refós de les Normes Subsidiàries (2001). Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 26.6.1985. Text refós NNSS: aprovat pel Ple de l'Ajuntament: 15.3.2001.
12. Madremanya	Ajuntament de Madremanya. Normes subsidiàries de Planejament Urbanístic (2002).. Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 24.7.2002

<p>13. Mont-ras</p>	<p>Ajuntament de Mont-ràs. Text refós de la normativa de les Normes subsidiàries (2005)..</p> <p>Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Mont-ras. 2.5.2005.</p> <p>Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 29.6.2005</p>
<p>14. Palafrugell</p>	<p>Ajuntament de Palafrugell. <u>Pla Especial de Protecció i Intervenció en el Patrimoni Històric de Palafrugell (1990).</u></p> <p>Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 14.10.1990.</p>
<p>15. Palamós</p>	<p>Ajuntament de Palamós. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. <u>Pla Especial de Protecció del Patrimoni de Palamós (2008).</u></p> <p>Aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Palamós 30.4.2008-.</p> <p>Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 15.6.2008.</p>
<p>16. Quart</p>	<p>Ajuntament de Quart. Text refós de la normativa de les Normes subsidiàries. Annex 1. Edificis i conjunts catalogats. Relació d'edificis i conjunts edificats, arqueològics o paisatgístics d'interès històric-artístic. 2005.</p>
<p>17. Sant Martí Vell</p>	<p>Ajuntament de Sant Martí Vell. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2011)</p> <p>Aprovat pel Ple de l'Ajuntament: 28.1.2011</p> <p>Aprovat per la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona: 9.2.2011</p>
<p>18. Santa Cristina d'Aro</p>	<p>Ajuntament de Santa Cristina d'Aro. <u>Catàleg del patrimoni arquitectònic i elements d'interès històric i artístic. VI. Espais d'Expectativa Arqueològica.</u> Desembre 2006.</p>
<p>19. Vall-llobrega</p>	<p>Ajuntament de Vall-llobrega. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. Memòria informació. Text Refós en compliment de l'acord de la Comissió d'Urbanisme de Girona de 22.7.2014. <u>4.3.Patrimoni a protegir. 4.3.2. Patrimoni arquitectònic històric-artístic, p.26-27.</u></p>

	Aprovat Pel Ple de 24.4.2016.
AJUNTAMENTS NO INTEGRATS EN EL CONSORCI DE LES GAVARRES	
20. Sant Feliu de Guíxols	Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols. POUM. <u>Catàleg de béns a protegir. Volum II: Fronts edificats, zones arqueològiques i jaciments.</u> Març 2006.
21. Corçà	Ajuntament de Corçà. Pla General d'Ordenació: Annex 2. <u>Precatàleg de conjunts, edificis i elements d'interès artístic, patrimonial i arqueològic.</u> 1996.